

Suomalainen tv-tarjonta 2002

ESIPUHE

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain mukaan valtioneuvoston tulee pyrkiä toimilupapolitiikassaan sananvapauden edistämiseen sekä turvaamaan ohjelmistotarjonnan monipuolisuus sekä yleisön erityisryhmien tarpeet. Suomessa tarjotaan televisio-ohjelmistoja neljällä analogisella valtakunnallisella kanavalla. Digitaalinen kanavatarjonta sisältää analogisten kanavien digitaalisten versioiden lisäksi viisi valtakunnallista kanavaa.

Tässä tutkimuksessa on selvitetty, miten televisiotarjonnan monipuolisuus toteutui käytännössä vuonna 2002. Vastaavanlainen tutkimus on tehty vuosina 2000 ja 2001. Tutkimuksessa kuvataan valtakunnallisten analogisten kanavien (TV1, TV2, MTV3 ja Nelonen) ja digitaalisten kanavien (YLE24, YLE Teema, FST-D, Subtv ja Urheilukanava) vuoden 2002 ohjelmatarjonta. Lisäksi tutkimus sisältää erityisosiot, joissa käsitellään julkisen palvelun televisiotarjontaa ja parhaan katseluajan uutistarjontaa sekä vertaillaan suomalaista televisiotarjontaa ruotsalaiseen.

Tutkimuksen on toteuttanut liikenne- ja viestintäministeriön toimeksiannosta tutkija Minna Aslama tutkimusavustajanaan Jaana Wallenius Helsingin yliopiston Svenska social- och kommunalhögskolanissa. Suunnittelua ja toteutusta ohjanneet asiantuntijat ovat valtiotieteen tohtori Heikki Hellman, professori Ullamaija Kivikuru sekä erikoistutkija Tuomo Sauri. Liikenne- ja viestintäministeriön edustajina työtä ovat ohjanneet viestintäneuvos Ismo Kosonen, ylitarkastaja Mari Herranen ja neuvotteleva virkamies Elina Normo.

Helsingissä 18. päivänä syyskuuta 2003

Elina Normo
neuvotteleva virkamies

SISÄLLYSLUETTELO

Yhteenveto	5
Sammanfattning	9
English Summary	13
JOHDANTO	
1 YLEISKATSAUS 2002	20
1.1 Ohjelma-aika	20
Taulukko 1.1.1. Viikoittainen ohjelma-aika kanavittain 2001–2002 (h/vko)	
Taulukko 1.1.2. Viikoittainen ohjelma-aika kanavittain eri kausina 2002 (h/vko)	
1.2 Kokonaistarjonta ja paras katseluaika	21
Kuvio 1.2. Valtakunnallisten kanavien ohjelmatarjonta ohjelmatyypeittäin 2002 (%)	
Taulukko 1.2. Valtakunnallisten kanavien ohjelmatarjonta ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)	
1.3 Arki ja viikonloppu	24
Taulukko 1.3. Kanavien ohjelmarakenne arkisin ja viikonloppuisin 2002 (%)	
1.4 Ohjelmisto alkuperämaittain	25
Taulukko 1.4.1. Kanavien ohjelmatarjonta alkuperän mukaan 2002 (%)	
Taulukko 1.4.2. Ohjelmien alkuperä ohjelmaluokittain 2002 (%)	
1.5 Ensilähetykset ja uusinnat	27
Taulukko 1.5. Uusintojen määrä kanavittain 2002 (h/vko)	
Kuvio 1.5. Ensilähetysten ja uusintojen osuus kanavittain 2002 (%)	
1.6 Ohjelmiston sarjoittuminen	28
Taulukko 1.6. Sarjamuotoisten ohjelmien määrä kanavittain 2002 (h/vko)	
Kuvio 1.6. Sarjamuotoisten ja pisteohjelmien osuus kanavittain 2002 (%)	
2 KANAVAPROFIILIT	29
2.1 Profiili: TV1	29
Taulukko 2.1.1. TV1:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)	
Kuvio 2.1. TV1:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)	
Taulukko 2.1.2. TV1:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)	
2.2 Profiili: TV2	32
Taulukko 2.2.1. TV2:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)	
Kuvio 2.2. TV2:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)	
Taulukko 2.2.2. TV2:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)	

2.3 Profiili: MTV3	35
Taulukko 2.3.1. MTV3:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)	
Kuvio 2.3. MTV3:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)	
Taulukko 2.3.2. MTV3:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)	
2.4 Profiili: Nelonen	38
Taulukko 2.4.1. Nelosen ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)	
Kuvio 2.4. Nelosen ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)	
Taulukko 2.4.2. Nelosen ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)	
2.5 Kanavavertailu	41
Kuvio 2.5 Kanavien vertailu ohjelmatyypeittäin 2002 (%)	
2.6 Muutokset 2001-2002	49
Taulukko 2.6. Ohjelmatarjonnan muutokset kanavittain 2001–2002 (h/vko)	
3 DIGITAALISET TELEVISIOKANAVAT 2002	52
3.1 Uusien kanavien kokonaistarjonta	52
Taulukko 3.1.1. Digitaalisten kanavien ohjelmatarjonta 2002 (h/vko)	
Kuvio 3.1.1. Digitaalisten kanavien ohjelmatarjonta 2002 (%)	
Kuvio 3.1.2. Vertailu: digitaalisten ja analogisten kanavien koko ohjelmatarjonta 2002 (%)	
Taulukko 3.1.2. Digitaalisten kanavien ohjelmatarjonnan alkuperä 2002 (%)	
3.2 Profiili: YLE 24	55
Taulukko 3.2.1. YLE24:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)	
Kuvio 3.2. YLE 24:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)	
Taulukko 3.2.2. YLE 24:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)	
3.3 Profiili: YLE Teema	57
Taulukko 3.3.1. YLE Teeman ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)	
Kuvio 3.3. YLE Teeman ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)	
Taulukko 3.3.2. YLE Teeman ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)	
3.4 Profiili: FST-D	59
Taulukko 3.4.1. FST-D:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)	
Kuvio 3.4. FST-D:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)	
Taulukko 3.4.2. FST-D:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)	
3.5 Profiili: Subtv	61
Taulukko 3.5.1. Subtv:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)	
Kuvio 3.5. Subtv:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)	
Taulukko 3.5.2. Subtv:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)	
3.6 Profiili: Urheilukanava	63
Taulukko 3.6.1. Urheilukanavan ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)	
Kuvio 3.6. Urheilukanavan ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)	
Taulukko 3.6.2. Urheilukanavan ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)	

4 MONIPUOLISUUS 2002

65

Kuvio 4.1. Koko ohjelmiston monipuolisuus eri kanavilla 2002

Kuvio 4.2. Parhaan katseluajan ohjelmiston monipuolisuus eri kanavilla 2002

Kuvio 4.3. Analogisen ohjelmiston monipuolisuus eri kanavilla 1997–2002

Kuvio 4.4. Parhaan katseluajan analogisen ohjelmiston monipuolisuus eri kanavilla 1997–2002

Kuvio 4.5. Analogisen ohjelmiston monipuolisuus yli kanavien 1997–2002

Kuvio 4.6. Parhaan katseluajan analogisen ohjelmiston monipuolisuus yli kanavien 1997–2002

Taulukko 4. Kanavien väliset eroavuudet 1997–2002

5 JULKISEN PALVELUN OHJELMATARJONNAN OMINAISUUKSIA 2002

72

5.1 Yleiskuva

72

Kuvio 5.1.1. Yleisradion koko ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

Taulukko 5.1.1 Yleisradion koko ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)

Kuvio 5.1.2. Yleisradion koko ohjelmiston alkuperä alueittain (%)

Taulukko 5.1.2 Yleisradion koko ohjelmiston alkuperä ohjelmaluokittain 2002 (%)

5.2. Julkisen palvelun analogiset vs. digitaaliset kanavat

75

Taulukko 5.2.1. Yleisradion ohjelmatarjonnassa ominaisuuksia analogisilla ja digitaalisilla kanavilla 2002 (%)

Kuvio 5.2. Yleisradion analoginen ja digitaalinen ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

Taulukko 5.2.2 Yleisradion analoginen ja digitaalinen ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)

5.3. Julkisen palvelun erityisyleisöjen ohjelmat: ruotsinkielinen tarjonta

78

Taulukko 5.3.1. FST:n analogisen ohjelmatarjonnassa ominaisuuksia 2002 (%)

Kuvio 5.3.1. FST:n analoginen ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

Taulukko 5.3.2. FST:n analoginen ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)

Kuvio 5.3.2. Vertailu: FST-D- ja analoginen FST-ohjelmisto 2002 (%)

5.4 Julkisen palvelun erityisyleisöjen ohjelmat: lastenohjelmat

81

Kuvio 5.4. Lastenohjelmien analogisen tarjonnassa jakautuminen kanavittain 2002 (%)

Taulukko 5.4.1. Lastenohjelmien osuus kanavien tarjonnasta 2002 (%)

Taulukko 5.4.2. Lastenohjelmien alkuperä kanavittain 2002 (%)

5.5 Julkisen palvelun analogisen ohjelmatarjonnassa muutokset: 1998 ja 2002

83

Taulukko 5.5.1. Yleisradion ohjelmatarjonnassa ominaisuuksia 1998 ja 2002 (%)

Kuvio 5.5.1 Yleisradion koko ohjelmatarjonta 1998 ja 2002 ohjelmatyypeittäin (%)

Kuvio 5.5.2 TV1:n ohjelmatarjonta 1998 ja 2002 ohjelmatyypeittäin (%)

Kuvio 5.5.3. TV2:n ohjelmatarjonta 1998 ja 2002 ohjelmatyypeittäin (%)

Taulukko 5.5.2. TV1:n ja TV2:n analogisen ohjelmatarjonnassa muutokset vuodesta 1998 vuoteen 2002 (h/vko)

6 TAPAUSTUTKIMUS: PARHAAN KATSELUAJAN UUTISET 2002 87

- Taulukko 6.1. Uutisten pääaiheet Yleisradion 20.30:n, MTV3:n Seitsemän uutisissa, Nelosen Kahdeksan uutisissa ja FST:n TV-nyttissä (%)
- Taulukko 6.2. Uutisten toimijoiden roolit Yleisradion 20.30:n, MTV3:n Seitsemän uutisissa, Nelosen Kahdeksan uutisissa ja FST:n TV-nyttissä (%)
- Taulukko 6.3. Uutisten toimijoiden sukupuoli Yleisradion 20.30:n, MTV3:n Seitsemän uutisissa, Nelosen Kahdeksan uutisissa ja FST:n TV-nyttissä (%)
- Taulukko 6.4. Uutisten toimijoiden ikä Yleisradion 20.30:n, MTV3:n Seitsemän uutisissa, Nelosen Kahdeksan uutisissa ja FST:n TV-nyttissä (%)
- Taulukko 6.5. Juttutyypit Yleisradion 20.30:n, MTV3:n Seitsemän uutisissa, Nelosen Kahdeksan uutisissa ja FST:n TV-nyttissä (%)
- Taulukko 6.6. Juttujen kohdealue Yleisradion 20.30:n, MTV3:n Seitsemän uutisissa, Nelosen Kahdeksan uutisissa ja FST:n TV-nyttissä (%)
- Taulukko 6.7. Pääuutiskriteerit Yleisradion 20.30:n, MTV3:n Seitsemän uutisissa, Nelosen Kahdeksan uutisissa ja FST:n TV-nyttissä (%)
- Taulukko 6.8. Päänäkökulma Yleisradion 20.30:n, MTV3:n Seitsemän uutisissa, Nelosen Kahdeksan uutisissa ja FST:n TV-nyttissä (%)

7 VERTAILU RUOTSALAISEEN TELEVISIOTARJONTAAN 2002 95

- Taulukko 7. Informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien määrä suomalaisilla ja ruotsalaisilla kanavilla 2002 (h/vko)
- Kuvio 7.1. Informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien osuudet ruotsalaisilla ja suomalaisilla kanavilla 2002 (%)
- Kuvio 7.2. Informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien osuudet ruotsalaisilla ja suomalaisilla kanavilla parhaaseen katseluaikaan 2002 (%)

Lähteet 101

Liitteet

Liite 1: Ohjelmaluokitus 103

Liite 2: Monipuolisuusmittari 106

Liite 3: Ohjelmat ohjelmatyypeittäin eri kanavilla esimerkkiviikolla 43/2002 107

Liite 4: Ruotsalaisten tv-kanavien kuvaukset 117

Liite 5: Uutiskoodausluokitus 118

Liite 6: Liitekuviot ja –taulukot 123

Kuvio A. Parhaan katseluajan kanavavertailu ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

Kuvio B. Informatiivisten ohjelmien osuus kanavittain 1993–2002 (%)

Kuvio C. Viihteellisten ohjelmien osuus kanavittain 1993–2002 (%)

Kuvio D. Koko ohjelmiston monipuolisuus eri kanavilla 1993–2002

Taulukko A. Parhaan katseluajan keskimääräiset ohjelmatyypivaihtoehdot 2002

Taulukko B. Kanavien väliset eroavuudet 1993–2002

Yhteenveto

Tv-tarjonta 2002

Suomen valtakunnalliset analogiset televisiokanavat – TV1, TV2, MTV3 ja Nelonen – lähettivät vuonna 2002 yhteensä 382 viikkotuntia ohjelmaa. Tämä tarkoittaa keskimäärin 55 tunnin päivittäistä ohjelmatarjontaa.

Valtakunnallisesta ohjelmatarjonnasta neljänneksen muodosti ulkomainen fiktio. Ajankohtaisohjelmat ja urheilu yltivät yli kymmenyksen osuuksiin. Seuraavaksi eniten tarjottiin asiaohjelmia sekä elokuvia ja viihdettä. Ohjelma-ajaltaan pienimmät ohjelmatyypit olivat järjestyksessä opetus-, palvelu- ja kulttuuriohjelmat sekä kotimainen fiktio. Parhaaseen katseluaikaan eli nk. *prime time* -aikaan¹ ulkomaisella fiktiolla oli edelleen suhteessa suurin osuus, mutta varsinkin viihde ja toisaalta uutiset kasvattivat selvästi osuuttaan illan tarjonnasta.

Vaikka ulkomaisen fiktion rooli on suomalaisessa televisiotarjonnassa keskeinen, oli kuitenkin edelleen yli puolet vuoden 2002 ohjelmistosta kotimaista tuotantoa. Sarjamuotoiset ohjelmat hallitsivat tarjontaa: niitä oli neljä viidesosaa koko ohjelmistosta. Uusintoja oli vuoden 2002 tv-tarjonnasta neljännes.

Kanavavertailu

TV1 oli edellisvuosien tapaan kanavista informaatiopainotteisin. Se panosti erityisesti ajankohtaistarjontaan, asia- ja opetusohjelmiin sekä uutisiin. Toisaalta ulkomainen fiktio sai kuudenneksen ohjelma-ajasta. Kanavalla korostui suomalainen ja eurooppalainen tarjonta.

TV2:n ohjelmisto jakautui melko tasaisesti informatiivisiin ja viihteellisiin ohjelmiin, eikä yksikään ohjelmatyyppi varsinaisesti hallinnut sen tarjontaa. Suurin ohjelmaluokka oli urheilu, joka muodosti viidenneksen kanavan tarjonnasta. Sitä seurasivat kuudenneksen osuuksillaan asiaohjelmat ja ulkomainen fiktio. Ajankohtais- ja lastenohjelmat muodostivat kumpikin noin kymmenneksen tarjonnasta. Kanavalla oli TV1:n tapaan hyvin korkea kotimaisuusaste.

MTV3-kanava tarjosi osapuilleen kaksi kolmasosaa viihteellisiä ja kolmanneksen informatiivisia ohjelmia. Ohjelmiston alkuperä jakautui selvästi kahtaalle: puolet tarjonnasta oli kotimaisia ohjelmia, lähes 40 prosenttia taas pohjoisamerikkalaista tarjontaa.

Nelosella painottui selvimmin ulkomaisen fiktion osuus, jota oli reilut 40 prosenttia tarjonnasta. Kanavalla nähtiinkin suomalaisen analogisen tv-tarjonnan viihteellisintä ohjelmistoa: seuraavaksi suurimmat ohjelmaluokat olivat järjestyksessä elokuvat, urheilu ja viihde. Miltei puolet kanavan tarjonnasta oli pohjoisamerikkalaista ja vajaa kolmannes kotimaista. Eurooppalaisen tarjonnan osuus Nelosen ohjelmistosta oli suhteessa miltei yhtä suuri kuin TV1:llä eli viidennes kanavan tarjonnasta.

¹ Tässä tutkimuksessa: ohjelmat, jotka alkoivat klo 18.05–22.05

Vuonna 2002 suomalaiset tv-kanavat asettuivat edellisvuosien tapaan selvään jatkumoon informatiivisten ja viihteellisten ohjelmien tarjoajina: TV1:n tarjonnasta reilut kaksi kolmasosaa ja TV2:n hieman alle puolet oli informatiivisia ohjelmia; MTV3:n ohjelmistosta taas vajaa kolmannes ja Nelosen tarjonnasta vajaa kuudennes muodostuivat informatiivisista ohjelmista.

Muutokset 2001-2002

Analogisten kanavien ohjelmatarjonta väheni vuodesta 2001 vuoteen 2002 noin neljä prosenttia. TV1 tosin kasvatti hieman tarjontaansa ja TV2 pysytteli käytännössä vuoden 2001 tasossa, mutta kaupalliset kanavat kutistivat ohjelma-ajan määrää selvästi; MTV3 reilut kymmenen ja Nelonen seitsemisen prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Varsinaisten ohjelmien sijaan kaupallisten kanavien päivä- ja yöajassa nähtiin runsaasti ei-perinteisiä lähetyksiä kuten ostosohjelmia ja tv-chatteja².

Myös tarjonnan kotimaisuusaste oli laskenut edellisvuodesta, sillä suomalaisen ohjelmiston osuus väheni selvästi kummallakin kaupallisella kanavalla.

Tuntimääräisesti MTV3 vähensi erityisesti viihteen mutta jonkin verran myös palvelu-, urheilu- ja ajankohtaisohjelmien ohjelma-aikaa. Täten ulkomainen fiktio sai suhteessa suuremman osuuden kanavan tarjonnasta kuin vuotta aiemmin. Nelosen ohjelma-ajassa suurin notkahdus näkyi urheilun tarjonnassa. Lisäksi opetusohjelmat katosivat vuonna 2002 kanavalta käytännössä kokonaan. Toisaalta kanava kasvatti selvästi elokuvatarjontaansa.

Digitaalinen tarjonta

Uudet digitaaliset kanavat – YLE 24, YLE Teema, FST-D, Subtv ja Urheilukanava – lähettivät ensimmäisenä täytenä toimintavuotenaan keskimäärin 260 viikkotuntia ohjelmaa. Vaikka kanavat FST-D:tä lukuun ottamatta keskittyvät tiettyihin ohjelmatyyppeihin, niiden yhteenlaskettu tarjonta muistutti analogisten täyden palvelun kanavien profiilia. Digitaalinen tarjonta sisälsi kuitenkin analogista tarjontaa selvästi enemmän urheilua ja asia- sekä myös kulttuuriohjelmia, ja toisaalta vähemmän ulkomaista fiktiota. Viihde taas ei saanut yhtä leimallista osuutta digitaalisten kanavien yhteenlasketussa prime time -ajassa kuin analogisten kanavien parhaassa katseluajassa. Subtv:tä lukuun ottamatta kanavien ohjelmistot olivat käytännössä täysin kotimaisia tai suomalaisen tarjontaan painottuneita.

Monipuolisuus

Vuonna 2002 suomalaisten analogisten täyden palvelun tv-kanavien tarjonta oli kokonaisuutena ohjelmatyypivalikoimaltaan hyvin monipuolista. Miltei yhtä monipuoliseen kokonaisuutensa tarjontaan ylsivät yhteenlaskettuna ohjelmistoltaan pääosin erikoistuneet digitaalikanavat. Monipuolisin kanava oli julkisen palvelun digitaalinen FST-D, jota seurasivat analogiset julkisen palvelun TV1 ja TV2 sekä kaupallinen MTV3. Digitaalinen tiede-, opetus- ja kult-

² Tällaisia ei-perinteisiä ohjelmia ei ole laskettu kanavien tarjontaan, vrt. *Suomalainen tv-tarjonta 2001* (Aslama & Karlsson 2002).

tuurikanava YLE Teema ylsi korkeampaan monipuolisuuslukuun kuin analoginen täyden palvelun Nelonen. Selvästi kapeimmat kanavista olivat toisaalta fiktion ja viihteeseen panostava Subtv, toisaalta uutis- ja ajankohtaiskanava YLE24, sekä pelkästään urheiluun keskittyvä Urheilukanava.

Analogisen tarjonnan monipuolisuudessa Yleisradion kummatkin kanavat osoittautuivat kaupallisia kilpailijoitaan selvästi monipuolisemmiksi, niin kokonaistarjonnassa kuin parhaana katseluaikanakin. Kaupalliset kanavat olivat hieman kaventuneet edellisvuodesta, ja Nelosen indeksiluku osoittikin enää vain keskimääräistä monipuolisuutta. Monipuolisuusanalyysi todensi edellisvuosien tapaan julkisen palvelun kanavien keskinäistä työnjakoa ja toisaalta kaupallisten kanavien keskinäistä kilpailua.

Kymmenen vuoden aikavälillä monipuolisuudessa oli havaittavissa suuntaus, jonka alku ajoittui Nelosen syntyyn: vuodesta 1997 lukien suomalaisen tv-tarjonnan monipuolisuus oli hieman kaventunut. Toisaalta Nelosen tulo korosti kanavien työnjakoa: niiden keskinäinen eroavuus oli selvästi kasvanut vuodesta 1997 lukien.

Julkinen palvelu

Ajankohtais-, asia- ja kulttuuriohjelmat, kotimaiset lastenohjelmat sekä opetusohjelmat osoittautuivat käytännössä miltei täysin julkisen palvelun kanavien genreiksi. Samoin Yleisradion kanavien kotimaisuusaste oli selvästi korkeampi kuin kaupallisilla kanavilla. Yleisradion digitaalinen tarjonta suhteutui digitaaliseen kokonaistarjontaan koko lailla samankaltaisesti kuin TV1:n ja TV2:n yhteistarjonta koko analogiseen kokonaistarjontaan ja painotti siis selvästi informatiivisia ohjelmatyyppejä.

FST:n ohjelmisto TV1:llä ja TV2:lla muodosti suhteellisen vähäisestä viikkotuntimäärästä huolimatta käytännössä täyden palvelun tarjonnan. Ohjelmisto oli korostetun informatiivista, mutta sieltä löytyi kaikkia ohjelmatyyppejä elokuvia lukuun ottamatta. Analogisen FST-tarjonnan ja digitaalisen FST-D:n vertailu osoittaa jälkimmäisen jakautuvan hieman tasapainoisemmin informatiivisiin ja viihteellisiin ohjelmiin.

Viiden vuoden jaksolla tarkasteltuna Yleisradion analoginen tarjonta ei ollut kokenut suuria muutoksia. Kokonaisuutena se kasvoi vuodesta 1998 vuoteen 2002 reilut kymmenen prosenttia eli parisenkymmentä viikkotuntia: TV1 kasvatti tarjontaa yhdeksällä, TV2 yhdellätoista viikkotunnilla. Yleisradion tarjonta oli kotimaistunut jonkin verran ja muuttunut hieman informaatiopainotteisemmaksi. TV1:n ja TV2:n ohjelmistoprofiileissa oli tapahtunut keskinäisiä muutoksia, jotka ilmensivät Yleisradion vuoden 2001 kanavatoimeksiantoja: yleistäen opetusohjelmat keskittyivät TV1:n tarjontaan, urheilu- ja lastenohjelmat taas siirtyivät TV2:lle.

Parhaan katseluaajan uutiset

Suomalainen prime time -uutistarjonta oli vuonna 2002 peruspiirteiltään hyvin samanlaista eri kanavilla ja lähetyksissä: kanavat harrastivat ainoastaan hyvin maltillista uutisprofilointia. Näkyvimät erot löytyivät Yleisradion 20.30-lähetyksen ja Nelosen Kahdeksan uutisten välillä: edellinen keskittyi enemmän julkisen alueeseen, jälkimmäiseltä löytyi enemmän

persoonalähtöistä, human interest -tyyppistä uutisointia. Kuitenkin niin Yleisradion suomen- ja ruotsinkieliset lähetykset kuin kaupallisten kanavien pääuutislähetyksetkin noudattivat pääosin perinteisiä ja vakiintuneita käytäntöjä aihe-, toimija-, kohdealue- ja näkökulmavalinnoissaan.

Vaikka uutistarjonta osoittautui samankaltaiseksi eri kanavilla, oli suomalainen paras katse-
luaika yleisesti ottaen vuonna 2002 erittäin monipuolista ja tarjosi katsojilleen runsaasti oh-
jelmatyyppivaihtoehtoja. Kanavien ohjelmaprofiilit vielä eriytyivät selvästi iltaa kohden,
joten neljä valtakunnallista kanavaa ennemminkin tekivät työnjakoa kuin ryhtyivät suoraan
kilpailuun samalla tarjonnalla.

Vertailu Ruotsiin

Ruotsalainen tv-kenttä on osin suomalaisen kaltainen, sillä siellä toimii kaksi julkisen palve-
lun kanavaa. Nämä muistuttavat Yleisradion kanavia, sillä niiden välillä vallitsee keskinäi-
nen työnjako viihteellisemmän ja informaatiopainotteisemman sisällön suhteen. Toisaalta
Ruotsissa toimii vain yksi maanpäällinen kaupallinen kanava, TV4, joka on MTV3:n kaltai-
nen. Vertailun viisi kaupallista satelliitti- ja kaapelikanavaa ovat osin hyvinkin eriytyneitä
kohderyhmäkanavia.

Kokonaisuutena Yleisradio osoittautui vertailussa kymmenen prosenttiyksikön verran in-
formatiivisemmaksi kuin SVT:n kokonaistarjonta. Toisaalta Yleisradio lähetti enemmän
urheilua kuin SVT. Yleisradion kanavat kilpailivat prime time -aikaan kaupallisten kanavien
kanssa näkyvämmiin kuin ruotsalainen julkinen palvelu. Suomalainen kaupallinen prime
time taas tarjosi kokonaisuutena ruotsalaisia kaupallisia kanavia selkeämmin monentyyppi-
siä ohjelmistoja.

Sammanfattning

Tv-utbudet 2002

Tv-utbudet år 2002 speglade den utveckling som har kunnat skönjas redan under tidigare år. De nationella analoga fullservicekanalerna skiljer sig allt mer från varandra och har allt klarare tagit sin egen plats när det gäller balansen mellan informativa och underhållande program.

De finländska analoga tv-kanalerna – TV1, TV2, MTV3 och Nelonen (Fyran) – sände totalt 382 timmar program per vecka. Detta innebär att det dagliga programutbudet var i medeltal 55 timmar.

Den utländska fiktionen utgjorde en fjärdedel av det nationella programutbudet. Aktualitets- och sportprogrammen uppnådde var sin tiondel. Därefter sändes mest faktaprogram, film och underhållning. De minsta programgrupperna då man ser till sändningstid, var utbildnings-, service och kulturprogram samt inhemska fiktion. Under bästa tittartid, dvs. under s.k. *prime time*³, var största delen av programmen fortsättningsvis utländsk fiktion, men i synnerhet underhållningen och nyheterna hade fått en större del av kvällens sändningstid än tidigare.

Även om den utländska fiktionens roll är central i det finländska tv-utbudet, var ändå över hälften av programmen år 2002 producerade i Finland. Lejonparten av utbudet var programserier, som utgjorde fyra femtedelar av hela programutbudet. En fjärdedel av tv-utbudet år 2002 var reprisar.

Kanaljämförelse

TV1 var precis som under tidigare år den mest informationsbetonade kanalen. Kanalen satte i synnerhet på aktualitetsprogram, fakta- och utbildningsprogram samt nyheter. Den utländska fiktionen utgjorde dock en sjättedel av programtiden. Kanalens utbud var främst finländskt och europeiskt.

TV2:s program fördelades förhållandevis jämnt i informativa och underhållande program och ingen programtyp behärskade kanalens utbud. Den största programklassen var sport, som utgjorde en femtedel av kanalens utbud. Faktaprogrammen och den utländska fiktionen utgjorde varsin sjättedel. Aktualitets- och barnprogrammen utgjorde vardera ungefär en tiondel av programutbudet. Precis som i TV1 är en stor del av programmen i TV2 producerade i Finland.

MTV3:s utbud bestod i sin tur av ungefär två tredjedelar underhållande program och en tredjedel informativa program. Programutbudets ursprung var tydligt tudelat: hälften av programmen var inhemska och nästan 40 procent nordamerikanska.

³ I den här undersökningen program som börjar kl. 18.05–22.05.

På Nelonen var den utländska fiktionens andel betydande och utgjorde drygt 40 procent av det totala utbudet. Kanalen hade också det mest underhållningsbetonade programutbudet av alla finländska analoga kanaler. De i storleksordning följande programkategorierna var film, sport och underhållning. Nästan hälften av kanalens utbud var nordamerikanskt och en knapp tredjedel inhemskt. Kanalen sände nästan lika mycket europeiska program som TV1, dvs. en dryg femtedel av programutbudet.

När det gäller utbudet av informativa och underhållande program fortsatte de finländska tv-kanalerna på samma linje som under tidigare år. Av TV1:s programutbud var två tredjedelar och av TV2:s lite under hälften informativa program, medan en knapp tredjedel av MTV3:s program och en knapp sjättedel av Nelonens program var informativa program.

Förändringar 2001–2002

De analoga kanalernas programutbud minskade från år 2001 till år 2002 med cirka fyra procent. TV1 ökade dock sitt utbud, medan TV2 i praktiken hölls på samma nivå som år 2001. De kommersiella kanalerna skar ner programtiden märkbart, MTV3 med drygt tio och Nelonen med cirka sju procent jämfört med året innan. I stället för egentliga program hade de kommersiella tv-kanalerna ett stort utbud av icke-traditionella sändningar såsom tv-shop-program och chattar under dagtid och nätter⁴.

Utbudet var inte heller lika inhemskt som föregående år, eftersom andelen finländska program minskade märkbart på båda kommersiella kanalerna.

Sett i antalet timmar minskade MTV3 i synnerhet underhållningens andel men i någon mån även service-, sport- och aktualitetsprogrammets programtid. På så sätt utgjorde den utländska fiktionen en i proportion större del av hela utbudet än året innan. I Fyrans programutbud syntes den största sänkningen i sportutbudet. Dessutom försvann utbildningsprogrammen i praktiken helt från kanalen år 2002. Kanalen ökade dock sitt filmutbud märkbart.

Det digitala utbudet

De nya digitala kanalerna – YLE24, YLE Teema, FST-D, Subtv och Urheilukanava (Idrottskanalen) – sände under sitt första fulla verksamhetsår 260 timmar program varje vecka. Alla kanaler, förutom FST-D, koncentrerade sig på en viss typs program. Då man räknar ihop samtliga kanalers utbud motsvarar det profilen på de analoga fullservicekanalerna. Det digitala utbudet innehöll dock klart mera sport än det analoga utbudet och också fakta- och kulturprogram, men å andra sidan mindre utländsk fiktion. Underhållningen hade dock inte en lika profilerande andel i de digitala kanalernas sammanslagna prime time-utbud som i de analoga kanalernas. Frånsett Subtv var kanalernas utbud i huvudsak helt inhemskt eller hade en klar betoning på finländska program.

⁴ Icke-traditionella program av den här typen har inte inkluderats i den här undersökningen, jfr *Suomalainen tv-tarjonta 2001* (Finländskt tv-utbud 2001, Aslama & Karlsson 2002).

Mångsidighet

Som helhet sett var de analoga fullservicekanalernas utbud år 2002 mycket mångsidigt när det gäller att sända olika typer av program. Också de mycket specialiserade digitalkanalerna uppnådde med sitt sammanslagna totalutbud ett lika mångsidigt utbud. Den mest mångsidiga kanalen var den digitala public service-kanalen FST-D, följd av de analoga public service-kanalerna TV1 och TV2 samt det kommersiella MTV3. Den digitala vetenskaps-, utbildnings- och kulturkanalen YLE Teema uppnådde ett högre mångsidighetstal än den analoga fullservicekanalen Nelonen. De klart smalaste kanalerna var dels Subtv, som satsar på fiktion och underhållning, dels nyhets- och aktualitetskanalen YLE24, samt Urheilukanava, som enbart sänder sport.

Vid granskningen av det analoga utbudets mångsidighet var Rundradions båda kanaler klart mångsidigare än sina kommersiella konkurrenter både när det gäller det totala utbudet och utbudet under bästa tittartid. De kommersiella kanalerna hade blivit något smalare än året innan, och Nelonens indextal visade bara på en medelmåttig mångsidighet. Mångsidighetsanalysen pekade precis som tidigare år dels på den interna arbetsfördelningen mellan public service-kanalerna, dels på den interna konkurrensen mellan de kommersiella kanalerna.

På längre sikt kan man se en liten nedgång i mångsidigheten. Nedgången börjar vid den tid då Nelonen startade. Sedan år 1997 har såväl den kanalspecifika mångsidigheten som hela utbudets mångsidighet klart minskat. Nelonens uppkomst betonade dock arbetsfördelningen mellan kanalerna och skillnaderna kanalerna emellan har tydligt ökat sedan år 1997.

Public service

Aktualitets-, fakta och kulturprogrammen, de inhemska barnprogrammen samt utbildningsprogrammen har i praktiken visat sig vara genrer som man nästan enbart hittar i public service-kanalerna. På samma sätt hade Rundradions kanaler mer inhemska program än de kommersiella kanalerna. Rundradions digitala utbud var jämfört med det totala digitalutbudet mycket liknande som TV1:s och TV2:s totala utbud jämfört med det totala analoga utbudet och betonade alltså klart informativa programtyper.

Trots att det totala antalet sändningstimmar per vecka är litet utgjorde FST:s program på TV1 och TV2 i praktiken ett fullserviceutbud. Programmen var i hög grad informativa, men alla programtyper förutom film var representerade. En jämförelse mellan det analoga och det digitala FST-utbudet, visar att det digitala FST-D har en något jämnare fördelning mellan informativa och underhållande program.

Under en period på fem år hade det inte skett några stora förändringar i Rundradions analoga utbud. Som helhet växte det från år 1998 till år 2002 med dryga tio procent, dvs. med ca 20 timmar per vecka. TV1 ökade sitt utbud med nio veckotimmar och TV2 med elva. Rundradions utbud hade också blivit något mer inhemskt. Det hade skett interna förändringar i TV1:s och TV2:s programprofiler, vilka kunde ses i Rundradions kanaluppslag år 2001: generellt koncentrerades utbildningsprogrammen till TV1 medan sport- och barnprogrammen flyttades till TV2.

Prime time-nyheter

Det finländska prime time-nyhetsutbudet var i stort sett likadant på de olika kanalerna och i de olika sändningarna. Kanalernas nyhetsprofilering var mycket måttfull. De största skillnaderna fanns mellan Rundradions sändning kl. 20.30 och Nelonens *Kahdeksan uutiset* (Åttans nyheter kl. 20.00). Rundradions nyheter koncentrerade sig mer på den offentliga sfären medan Nelonens nyheter var mer personcentrerade och av human interest-typ. Trots detta följde såväl Rundradions finsk- och svenskspråkiga sändningar som de kommersiella kanalernas huvudnyhetssändningar i huvudsak traditionell och vedertagen praxis vid val av ämne, aktörer, område och vinkling.

Trots att nyhetsutbudet var liknande på de olika kanalerna, var den finländska prime timen generellt sett mycket mångsidig år 2002 och innehöll ett brett utbud av olika programtypsalternativ. Kanalernas programprofiler blev mer specificerade mot kvällen, så att de fyra nationella kanalerna snarare gjorde en arbetsfördelning sinsemellan än konkurrerade med samma slags utbud.

Jämförelse med Sverige

Det svenska tv-fältet är delvis likadant som det finländska, eftersom det också i Sverige finns två public service-kanaler. Dessa påminner om Rundradions kanaler, eftersom det råder en intern arbetsfördelning mellan dem när det gäller det mer underhållande och det mer informativa innehållet. Å andra sidan finns det bara en markburen kommersiell kanal, TV4, i Sverige. Den liknar i hög grad MTV3. De fem kommersiella satellit- och kabelkanalerna är delvis mycket specificerade målgruppskanaler.

Som helhet sett visade sig Rundradion vara tio procentenheter mer informativ än SVT:s totala utbud. Rundradion sände å andra sidan mer sport än SVT. Rundradions kanaler konkurrerade under bästa tittartid mer synligt med de kommersiella kanalerna än Sveriges public service-kanaler gjorde. De finländska kommersiella kanalerna hade totalt sett ett mer mångsidigt utbud under bästa tittartid än de svenska kommersiella kanalerna.

English Summary

Overall Supply 2002

In 2002, the total programme supply of the four nation-wide analogue channels – the public service channels TV1 and TV2 of YLE (the Finnish Broadcasting Company), and the commercial channels MTV3 and Nelonen (Channel Four Finland) – amounted to 382 hours per week. This equals some 55 hours of daily programming.

The largest single programme category in Finnish television was foreign fiction: it comprised one fourth of all programming. Current affairs programmes and sports programmes both had a little over ten percent share of overall programme time, followed by factual programmes, feature films, and entertainment programmes. Smallest shares of programme time were allocated to educational, cultural as well as hobby and personal interest programmes, and to domestic fiction. Finnish prime time⁵ programming, too, entailed a large share of foreign fiction but the share of entertainment and news increased in the evening hours.

Although foreign fiction plays an important role in the Finnish television supply, in 2002 domestic productions still comprised one half of the programme output. Serial programming dominated the supply. One fourth of all programming consisted of reruns.

Supply by channel

In 2002, as in the past years, the public service TV1 of YLE offered the most information-oriented programming of the four nation-wide analogue channels. TV1 emphasised the supply of current affairs, factual and educational programmes, as well as the news genre. The channel focused on domestic and European productions.

TV2's programme profile was not clearly dominated by any genre. Sports programmes formed the largest single programme category, with a share of some 20 percent of the channel's output, followed by factual programming, foreign fiction, current affairs and children's programmes. As the other YLE channel TV1, also TV2 included a very high share of Finnish programmes that amounted to over 60 percent of the channel's total supply.

MTV3's profile was comprised of two thirds of entertainment and one third of information-oriented programmes. The origin of programmes was clearly polarised: one half of the channel's output was of domestic origin and almost 40 percent of the supply were productions from North America.

Nelonen was clearly focused on entertainment-oriented programme types that amounted to approximately 80 percent of its programme output. The channel built its profile on foreign fiction and allocated the genre a share of 40 percent in the total output. Also feature films, sport, and entertainment had relatively large proportions in Nelonen's programming time. Nelonen was the only one of the four channels that favoured foreign productions over Finnish programmes. Almost one half of the channel's programmes came from North America,

⁵ Here: programmes that begin between 18.05–22.05 hours.

one fifth of the supply was of European origin, and only less than one third consisted of domestic productions.

Changes 2001-2002

The total Finnish analogue programme supply had decreased slightly from 2001 to 2002. Although TV1 increased its output and TV2 remained at the level of the previous year, the commercial channels Nelonen and especially MTV3 cut down in programme time. Instead, they offered televised mobile chats and games, as well as slots dedicated to shopping television. In addition, the overall share of domestic programmes had diminished somewhat, due to its decrease in commercial channels. MTV3 decreased the programme hours in particular by broadcasting less entertainment, but the channel also cut down the supply of hobby programmes, sports, and current affairs. In 2002, Nelonen broadcast less hours of sports than in the previous year.

Digital Supply

Digital terrestrial broadcasting began in Finland in August 2001, and 2002 was the first full year of digital operations. Although the number of viewers is still not more than a few percent of the population, there are five new channels operating digitally that in 2002 offered in total some 260 weekly hours of programming.

The public service YLE provides for YLE 24, a 24-hour news and current affairs service; YLE Teema, a channel on culture, education and science; as well as FST-D, a full service channel for the Swedish-speaking minority. The two commercial players specialize in entertainment-oriented genres: Urheilukanava broadcasts only sport programmes, and Subtv targets the youth by American sitcoms, game programmes and televised mobile chat shows. The two commercial channels can also be viewed on cable.

Although only FST-D offers a generalist programme supply while the other digital channels are highly specialized, the overall profile of digital broadcasting resembled that of the four full-service analogue channels. Apart from Subtv, the digital channels focused very much on domestic productions.

Diversity

In 2002, the Finnish analogue television supply as a whole scored for a very high diversity. The digital channels, most of them specialised, offered together almost as diverse programming as their analogue counterparts together. The digital public service, Swedish-language FST-D proved to be the most diverse channel, followed by the analogue public service channels TV1 and TV2, and the analogue commercial channel MTV3. The digital YLE Teema that concentrates on science, education and culture-oriented programmes turned out to be more diverse than the generalist analogue channel Nelonen. The most narrow supply was to be found in the digital specialist channels YLE24 (news and current affairs), Subtv (youth-oriented focus in fiction and entertainment), and Urheilukanava (sports programming only).

A look at the analogue supply 1997-2002 shows that the two public service channels were significantly more diverse than their commercial counterparts, in total programming as well as during prime time hours. The diversity analysis proves that the public service channels engage in a mutual division of labour, whereas the commercial channels compete with one another. The commercial MTV3 and Nelonen had both narrowed their programme output from the previous year, so that their diversity index of 2002 was lower than ever before.

Diversity in Finnish television supply had narrowed down somewhat ever since the birth of the commercial channel Nelonen in 1997. On the other hand, the entrance of Nelonen in the Finnish television market emphasised the differentiation between channels: their respective dissimilarity has been increasing steadily since 1997.

Public Service Television

In 2002, Finnish public service television was the main provider of current affairs and factual programmes, cultural and educational programming as well as of domestic children's programmes. Furthermore, the share of domestic programming was significantly higher in YLE's channels than in their commercial counterparts. Although two of the three digital public service channels were specialised ones, YLE's total digital supply still resembled YLE's analogue output in relation to commercial channels. The both similarly emphasised information-oriented programming.

Finlands Svenska Television (FST) is YLE's analogue service for the Swedish speaking population. Its programming can be seen in the FST-D digital channel as well as in the two analogue channels TV1 and TV2. In 2002, the analogue output of FST amounted to some nine percent of YLE's total analogue supply. Despite of its relatively few programme hours, the Swedish-language television offered practically a full service, although the supply focused on information-oriented genres. A comparison between FST's analogue supply and the digital FST-D channel shows that the latter has a somewhat more "balanced" profile regarding information and entertainment-oriented programming.

Hardly any major changes in the public service television supply in the past few years could be discerned. Since 1998, YLE has increased its supply with some ten percent. In addition, the share of domestic programmes has increased in its output. Also, in recent years TV1 and TV2 seemed to have streamlined their division of labour that has been explicitly expressed in YLE's internal strategy. Both channels should remain generalist, full-service channels, with TV1, however, focusing on news and current affairs, documentary, culture, heavy drama, and education. TV2, then, should provide a more popular supply with comedy-oriented fiction, life-style programs, and entertainment and sports programs. Also, children's programmes have been mainly allocated to TV2. This strategy could be seen in the channels' programme profiles in the past years.

Case: Prime Time Newscasts

In order to take a closer look at a prominent programme type, the main evening newscasts on YLE's channels (Finnish and Swedish-language versions) as well as on the commercial channels MTV3 and Nelonen were examined by topics, actors, geographical orientation and news criteria. The quantitative outlook indicates that Finnish prime time news supply of 2002 was quite similar in different channels. The most obvious differences could be detected between YLE's Finnish-language news and Nelonen's news, in that the former focused on the public, official domain of the society, and the latter included some human interest, tabloid-style stories in its agenda. Although the prime time news programmes seemed alike, the channels otherwise emphasised the differentiation in their programme profiles in the prime time hours.

Comparison: Finland and Sweden

The television landscape in Sweden resembles that of Finland: in both countries, there are two public service channels – in Finland by YLE, in Sweden by SVT – that engage in a division of labour of programme output regarding information and entertainment orientation. On the other hand, in Sweden there is only one terrestrial analogue commercial channel, TV4. Its profile is similar to that of the Finnish MTV3. Other Swedish commercial channels are mostly highly specialized ones and transmitted via satellite.

The comparison between Finland and Sweden indicates that in 2002, YLE's total output was more information-oriented than the supply of its Swedish public service counterpart. However, YLE broadcast more sports programmes than the Swedish public service channels. During prime time hours, YLE's channels competed more openly with MTV3 and Nelonen than SVT1 and SVT2 with the Swedish commercial channels. The Finnish commercial output of the evening hours proved to be more varied than the Swedish commercial prime time.

JOHDANTO

Tämä selvitys kuvaa suomalaista analogista ja digitaalista televisiotarjontaa vuonna 2002. Selvityksessä tarkastellaan pääosin tarjonnan kanavakohtaista rakentumista ja monipuolisuutta. Lisäksi selvitykseen on sisällytetty täydentäviä erityisosioita. Julkista palvelua kuvataan omassa osiossaan, jossa tarkastellaan erityisyleisöjen ohjelmistoja. Samoin siinä verrataan Yleisradion tarjontaa neljän analogisen kanavan ensimmäisenä täytenä vuonna 1998 vuoden 2002 tarjontaan. Toinen erityisosio tarkastelee tarkemmin analogisten kanavien profiloitumista yhden ohjelmatyyppin eli uutisten osalta. Lopuksi verrataan analogisten kanavien tarjontaa ruotsalaiseen tv-tarjontaan.

Aineisto

Sekä analogisten (TV1, TV2, MTV3 ja Nelonen) että digitaalisten ”uusien” kanavien (YLE24, YLE Teema, FST-D, Subtv ja Urheilukanava) aineistot koostuvat yhteensä seitsemästä otosviikosta vuonna 2002 eli viikoista 5–7, 27–28 ja 42–43. Täten aineistojen valinta on yhdenmukainen aiempien raporttien kanssa⁶. Vuoden 2002 analoginen aineisto koostuu yhteensä 5178 havainnosta eli ohjelmasta. Digitaalisessa aineistossa on 4433 havaintoa.⁷ Aineistot perustuvat kanavien omiin ohjelmatietokantoihin sekä Finnpanel Oy:n tv-mittaritutkimusta varten tv-yhtiöiltä saamiin lähetyspäiväkirjoihin. Aineistojen tietoja on myös tarkistettu mm. lehtien tv-ohjelmatiedoista.

Selvityksen erityisosiossa vertaillaan ruotsalaista ja suomalaista televisiotarjontaa. Ruotsalainen aineisto on saatu Ruotsin Granskingsnämnden för radio och TV:n teettämästä selvityksestä *Svenskt TV-utbud 2002*.⁸ Vaikka ruotsalaisen ja tämän selvityksen otannat poikkeavat toisistaan, on vertailu karkealla tasolla mahdollista (ks. tarkemmin, luku 7 ja *Suomalainen tv-tarjonta 2001*).

Yleisradion tarjontaan keskittyvässä erityiskatsauksessa vertailuvuoden 1998 aineisto on saatu *Suomalainen tv-tarjonta 2000* -raportista, jossa kuvattiin osin myös vuosien 1997–1999 tarjontaa. Suomalaisen tv-tarjonnan kymmenen vuoden kehitykseen viittaavat luvut perustuvat aiempiin *Suomalainen tv-tarjonta* -selvityksiin ja vuosien 1993–1996 osalta Hellmanin (1999) tutkimuksen aineistoihin⁹.

Parhaan katseluajan tarkastelun syventämistä varten on analogisten kanavien viikon 43/2002 tarjonnasta nauhoitettu päivittäinen neljän tunnin jakso, klo 18.00–22.00, yhteensä 112 tuntia ohjelmaa. Täten on voitu kuvata kanavien pääuutislähetyksiä määrällisen sisällönerittelyn avulla (tarkemmin, ks. luku 6 ja liite 5).

⁶ *Suomalainen tv-tarjonta 2000* (Aslama & Karlsson 2001) ja *Suomalainen tv-tarjonta 2001* (Aslama & Karlsson 2002).

⁷ *Suomalainen tv-tarjonta 2001* (2002) -selvityksen tapaan aineistosta on raportointia varten poistettu havainnot, jotka eivät ole ”perinteisiä ohjelmia”, mutta jotka kestollaan olisivat huomattavasti vinouttaneet tarjonnan profiilia tietyissä ohjelmaluokissa. Näitä ohjelmia ovat mm. *Uutisikkuna* (TV1 ja TV2), MTV3:n, Nelosen ja Subtv:n nk. tv-chatit ja mobiilipelit sekä tuotteita markkinoivat *Ostoskanava* (MTV3) ja *Ostosruutu* (Nelonen).

⁸ Ks. *Svenskt TV-utbud 2002* (GRN 2003); www.grn.se.

⁹ Hellmanin aineisto koostui neljästä vuotuisesta otosviikosta. Aineiston ohjelmatyyppiluokittelu on koodattu uudelleen vastaamaan tämän tutkimuksen luokittelua.

Tässä selvityksessä aineistojen raportointi ei perustu ohjelmamäärään vaan lähetykseen. Tulokset esitetään useimmiten joko viikoittaisina tuntimäärinä tai prosenttiosuuksina. Kestolla painotettu aineisto kertoo siten siitä, millainen ohjelmatarjonta on katsojien kannalta; millaiset ohjelmat saavat eniten tilaa lähetyksissä. Tämä on yleinen käytäntö ohjelmistotutkimuksissa, myös Ruotsin vastaavissa selvityksissä. Kuulutuksiin, mainoksiin, yms. käytettyä aikaa sen sijaan ei ole laskettu mukaan.

Menetelmä

Selvityksessä kuvataan kvantitatiivisesti tv-ohjelmiston rakennetta seuraavilla muuttujilla, jotka ovat yhtenevät vuoden 2000 raportin kanssa:

- 1 Kanava (analogiset kanavat: TV1, TV2, MTV3, Nelonen, myös FST:n ohjelmat on koodattu erikseen; digitaaliset kanavat: YLE24, YLE Teema, FST-D, Subtv ja Urheilukanava)
- 2 Lähetyspäivä
- 3 Lähetysaika
- 4 Kesto (minuuteissa ja tunneissa)
- 5 Ohjelmaluokka: uutiset, ajankohtaisohjelmat, asiaohjelmat, kulttuuriohjelmat, palvelu- ja harrasteohjelmat, urheilu, kotimainen fiktio, ulkomainen fiktio, elokuvat, lastenohjelmat, opetusohjelmat, viihde ja muut ohjelmat
- 6 Alkuperä: Suomi, Pohjoismaat, Eurooppa, Pohjois-Amerikka ja muu maailma
- 7 Jatkuvuus: piste- vai sarjamuotoinen ohjelma (tässä: kolme tai useampia osia)
- 8 Uusinnat: ensilähetys vai uusinta (tässä tarkoitetaan kanavakohtaista tilannetta, eikä lasketa uusinnaksi esimerkiksi analogisella kanavalla esitettävää aiemmin digikanavalla lähetettyä ohjelmaa)

Muuttujat on rakennettu vastaamaan pitkälti tv-yhtiöiden ja Finnpanel Oy:n syksyllä 1999 käyttöön ottamaa yhtenäistä tv-ohjelmaluokitusta, jotta vertailut ja mahdolliset jatkotutkimukset voitaisiin toteuttaa mahdollisimman helposti. Ohjelmaluokitusta on kuitenkin hie- man muokattu tuottamaan tarkempaa tietoa ohjelmistoista.

Vuoden 2002 luokitteluun on aiemmista tutkimuksista poiketen tehty seuraava muutos: aiemmin ajankohtaisohjelmat -luokkaan sisällytetyt, ”yleisiä teemoja” käsittelevät keskusteluohjelmat, joissa ei kuitenkaan painoteta suoranaista uutis- tai ajankohtaisaiheita, on nyt siirretty asiaohjelmat -luokkaan. Muutos koskee kuitenkin vain muutamia ohjelmia¹⁰, eikä sillä ole merkittävää vaikutusta selvityksen tuloksiin.

¹⁰ Esim. *Haastattelijana Mirja Pyykkö* (TV1); *Inhimillinen tekijä* (TV2); ks. tarkemmin liitteet 1 ja 3.

13-kohtaista ohjelmatyypiluokitusta tiivistetään soveltuvin osin informatiivisuus – viihteellisyys -tarkastelua ja tarjontavaihtoehtojen analyysia varten (mm. luvut 2–3, liite 6).

Ohjelmatyypiluokittelu on kuvattu tarkemmin liitteessä 1. Lisäksi se on havainnollistettu liitteessä 3: siinä luetellaan eri analogisilla ja digitaalisilla kanavilla esiintyneet ohjelmanimikkeet esimerkkiviikolla 43/2002 (ks. liitteen 3 taulukot A ja B).

1 YLEISKATSAUS

Selvityksen ensimmäinen luku tarkastelee yleisesti vuoden 2002 analogista suomalaista tv-tarjontaa ohjelma-ajan, kokonaistarjonnan ja parhaan katseluajan tarjonnan, arki- ja viikonlopputarjonnan, ohjelmien alkuperän, uusintojen sekä sarjoittumisen kannalta.

1.1 Ohjelma-aika

Suomen valtakunnalliset analogiset televisiokanavat TV1, TV2, MTV3 ja Nelonen tarjosivat katsojille vuonna 2002 viikoittain yhteensä keskimäärin 382 tuntia eli päivittäin noin 55 tuntia ohjelmaa. Eniten ohjelmia lähetti TV1, sitä seurasivat järjestyksessä MTV3, TV2 ja Nelonen. Vuoteen 2001 verrattuna kokonaistarjonnan määrä laski hieman, vaikka TV1 kasvatti tarjontaansa viidellä tunnilla viikossa ja TV2 tarjosi osapuilleen saman verran ohjelmaa kuin edellisvuonna. Kaupalliset kanavat kuitenkin supistivat varsinaista ohjelma-aikaansa selvästi, Nelonen kuudella ja MTV3 13 viikkotunnilla vuoteen 2001 verrattuna (ks. **taulukko 1.1.1**). Kuten aiempinakin vuosina, kaikki kanavat toteuttivat kausivaihtelua siten, että vähensivät kesällä tarjontaansa selvästi (**taulukko 1.1.2**).

Syynä ”varsinaisen” ohjelma-ajan vähenemiseen etenkin MTV3-kanavalla näyttäisi olevan ”ei-perinteisten” tv-palvelujen saama lähetysaika. MTV3 lähetti päivittäin keskimäärin yhteensä kymmenisen tuntia *Ostoskanavaa*, *Urheilukanavan ikkunaa*, mobiilipelejä sekä chat-ohjelmia. Chatit muodostivat yli puolet tästä tarjonnasta. Nelosen *Ostoruutu* ja chat-palvelut saivat päivittäin kuutisen tuntia lähetysaikaa. Tämän tyyppinen tv-tarjonta on verrattain uusi ilmiö ja on saanut kaupallisilla kanavilla selvästi lisää ohjelma-aikaa vuosina 2001 ja 2002.

Taulukko 1.1.1. Viikoittainen ohjelma-aika kanavittain 2001-2002 (h/vko)

	TV1	TV2	MTV3	Nelonen	Yht.
2001	116	85	108	88	397
2002	121	84	95	82	382
Muutos 2001–2002 %	4%	-1%	-12%	-7%	-4%

Taulukko 1.1.2. Viikoittainen ohjelma-aika kanavittain eri kausina 2002 (h/vko)

	TV1	TV2	MTV3	Nelonen	Yht.
kevät	132	88	102	80	402
kesä	100	77	76	75	328
syksy	127	85	105	90	407

1.2 Kokonaistarjonta ja paras katseluaika

Vuoden 2002 kokonaistarjonta rakentui ohjelmatyypeittäin seuraavasti:

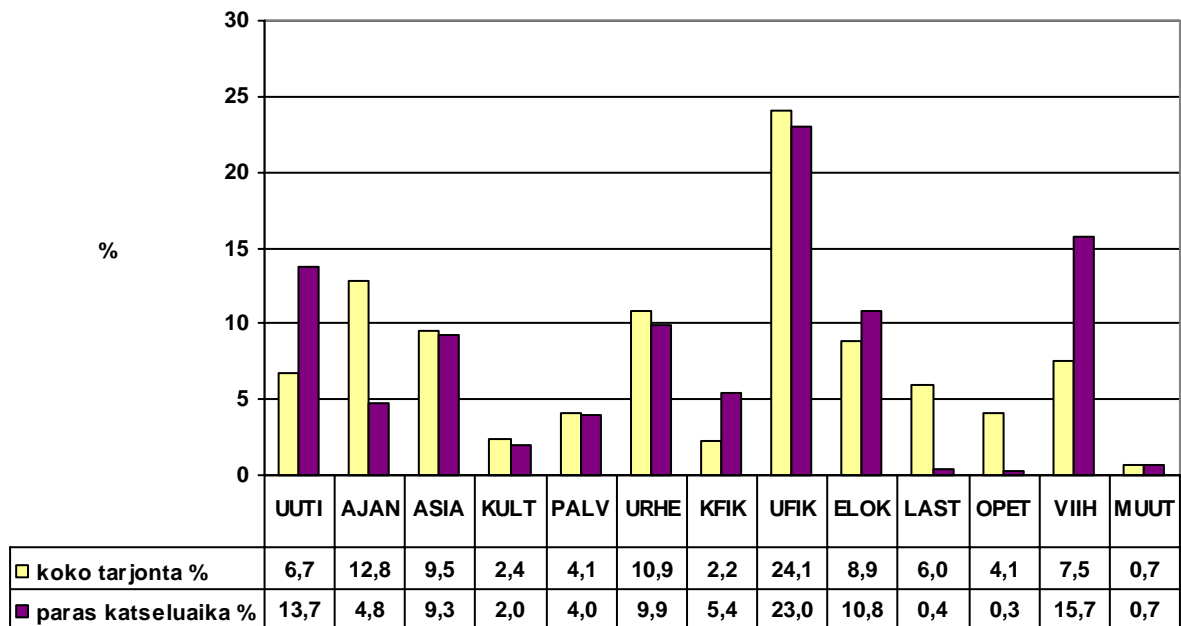
Suomalaisen television ohjelmatarjontaa hallitsee ulkomainen fiktio. Sen osuus koko ohjelmatarjonnasta vuonna 2002 oli edellisvuoden tapaan likipitään neljännes. Ajankohtaisohjelmien luokka oli seuraavaksi suurin (13%); sitä seurasivat urheilu (11%), asiaohjelmat (10%), elokuvat (9%) sekä viihde (8%). Vähiten lähetettiin opetus- ja palveluohjelmia (4% kumpaakin) sekä kulttuuriohjelmia ja kotimaista fiktiota (2% kumpaakin ohjelmatyyppiä). Suomalaisen tv-tarjonnan kokonaisprofiili vuonna 2002 oli täten hyvin edellisvuoden kaltainen.

Edellisvuoden tapaan televisiotarjonnan ilta näytti kokonaisuudessaan kuitenkin toisenlaiselta kuin koko vuorokauden tarjonta. Illan paras katseluaika, nk. *prime time*, on tässä tutkimuksessa edelleen määritelty ohjelmiksi, jotka alkoivat kello 18.05–22.05 välisenä aikana¹¹. Paras katseluaika muodosti osapuulle 30 prosenttia – 116 viikkotuntia – koko tarjonnasta. Ulkomainen fiktio säilytti neljänneksen osuutensa myös iltaisin. Toisaalta uutisten, toisaalta viihteen osuudet kasvoivat selvästi, sillä niiden prosenttiosuudet tuplaantuivat prime time -aikana. Viihteellä olikin hieman suurempi sija prime time -ohjelmistossa kuin edellisvuonna. Ajankohtaisohjelmien osuus taas laski vuoden 2001 tapaan huomattavasti iltaisin. Tämän selittää pitkäkestoisten aamu-tv-ohjelmien suuri osuus ajankohtaisohjonnasta. Vuonna 2002 tietyt keskusteluohjelmat on luokiteltu edellisvuosista poiketen ajankohtais-luokan sijaan asiaohjelmiin. Ajankohtaisohjelmien osuuden vuosimuutos ei kuitenkaan ollut merkittävä.

Taulukko 1.2 ja **kuvio 1.2** kuvaavat yksityiskohtaisesti vuoden 2002 kokonaistarjonnan ja parhaan katseluajan ohjelmaprofiilin; sen, mikä osuus eri ohjelmatyypeillä oli tarjonnasta, ja toisaalta sen, miten 382 tuntia viikoittaista ohjelma-aikaa jakautui tunneissa ohjelmatyyppien kesken. Luvussa 2 käsitellään yksityiskohtaisesti profiileja kanavittain, tehdään niiden välistä vertailua ja tarkastellaan kanavakohtaisia muutoksia vuodesta 2001 vuoteen 2002.

¹¹ Ruotsi-vertailussa on tästä poiketen käytetty *Svenskt TV-utbud 2002* (2003) -raportin prime time -määrittelyä, ks. luku 6.

Kuvio 1.2. Valtakunnallisten kanavien ohjelmatarjonta ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

Ohjelmatyyppien lyhenteet (ks. tarkempi kuvaus, liite 1):

- UUTI** – uutiset
- AJAN** – ajankohtaisohjelmat
- ASIA** – asiaohjelmat
- KULT** – kulttuuriohjelmat, musiikki
- PALV** – palvelu- ja harrasteohjelmat
- URHE** – urheilu
- KFIK** – kotimainen fiktio
- UFIK** – ulkomainen fiktio
- ELOK** – elokuvat
- LAST** – lastenohjelmat
- OPET** – opetusohjelmat
- VIIH** – viihde
- MUUT** – muut ohjelmat

Taulukko 1.2. Valtakunnallisten kanavien ohjelmatarjonta ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)

	koko tarjonta h/vko¹²	paras katseluaika h/vko
UUTI	26	16
AJAN	49	6
ASIA	36	11
KULT	9	2
PALV	16	5
URHE	42	11
KFIK	8	6
UFIK	92	27
ELOK	34	12
LAST	23	1
OPET	16	
VIIH	29	18
MUUT	3	1
Yht. h/vko	382	116

¹² Ohjelmatyyppien tuntimäärien summa saattaa eri taulukoissa hieman vaihdella, koska ne on pyöristetty lähimpiin täysiin tunteihin.

1.3 Arki ja viikonloppu

Tässä selvityksessä tarkastellaan suomalaista tv-tarjontaa pääosin keskivertoviikon tasolla tai vuositasolla. Tarjonta vaihtelee kuitenkin paitsi vuorokaudenajan mukaan (ks. kohta 1.2) myös vuodenajoinnain (ks. kohta 1.1) ja viikonajoinnain. Arkipäivillä tarkoitetaan tässä jaksoa maanantaista torstaihin ja viikonloppulla jaksoa perjantaista sunnuntaihin.

Taulukko 1.3 kertoo, että kaikkien kanavien ohjelmaprofiilit mukautuivat viikonloppuun. Odotettava muutos kaikilla neljällä kanavalla oli elokuvien ohjelma-aikaosuuden reipas kasvu perjantai–sunnuntai -jaksolla. Lisäksi TV1-, TV2- ja MTV3-kanavilla erot näkyivät hyvin selvästi myös ajankohtaisohjelmien tarjonnassa: niiden osuus kutistui viikonloppuisin huomattavasti. Edellisvuoden tapaan TV2- ja MTV3-kanavat korostivat urheilun osuutta viikonloppuisin. MTV3:n ominaispiirre oli, että sen arkeen kuului keskeisenä osana ulkomainen fiktio, jonka osuus kuitenkin notkahti viikonloppuisin. Viikonloppuna kanava puolestaan kasvatti elokuvien lisäksi urheilu- ja viihdetarjontaa. Nelosen suurin muutos oli elokuvatarjonnan kasvu perjantai–sunnuntai -jaksolla. TV1:n viikonloppuun sisältyi vähemmän opetusohjelmia kuin sen arjen ohjelmaprofiiliin. TV1:n tarjoama keskimääräinen päivittäinen ohjelma-aika ei vaihdellut viikon aikana; muut kanavat puolestaan kasvattivat tarjontaa viikonloppuisin.

Taulukko 1.3. Kanavien ohjelmarakenne arkisin ja viikonloppuisin 2002 (%)

	TV1		TV2		MTV3		Nelonen	
	arki	viikonloppu	arki	viikonloppu	arki	viikonloppu	arki	viikonloppu
UUTI	9	9	7	6	8	6	6	3
AJAN	26	13	16	5	23	7	1	1
ASIA	10	18	19	14	1	5	4	5
KULT	5	6	3	2				
PALV	3	3	7	6	2	5	3	4
URHE	5	8	12	26	3	14	10	13
KFIK	3		2		5	5	1	1
UFIK	12	14	14	12	40	19	49	40
ELOK	3	11	1	12	7	12	8	22
LAST	7	4	9	10	4	6	4	3
OPET	15	9	1	1				
VIIH	1	4	5	6	6	20	13	8
MUUT			2	2				
Yht. %	100	100	100	100	100	100	100	100
Yht. h/vrk	17	17	10	14	13	15	11	13

1.4 Ohjelmisto alkuperämaittain

Ohjelmien alkuperämaat on selvityksessä luokiteltu viiteen kategoriaan: Suomi, muut Pohjoismaat, muu Eurooppa, Pohjois-Amerikka, ja muu maailma. Finnpanel Oy:n tietokanta ei sisällä informaatiota ohjelmien alkuperämaista, joten tietoja on koodausvaiheessa saatu suoraan kanavilta sekä täydennetty lehtien ohjelmatiedoista ja internetin tv- ja elokuvatietokannoista. Tämän johdosta ei tietoa -luokka jää pieneksi.

Vuonna 2002 suomalaisen television tarjonnasta yli puolet (55%) koostui kotimaisesta ohjelmistosta. Pohjoisamerikkalainen tuotanto sai hieman yli neljänneksen ja Euroopassa tuotetut ohjelmat vajaan viidenneksen ohjelma-ajasta. Kotimaisen ohjelmiston osuus oli hieman laskenut vuoteen 2001 verrattuna, sekä amerikkalaisen että eurooppalaisen tuotannon kustannuksella.

Kanavakohtainen tarkastelu osoittaa, että kotimaisen kokonaistarjonnan väheneminen johtuu muutoksista kaupallisten kanavien tarjonnassa. Julkisen palvelun TV1 ja TV2 kasvattivat kotimaisuusastettaan edellisvuodesta muutamalla prosenttiyksiköllä, kun taas sekä MTV3:n että Nelosen tarjonnassa Suomessa tuotettujen ohjelmien osuudet notkahtivat kymmenen prosenttiyksikköä. Silti voidaan todeta, että TV1, TV2 ja yhä vielä myös MTV3 panostavat selvästi kotimaiseen ohjelmistoon, sillä niiden kaikkien tarjonnasta enemmistö oli suomalaista ohjelmaa. TV1- ja TV2 -kanavien kotimaisuusaste oli reilut 60 prosenttia, mutta TV1 profiloitui sisällyttämällä ohjelmistoonsa viidenneksen eurooppalaisia ohjelmia ja vain vähän amerikkalaisia ohjelmia, kun taas TV2:n tarjonnasta vajaa viidennes oli pohjoisamerikkalaista ohjelmatuotantoa. MTV3 oli edellisvuoden tapaan, vaikkakin yhä selvemmin, polarisoitunut suomalaisen ja pohjoisamerikkalaisen tarjonnan suhteen: tasan puolet tarjonnasta on kotimaista ja miltei 40 prosenttia amerikkalaista. Nelonen profiloitui alkuperämaiden osalta sillä, että lähes puolet sen tarjonnasta oli tuotettu Pohjois-Amerikassa ja reilu kaksikymmentä prosenttia ohjelmista tuli Euroopasta. Ainoastaan kolmekymmentä prosenttia oli kotimaista tuotantoa. Vaikka Nelonen oli kanavista ainoa, jonka tarjonnassa suomalaiset ohjelmat eivät muodostaneet enemmistöä, tarjosi se toisaalta kuitenkin lähes yhtä paljon eurooppalaista ohjelmaa kuin TV1. (Ks. **taulukko 1.4.1.**)

Kokonaistarjonnan suomalaisista ohjelmista neljännes oli edellisvuoden tapaan ajankohtaisohjelmia. Vaikka suomalaista ohjelmatuotantoa löytyikin käytännössä kaikista ohjelmatyypeistä, seuraavaksi suurimmat kotimaisten ohjelmien luokat olivat uutiset, urheilu ja viihde. Pohjoismaisista ohjelmista kolmannes oli asiaohjelmia, neljännes fiktiota. Muusta eurooppalaisesta tarjonnasta fiktio muodosti noin puolet. Vieläkin suurempi osuus fiktiolla oli kuitenkin pohjoisamerikkalaisessa ohjelmatarjonnassa ja yli 80 prosenttia amerikkalaisesta ohjelmistosta koostuikin draamasta ja elokuvista. Muun maailman tarjontaan sisältyi suhteessa tasaisemmin ohjelmatyyppejä, lähinnä lastenohjelmia, fiktiota, asiaohjelmia sekä elokuvia. **Taulukko 1.4.2** esittää tarkemmin, miten eri ohjelmaluokat jakautuvat alkuperäluokkien mukaan.

Taulukko 1.4.1. Kanavien ohjelmatarjonta alkuperän mukaan 2002 (%)

	TV1	TV2	MTV3	Nelonen	Yht.
Suomi	67	66	50	30	55
Muut Pohjoismaat	3	4	1	1	2
Muu Eurooppa	23	12	8	22	17
Pohjois-Amerikka	6	18	38	48	26
Muu maailma	1		3		1
Yht. %	100	100	100	100	100
Yht h/vko	121	84	95	82	382

Taulukko 1.4.2. Ohjelmien alkuperä ohjelmaluokittain 2002 (%)

	Suomi	Muut Pohjoismaat	Muu Eurooppa	Pohjois-Amerikka	Muu maailma
UUTI	12		2		
AJAN	24				
ASIA	8	33	17	6	23
KULT	3	4	4	1	2
PALV	6	8	2		
URHE	19	1		1	
KFIK	4				
UFIK		25	49	60	25
ELOK	1		10	24	13
LAST	4	6	11	4	37
OPET	6	20	2		
VIIH	11		1	4	
MUUT	1	1			
Yht. %	100	100	100	100	100
Yht. h/vko	209	9	63	98	5

1.5 Ensilähetykset ja uusinnat

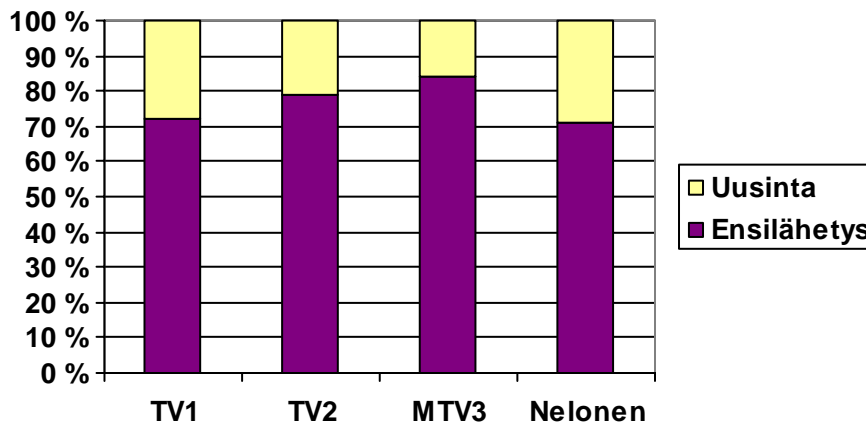
Raportin uusintatiedot on saatu pääosin lehtien ohjelmatiedoista. Vuonna 2002 ensilähetykset muodostivat noin 76 prosenttia koko ohjelma-ajasta. Uusintoja oli kaiken kaikkiaan siis vajaa neljännes. Niiden määrä ei juurikaan ole muuttunut edellisvuosiin verrattuna. Uusintojen tarkastelu vuodenajoin osoittaa, että kevään 2002 kokonaistarjontaan sisältyi suhteessa enemmän ensilähetyksiä kuin kesä- ja syyskauteen. Tähän vaikuttivat osaltaan *Talviolympialaisten* taltioinnit. Toisaalta parhaaseen katseluaikaan uusintoja oli suhteellisen vähän niin keväällä (6% tarjonnasta) kuin syksylläkin (10%). Kesäiltojen tarjonnasta uusinnat taas muodostivat jopa viidenneksen.

Uusintojen osuus vaihteli selvästi kanavittain, edellisvuosien tapaan, 16 prosentista (MTV3) lähes 30 prosenttiin (TV1 ja Nelonen) (ks. **taulukko 1.5; kuvio 1.5**). Suuremmasta lähetystuntimäärästään huolimatta TV1 tarjosi siten ensilähetyksiä suhteessa vähemmän kuin MTV3. Nelosen profiilissa uusintoja oli suhteessa kanavan kokonaistarjontaan eniten.

Taulukko 1.5. Uusintojen määrä kanavittain 2002 (h/vko)

	Uusinta h/vko	Koko tarjonta, h/vko yht.
TV1	34	121
TV2	18	85
MTV3	14	95
Nelonen	24	82

Kuvio 1.5. Ensilähetyksien ja uusintojen osuus kanavittain 2002 (%)

1.6 Ohjelmiston sarjoittuminen

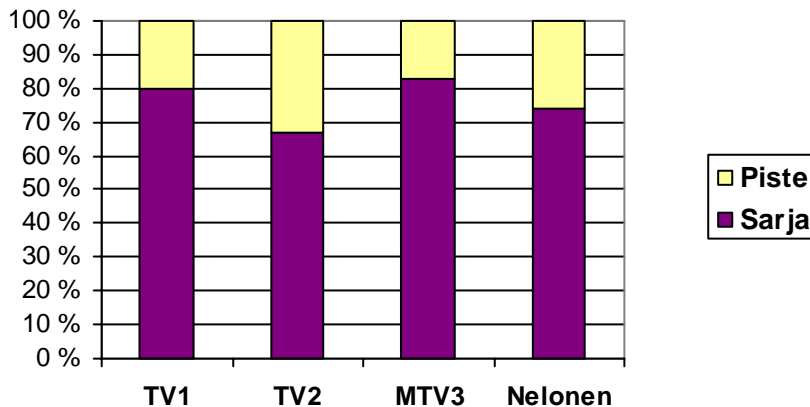
Kuten edellisvuonna, myös vuonna 2002 suomalaista televisiotarjontaa hallitsivat sarjamuotoiset ohjelmat. Sarjamuotoisuus on vaikeasti määriteltävä käsite, jonka piiriin voidaan laskea niin draamasarjat kuin tietyn ohjelmapaikan yhtenäisesti otsikoidut erillisreportaasitkin. Tässä selvityksessä sarjoiksi on laskettu kaikki ne ohjelmat, joissa oli kolme tai useampia osia. Sarjoiksi luokiteltiin niin päivittäisillä tai viikoittaisilla vakioaikoillaan olevat ohjelmat (*Seitsemän uutiset* tai *A-studio*) kuin sinänsä yksittäisistä ohjelmista koostuvat mutta vakio-otsikon alle sijoitetut ja pääosin vakiokestoiset kokonaisuudet (*Avara luonto* tai *45 minuuttia*). Tämän periaatteen mukaan vaikkapa *Dokumenttiprojekti*-otsikon alle sijoitettavat yksittäiset dokumenttielokuvat ja *Talviolympialaiset 2002* -lähetyskset – joiden kumpienkin ohjelma-aika ja -paikka vaihtelivat – luokitellaan pisteohjelmiksi. Suuri osa ei-sarjamuotoisista, nk. pisteohjelmista olikin elokuvia tai tapahtumatalliointeja, erityisesti urheilua.

Sarjat muodostivat neljä viidesosaa kokonaistarjonnasta. **Taulukossa 1.6** esitetään sarjamuotoiset ohjelmat prosentteina kanavittain, **kuviossa 1.6** ne havainnollistetaan viikoittaisina tuntimäärinä. Parin edellisvuoden tapaan kanavista järjestyksessä MTV3 (83%) ja TV1 (80%) tarjosivat eniten sarjamuotoisia ohjelmia. TV2 (67%) oli vastaavasti selvästi suurin pisteohjelmien tarjoaja: tämä selittyy osin kanavan runsaalla urheilutarjonnalla (ks. luku 2).

Taulukko 1.6. Sarjamuotoisten ohjelmien määrä kanavittain 2002 (h/vko)

	Sarjoja h/vko	Koko tarjonta h/vko yht.
TV1	97	121
TV2	57	84
MTV3	79	95
Nelonen	61	82

Kuvio 1.6. Sarjamuotoisten ja pisteohjelmien osuus kanavittain 2002 (%)

2 KANAVAPROFIILIT

Luku 2 keskittyy tarkastelemaan vuoden 2002 suomalaista tv-tarjontaa neljän analogisen valtakunnallisten kanavan kannalta. Siinä kuvataan kanavaprofiilit, verrataan kanavien tarjontaa toisiinsa ja tarkastellaan vuotta 2002 verrattuna vuoden 2001 tarjontaan.

2.1 Profiili: TV1

Vuonna 2002 Yleisradion TV1 lähetti viikoittain noin 121 tuntia eli päivittäin yli 17 tuntia ohjelmaa. Kanavan tarjonta kasvoi edellisvuodesta keskimäärin noin 50 minuutilla päivässä. Tarjontaa oli ajallisesti yhtä paljon arkisin ja viikonloppuisin. Kausivaihtelu kevään ja syksyn välillä ei ollut merkittävää, mutta kesäisin tarjontaa oli muuhun aikaan verrattuna kolmisenkymmentä viikkotuntia vähemmän. Lähes 100 viikkotuntia tarjonnasta oli sarjamuotoisia ohjelmia. Uusintoja oli viikkotarjonnasta kahden edellisvuoden tapaan lähes 30 prosenttia eli 34 viikkotuntia (ks. **taulukko 2.1.1**).

TV1 kasvatti kotimaista tarjontaansa vuodesta 2001 nelisen prosenttiyksikköä ja oli vuonna 2002 ”suomalaisin” kanava. Kotimaisuusaste nousi lähinnä pohjoisamerikkalaisen ja muun maailman tarjonnan kustannuksella. TV1:n ohjelmistosta 67 prosenttia oli suomalaista, 23 prosenttia eurooppalaista (Suomi ja muut Pohjoismaat pois lukien), kuusi prosenttia pohjoisamerikkalaista ja kolme prosenttia pohjoismaista ohjelmaa. Vain noin prosentti tarjonnasta oli peräisin muualta maailmasta.

Edellisvuoden tapaan TV1:n kotimaista ohjelmistoa kartuttivat ajankohtaisohjelmat. Niiden osuus suomalaisista ohjelmista oli vajaa kolmannes. Merkittäviä kotimaisia ohjelmaluokkia olivat luonnollisesti myös uutiset ja opetusohjelmat. Lisäksi urheilua oli kanavan kotimaisesta tarjonnasta osapuilleen kymmenen prosenttia: sen osuutta kasvattivat varsinkin *Talviolympialaisten* lähetykset otosviikoilla 6 ja 7. Opetusohjelmat saivat suurimman osuuden pohjoismaisesta ohjelmatuotannosta. Erityisesti fiktio mutta myös asiaohjelmat leimasivat eurooppalaista tarjontaa. Sinänsä suhteessa vähäisen pohjoisamerikkalaisen tarjonnan merkittävimmiä ohjelmaluokiksi muodostuivat fiktio ja elokuvat, kummatkin reilun kolmannes osuuksillaan amerikkalaisesta tarjonnasta.

Taulukko 2.1.1. TV1:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)

	Koko tarjonta %	Paras katseluaika %
Informatiivisia ohjelmia	66	54
Viihteellisiä ohjelmia	30	45
Ensilähetysiä	72	93
Uusintoja	28	7
Sarjamuotoisia ohjelmia	80	85
Pisteohjelmia	20	15
Alkuperämaa:		
Suomi	67	62
Muut Pohjoismaat	3	2
Muu Eurooppa	23	26
Pohjois-Amerikka	6	10
Muut maat	1	

Taulukko 2.1.1. osoittaa, että TV1:n kokonaistarjontaa leimasivat informatiiviset ohjelmat¹³: niitä oli 66 prosenttia koko tarjonnasta ja osapuilleen 54 prosenttia prime time -tarjonnasta. Viihteellisten ohjelmien osuus kanavalla oli vastaavasti 30 prosenttia koko tarjonnasta ja 45 prosenttia parhaasta katseluajasta. Samoin taulukossa havainnollistuu se, että kanava tarjosi uusintoja nimenomaan päiväaikaan: illan ohjelmista yli 90 prosenttia oli ensilähetysiä.

Yleisesti ottaen TV1:n ohjelmakohtainen kanavaprofiili on pysynyt edellisvuoteen verraten hyvin samanlaisena. Yksikään yksittäinen ohjelmatyyppi ei edelleenkään vuonna 2002 selvästi hallinnut TV1:n ohjelmistoa, mutta ajankohtaisohjelmat muodostivat viidenneksen osuudellaan suhteessa suurimman ohjelmaluokan kanavan kokonaistarjonnassa. Edellisvuoden tapaan tässä näkyy *Aamu-tv*:n vaikutus. Ohjelman lähetykset kestivät arkaamuisin keväällä ja syksyllä osapuilleen kolme tuntia ja kesällä kaksi tuntia. Tästä johtuen ajankohtaisohjelmien osuus notkahti sekä viikonloppuisin että ylipäänsä prime time -aikana. Seuraavaksi suurimmat, yli kymmeneksen osuudet olivat järjestyksessä asiaohjelmilla, ulkomaisella fiktiolla sekä opetusohjelmilla. Uutisten osuus oli vuoden 2001 tapaan jonkin verran alle kymmenen prosenttia¹⁴. Urheilu sai miltei seitsemän prosenttia, kulttuuri- ja lastenohjelmat sekä elokuvat kuutisen prosenttia ohjelma-ajasta. Vähiten aikaa kokonaistarjonnasta kanava antoi palveluohjelmille, viihteelle ja kotimaiselle fiktiolle.

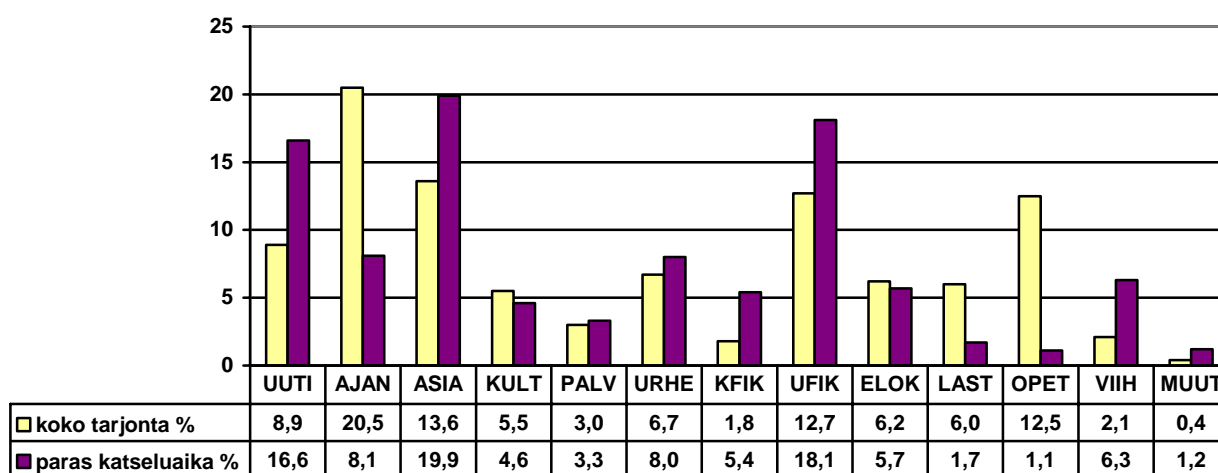
Paras katseluaika erosi koko tarjonnasta jonkin verran: illan tarjonnassa nähtiin suhteessa enemmän niin uutisia, asiaohjelmia kuin ulkomaista fiktiotakin. Vuoden 2002 parhaan katseluajan tarjonnassa on nähtävissä pieni muutos vuoteen 2001 verrattuna siinä, että ulkomaisen fiktion osuus korostui hieman edellisvuotta enemmän. Siltikään ulkomaisen fiktion osuus ei kasvanut iltaisin erityisen paljon muihin viihteellisiin ohjelmatyyppeihin verrattuna.

¹³ Informatiivisia ohjelmatyyppejä ovat tässä uutiset, ajankohtaisohjelmat, asiaohjelmat, palvelu- ja harrasteohjelmat, opetusohjelmat sekä kulttuuriohjelmat. Viihteellisiä ohjelmia ovat urheilu, kotimainen fiktio, ulkomainen fiktio, elokuva ja viihde. Luokittelun ulkopuolelle jäävät lastenohjelmat ja muut ohjelmat. Pääosin samaa luokittelua käytetään myös luvussa 6 esitetystä vertailusta ruotsalaiseen tv-tarjontaan. Ks. myös liite 1.

¹⁴ *Aamu-Tv*:n uutislähetykset on koodattu osaksi ohjelmakokonaisuutta, siis ajankohtaisohjelmien luokkaan. Ks. myös liitteet 1 ja 3.

Sen lisäksi viihde ja kotimainen fiktio nostivat viihteellisten ohjelmien osuutta prime time -aikaan. Kokonaistarjontaan verrattuna TV1:n illat karsivat vuonna 2002 selvimmin ajankoh-
tais- ja opetusohjelmia, kummankin osuutta reilut kymmenen prosenttiyksikköä, niin että parhaaseen katseluaikaan opetusohjelmia nähtiin vain satunnaisesti. Vuonna 2002 ajankoh-
taisohjelmia oli kaiken kaikkiaan ja varsinkin parhaaseen katseluaikaan suhteessa hieman vähemmän kuin edellisvuonna, mutta tämän pienen eron selittää prime time -keskustelujen kuten *Haastattelijana Mirja Pyykkö* -ohjelman koodaaminen tässä raportissa asiaohjelmiin (ks. **kuvio 2.1**; **taulukko 2.1.2**).

Kuvio 2.1. TV1:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

Taulukko 2.1.2. TV1:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)

	Koko tarjonta h/vko	Paras katseluaika h/vko ¹⁵
UUTI	11	5
AJAN	25	3
ASIA	16	6
KULT	7	1
PALV	4	1
URHE	8	2
KFIK	2	2
UFIK	15	5
ELOK	8	2
LAST	7	1
OPET	15	
VIIH	3	2
MUUT		
Yht.	121	27

¹⁵ Parhaan katseluajan yhteenlaskettu tuntimäärä saattaa vaihdella kanavittain siksi, että siihen on laskettu kokonaiskestoillaan kaikki ohjelmat, jotka alkavat 22.05 mennessä. Raportin prime time -määritelmän mukaisten ”viimeisten” ohjelmien kestot saattavat siis vaihdella esim. lyhyehköstä uutislähetyksestä kokoillan elokuvaan.

2.2 Profiili: TV2

Vuonna 2002 Yleisradion TV2 lähetti viikoittain 85 tuntia ohjelmaa. Kun kanava oli kasvat-
tanut tarjontaansa noin tunnilla vuodesta 2000 vuoteen 2001, pysyi ohjelma-aika nyt täysin
ennallaan. TV2 tarjosi viikkotunneissa mitattuna 37 tuntia vähemmän ohjelmaa kuin TV1,
mikä tarkoittaa keskimäärin runsaan viiden tunnin eroa päivittäistarjonnan määrässä. Kana-
va lähetti viikonloppuisin neljä tuntia enemmän ohjelmaa päivittäin kuin arkena. Sarjamuo-
toisia ohjelmia TV2:lla oli aiempien vuosien tapaan selvästi vähemmän kuin muilla kanavil-
la, vain 67 prosenttia koko tarjonnasta. Uusintoja oli viikoittaisesta ohjelmistosta hieman yli
viidennes eli noin 18 tuntia viikossa. Kausivaihtelun suhteellinen suuruus oli hyvin saman-
kaltainen kuin TV1:llä: kesällä 2002 TV2:n viikoittainen tarjonta oli kymmenisen tuntia
pienempi kuin keväällä ja syksyllä (ks. **taulukko 2.2.1**).

TV2 oli vuonna 2002 parin edellisvuoden tapaan edelleenkin hyvin kotimainen kanava. Ur-
heilun osuus kotimaisista ohjelmista oli edelleen vajaat 30 prosenttia, ajankohtais- ja asiaoh-
jelmille annettiin kummallekin osapuulle 15 prosentin osuus kotimaisesta tarjonnasta. Oh-
jelmien alkuperän kannalta suurin ero TV1:n profiiliin oli lähinnä se, että TV2 lähetti vä-
hemmän eurooppalaisia mutta vastaavasti enemmän pohjoisamerikkalaisia ohjelmia. Poh-
joismaisten ohjelmien osuus oli pysynyt vuoden 2001 tasossa, kun taas muun maailman tar-
jonta oli laskenut ja koostui vuoden 2002 otosviikoilla vain yhdestä lastenohjelmasarjasta.
(Ks. **taulukko 2.2.1**.)

Taulukko 2.2.1. TV2:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)

	Koko tarjonta %	Paras katseluaika %
Informatiivisia ohjelmia	41	43
Viihteellisiä ohjelmia	48	57
Ensilähetyksiä	79	88
Uusintoja	21	12
Sarjamuotoisia ohjelmia	68	71
Pisteohjelmia	32	29
Alkuperämaa:		
Suomi	66	74
Muut Pohjoismaat	4	3
Muu Eurooppa	12	18
Pohjois-Amerikka	18	6
Muut maat		

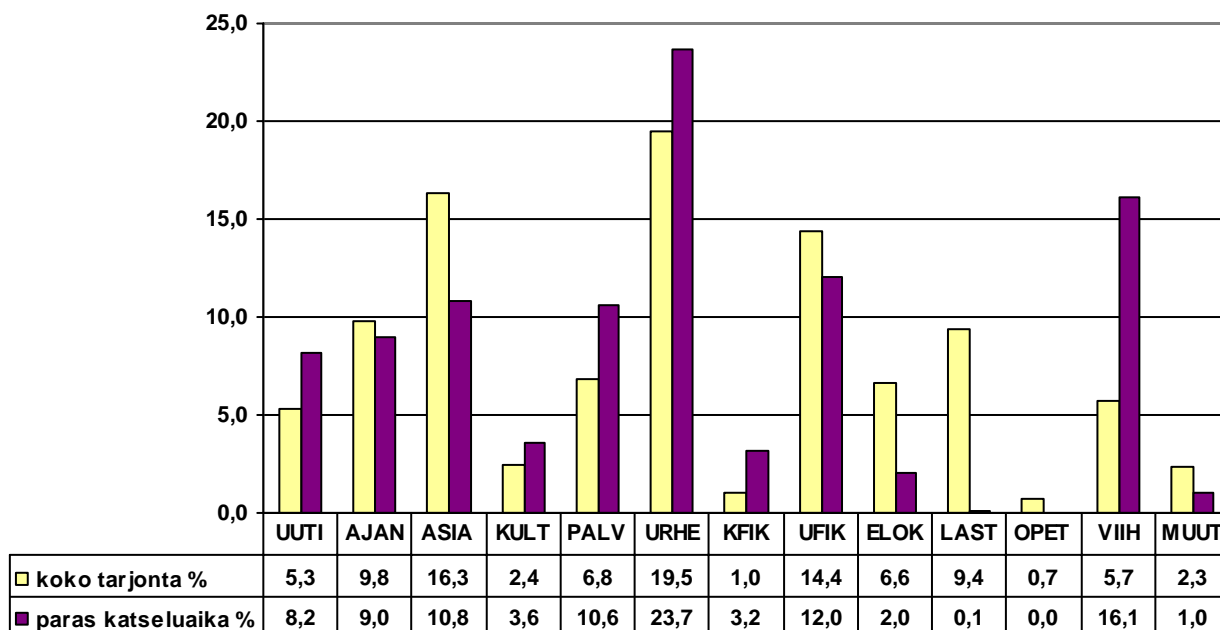
Vuonna 2002 TV2:n ohjelmisto jakautui vuoden 2001 tapaan edelleen melko tasaisesti in-
formatiivisiin (41%) ja viihteellisiin (48%) ohjelmiin. Lastenohjelmat saivat kanavan koko
tarjonnasta miltei kymmeneksen. Iltaisin lastenohjelmia ei käytännössä lähetetty lainkaan:
viihteellisten ohjelmatyyppeiden osuus kasvoikin tällöin kanavavalla 57 prosenttiin informa-
tiivisten ohjelmien säilyttäessä kuitenkin osuutensa (43%) myös prime time -aikaan. Kuten

taulukko 2.2.1 havainnollistaa, ensilähetysten osuus sekä kotimaisuusaste kasvoivat hieman kanavan prime time -tarjonnassa.

Yksittäisten ohjelmatyyppien osuudet jakautuivat TV2-kanavalla melko tasaisesti, eikä merkittäviä muutoksia vuoteen 2001 ollut havaittavissa. Suurin yksittäinen ohjelmaluokka oli edelleen urheilu viidenneksen osuudellaan kanavan koko ohjelma-ajasta, sitä seurasivat järjestyksessä asiaohjelmat ja ulkomainen fiktio. Sekä ajankohtais- että lastenohjelmatarjontaa oli kanavalla vajaat kymmenen prosenttia kumpaakin. Vähiten TV2 lähetti kulttuuriohjelmia ja kotimaista fiktiota; jälkimmäisen osuus oli hieman notkahtanut edellisvuodesta. Opetusohjelmia kanavalla esitettiin vain satunnaisesti.

TV2 muutti profiiliaan parhaaseen katselu aikaan seuraavasti: yksittäisistä ohjelmatyypeistä viihdeohjelmat saivat iltaisin suhteessa eniten lisää ohjelma-aikaa koko tarjontaan verrattuna ja niiden osuus prime time -ajasta oli kymmenisen prosenttiyksikköä suurempi kuin koko tarjonnasta. Lisäksi osuuttaan nostivat selvästi palveluohjelmat ja urheilu; jälkimmäistä lähetettiin vuonna 2002 jonkin verran edellisvuotta enemmän myös parhaaseen katselu aikaan. Elokuvat eivät kuitenkaan kuulu keskeisenä osana TV2:n prime time -ohjelmistoon: edellisvuoden tapaan kanava tyypisti parhaan katseluajan elokuvatarjontaa ja lähettikin elokuvia pääosin päivisin ja myöhäisillalla. (ks. **kuvio 2.2**; **taulukko 2.2.2**).

Kuvio 2.2. TV2:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

Taulukko 2.2.2. TV2:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)

	Koko tarjonta h/vko	Paras h/vko	katseluaika
UUTI	4	2	
AJAN	8	3	
ASIA	14	3	
KULT	2	1	
PALV	6	3	
URHE	16	6	
KFIK	1	1	
UFIK	12	3	
ELOK	6	1	
LAST	8		
OPET	1		
VIIH	5	4	
MUUT	2		
Yht.	84	27	

2.3 Profiili: MTV3

MTV3:n tarjonta oli vuonna 2002 keskimäärin 95 tuntia viikossa eli osapuilleen 14 tuntia päivässä. Luku tarkoittaa varsinaista ohjelma-aikaa, johon ei lasketa mainoksia; myöskään *Ostoskanavaa* ja nk. tv-chat- ja mobiilipeli-ohjelmia ei lasketa mukaan. MTV3 oli vähentänyt varsinaista ohjelmatarjontaansa reilun kymmenyksen vuodesta 2001, yhteensä noin 13 viikkotuntia. Tähän ainakin osasyynä lienee ei-perinteisten ohjelmien saama runsas lähetys-aika. MTV3 tarjosi viikonloppuisin muutaman tunnin enemmän ohjelmaa vuorokaudessa kuin arkipäivinä. Kevällä ja syksyllä kanava lähetti osapuilleen viitisentoista tuntia ohjelmaa päivittäin, kun kesällä keskimääräinen ohjelma-aika laski 11 tuntiin vuorokaudessa. Sarjamuotoisia ohjelmia MTV3:lla oli analogisista valtakunnallisista kanavista eniten, noin viisi kuudennesta ohjelmatarjonnasta. Uusintoja se puolestaan tarjosi selvästi vähiten muihin kanaviin verrattuna. MTV3 oli edellisvuoteen verrattuna hieman kasvattanut ensilähetysten osuutta ja vähentänyt uusintoja, mutta muutokset ovat pieniä. (Vrt. luku 1, ks. **taulukko 2.3.1.**)

Vaikka suomalaiset ohjelmat muodostivat edelleen enemmistön eli 50 prosenttia MTV3:n tarjonnasta, niiden osuus oli vähentynyt osapuilleen kymmenen prosenttiyksikköä vuoden aikana. Tämä selittyy pääosin kanavan kotimaisen ohjelmiston suurimpien ohjelmaluokkien eli ajankohtaisohjelmien ja viihteen muutoksilla. Pääosan kanavan suomalaisesta ajankoh- taistarjonnasta muodostava *Huomenta Suomi* muutti vuonna 2002 muotoaan jakautumalla kahdeksi eri ohjelmaksi (*HuSu* ja *Ihana aamu*); samalla aamuisen ohjelmatarjonnasta saama ohjelma-aika laski jonkin verran¹⁶. Vuonna 2002 lakkautettu *Jyrki*-musiikkiviihdeohjelma, jota oli aiemmin lähetetty useasti viikossa, vaikutti kotimaisen viihteen ohjelma-ajan not- kahdukseen. Koska *Jyrki* sijoittui aikanaan parhaan katseluajan ulkopuolelle, näkyy ohjel- man lakkauttamisen vaikutus myös siinä, että vuonna 2002 viihteen osuus MTV3:n koko- naistarjonnasta väheni – vaikka toisaalta edellisvuoteen verrattuna viihdeohjelmien rooli prime time -tarjonnassa korostui.

Valtaosan jäljelle jäävästä ohjelma-ajasta eli miltei 40 prosenttia veivät pohjoisamerikkalai- set ohjelmat, joita MTV3 lähetti keskimäärin vajaat kolme ja puoli tuntia vuorokaudessa. Pohjoisamerikkalaiset fiktiosarjat muodostivatkin jopa neljänneksen kanavan koko ohjel- mistosta. Niiden suhteellinen osuus MTV3:n ohjelmistosta oli vuodessa hieman noussut. Tähän vaikuttivat osaltaan amerikkalaisten draamasarjojen saaman ohjelma-ajan kasvu (pa- risenkymmentä minuuttia vuorokaudessa). Toisaalta niiden suhteellinen osuus korostui, koska kokonaistarjonnasta ohjelma-aika kutistui ja kotimaisten ohjelmien osuudet pienenevät. Päivittäiset saippuat *Tunteita ja tuoksua* sekä *Kauniit ja rohkeat* uusintoineen muodostivat osapuilleen viidenneksen amerikkalaisesta fiktiotarjonnasta, mutta kanavalta löytyi myös runsaasti viikoittaisia sarjoja. (Ks. **taulukko 2.3.1.**)

¹⁶ *Ihana aamu* on luokiteltu ajankohtaisohjelmaksi, sillä se lähetetään *Huomenta Suomen* jälkeen ”aamuohjelma- paikalla” ja se sisältää edelliseen aiemmin kuuluneita elementtejä, ks. myös liitteet 1 ja 3.

Taulukko 2.3.1. MTV3:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)

	Koko tarjonta %	Paras katseluaika %
Informatiivisia ohjelmia	30	26
Viihteellisiä ohjelmia	65	74
Ensilähetyksiä	84	95
Uusintoja	16	5
Sarjamuotoisia ohjelmia	83	83
Pisteohjelmia	17	17
Alkuperämaa:		
Suomi	50	58
Muut Pohjoismaat	1	2
Muu Eurooppa	8	7
Pohjois-Amerikka	38	33
Muut maat	3	

Vuonna 2002 informatiivinen ohjelmatarjonta muodosti edellisvuoden tapaan osapuilleen 30 prosenttia kolmanneksen kanavan kokonaistarjonnasta ja viihteellisiä ohjelmia oli 65 prosenttia. Urheiluohjelmat poissulkien viihteellisen ohjelmiston osuus oli lähemmäs 60 prosenttia koko tarjonnasta. MTV3 kasvatti parhaaseen katseluaikaan viihteellisen tarjonnan osuutta 74 prosenttiin; informatiivisen ohjelmiston osuus kutistui, eikä lastenohjelmia lähetetty ilta-aikaan käytännössä lainkaan. Lisäksi kanava kasvatti ensilähetysten ja kotimaisten ohjelmien osuutta illan tarjonnassa (**taulukko 2.3.1**).

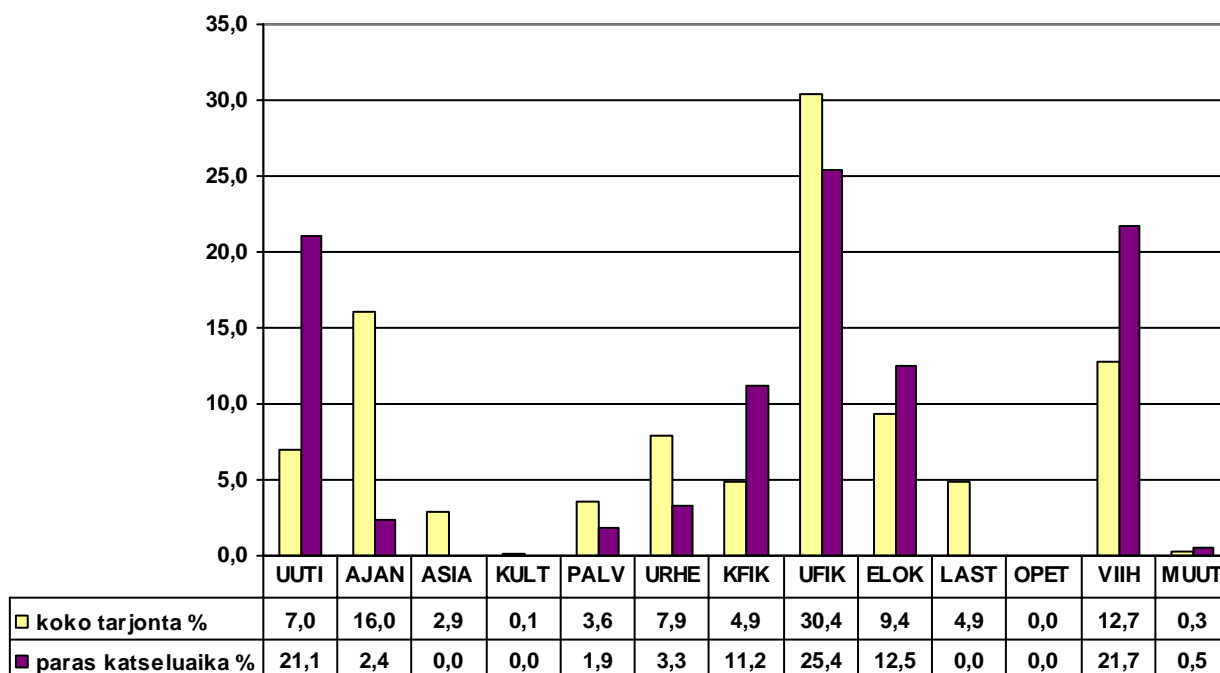
Ohjelmatyypeistä MTV3:n tarjontaa leimasi ulkomaisen fiktion osuus, jota oli kolmisenkymmentä prosenttia kokonaistarjonnasta. Vuoteen 2001 verrattuna kanava olikin suhteessa kasvattanut erityisesti tämän ohjelmatyyppin osuutta. Seuraavaksi suurimmat ohjelmaluokat olivat ajankohtais- ja viihdeohjelmat, jotka yhdessä muodostivat toiset 30 prosenttia kanavan koko ohjelmistosta. Suuruusjärjestyksessä seurasivat sitten elokuvat (9%), urheilu (8%) ja uutiset (7%)¹⁷. Lastenohjelmat ja kotimainen fiktio saivat viitisen prosenttia ohjelma-ajasta, palveluohjelmat hieman edellisvuotta vähemmän eli alle neljä prosenttia. Asiaohjelmien luokan kanavalla muodostivat pääosin luonto-ohjelmat ja tosi-tv-tyyppiset sarjat kuten *Erokäräjät* ja *Vetelehtijät*, joiden osuus oli vajaat kolme prosenttia koko tarjonnasta. Kulttuuri- ja opetusohjelmiksi luokiteltava tarjonta oli käytännössä kadonnut kanavalta tyystin.

Paras katseluaika loi MTV3:lle toisenlaisen profiilin, joka polarisoitui toisaalta runsaaseen uutistarjontaan, toisaalta viihteellisen ohjelmiston osuuden kasvuun. Prime time nosti uutisten osuutta koko tarjonnan seitsemästä prosentista illan reiluun kahteenkymmeneen prosenttiin. *Huomenta Suomen* ja *Ihana aamu* -ohjelman ja toisaalta arkipäivinä lähetettävän *Lööpin takana* -ohjelman leimaama ajankohtaistarjonta puolestaan kutistui vain muutama prosenttiin illan ohjelmistossa. Vaikka ulkomaisen fiktion osuus iltaisin hieman kapeni, sen korvasivat muut viihteelliset ohjelmatyypit. Suhteessa eniten lisää ohjelma-aikaa annettiin viihdetarjonnalle – vuoteen 2001 verrattuna viihdeohjelmat saivat nyt hieman suuremman

¹⁷ *Huomenta Suomen* uutislähetykset on sisällytetty niiden ohjelmakokonaisuuksiin, siis osaksi ajankohtaisohjelmia.

osuuden parhaasta katseluajasta kuin aiemmin – mutta myös elokuvat ja kotimainen fiktio kasvattivat osuuksiaan. Jälkimmäisessä näkyi edellisvuosien tapaan *Salattujen elämien* vaikutus. Osapuilleen 70 prosenttia MTV3:n prime time -ohjelmistosta koostuikin koti- ja ulkomaisesta fiktiosta, elokuvista ja viihdeohjelmista.

Kuvio 2.3. MTV3:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

Taulukko 2.3.2. MTV3:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)

	Koko tarjonta h/vko	Paras katseluaika h/vko
UUTI	7	6
AJAN	15	1
ASIA	3	
KULT		
PALV	3	1
URHE	8	1
KFIK	5	3
UFIK	29	7
ELOK	9	4
LAST	5	
OPET		
VIIH	12	6
MUUT		
Yht.	95	29

2.4 Profiili: Nelonen

Nelonen lähetti vuonna 2002 viikoittain 82 viikkotuntia eli kuusi viikottaista tuntia vähemmän ohjelmaa kuin vuonna 2001; kanava onkin muutamana viime vuonna hieman supistanut tarjontaansa. Nelosen kesän tarjonta oli viitisen viikkotuntia pienempi kuin kevään ja viitiseentoista viikkotuntia vähäisempää kuin syksyllä. Nelonen tarjosi pisteohjelmia 22 tuntia viikossa eli neljänneksen kanavan kokonaistarjonnasta, selkeästi enemmän kuin vuonna 2001. Näitä yksittäisiä pisteohjelmia olivat lähinnä pitkäkestoiset lähetykset kuten urheilutallenteet ja elokuvat. Samoin reilu neljännes kanavan ohjelmista oli uusintoja, eikä tässä ollut nähtävissä merkittävää muutosta edellisvuoteen verrattuna (ks. **taulukko 2.4.1**).

Nelosen ohjelmista selvä enemmistö eli miltei puolet oli pohjoisamerikkalaista alkuperää ja osapuilleen 30 prosenttia kotimaista tuotantoa. MTV3-kanavan tapaan Nelonen oli supistanut kotimaisen tarjonnan osuutta noin kymmenyksellä edellisvuoteen verrattuna. Osasyynä tähän on puolen tunnin mittaisen *Breikki*-opetusohjelman poistuminen ohjelmistosta, sillä sitä lähetettiin edellisvuonna useina päivinä viikossa, myös uusintoina. Suomalaista tarjontaa leimasi edelleenkin urheilu, joka muodosti edellisvuotta jonkin verran suuremman osuuden eli 36 prosenttia kanavan suomalaisesta tarjonnasta ja 11 prosenttia kanavan koko tarjonnasta. Toinen suuri kotimainen ohjelmaluokka oli viihde, jonka osuutta kasvattivat selvästi useana päivänä viikossa lähetettävät visailusarjat kuten *Giljotiini* ja *Voitto kotiin!* tai tosi-tv-kisa *Saari*. Suomalainen viihde muodostikin reilun neljänneksen suomalaisesta tarjonnasta ja vajaan kymmeneksen kokonaistarjonnasta. Lastenohjelmia lukuun ottamatta kanava lähetti kotimaista tuotantoa kaikissa tarjoamissaan ohjelmaluokissa. Amerikkalaista tarjontaa hallitsi ylivoimaisesti fiktio, vaikka pohjoisamerikkalaista tuotantoa löytyi luonnollisesti myös elokuvista ja lastenohjelmista sekä jonkin verran asia- ja urheiluohjelmista. Edellisvuoden tapaan eurooppalaisen ohjelmiston osuus oli osapuilleen viidennes tarjonnasta ja se koostui pääosin fiktiosta. Muualla tuotetut ohjelmat olivat kanavalla satunnaisia. (Ks. **taulukko 2.4.1**.)

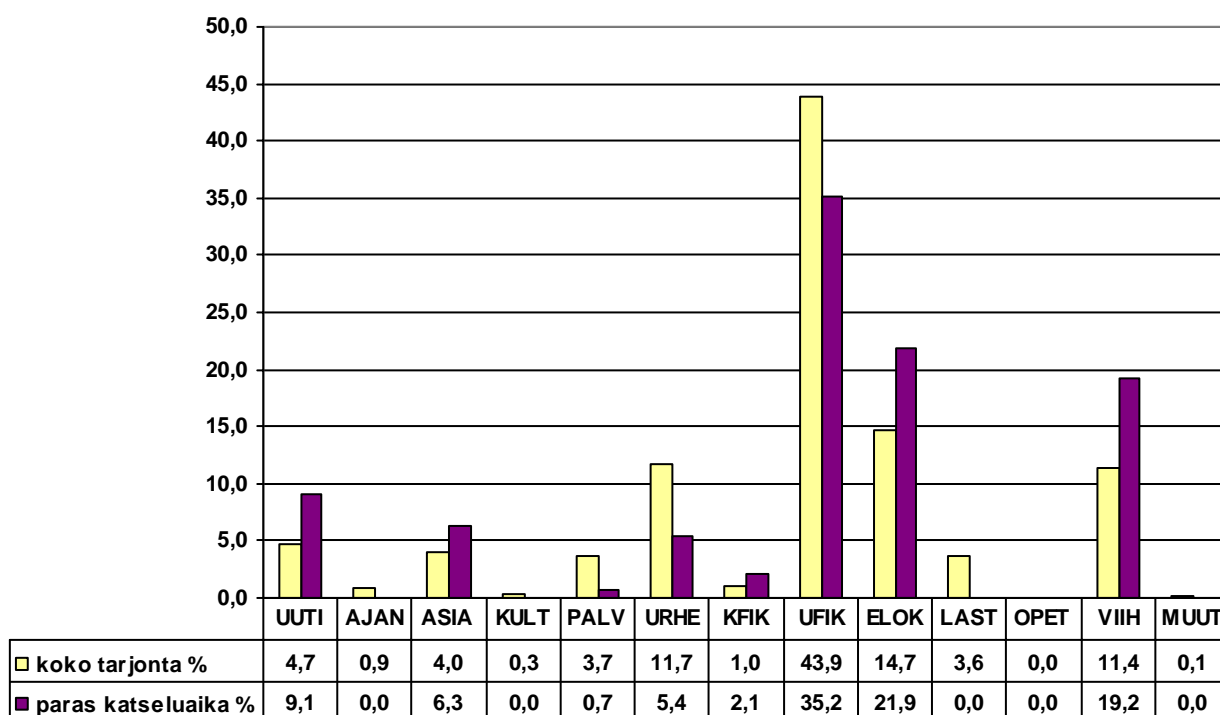
Taulukko 2.4.1. Nelosen ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)

	Koko tarjonta %	Paras katseluaika %
Informatiivisia ohjelmia	14	16
Viihteellisiä ohjelmia	83	84
Ensilähetyksiä	71	79
Uusintoja	29	21
Sarjamuotoisia ohjelmia	74	85
Pisteohjelmia	26	15
Alkuperämaa:		
Suomi	30	31
Muut Pohjoismaat	1	1
Muu Eurooppa	22	19
Pohjois-Amerikka	48	49
Muut maat		

Kuten **taulukko 2.4.1** osoittaa, Nelosella informatiiviset ohjelmat saivat kokonaistarjonnasta 14 prosenttia eli muutaman prosenttiyksikön vähemmän kuin edellisvuonna. Viihteellinen ohjelmatarjonta oli puolestaan hieman kasvattanut osuuttaan vuodesta 2001: se muodosti ilman urheilua 71 prosenttia, urheilun kanssa 83 prosenttia kanavan koko tarjonnasta. Lastenohjelmien osuus oli vajaat neljä prosenttia. Paras katseluaika ei juurikaan muuttanut informatiivisen ja viihteellisen tarjonnan mittasuhteita – tai kanavan ohjelmatarjonnan ominaisuuksia muutoinkaan – mutta poisti lastenohjelmat illan ohjelmistosta.

Kuten aiempina vuosina, myös vuonna 2002 Neloselle ominainen ohjelmatyyppi oli selvästikin ulkomainen fiktio. Sillä oli 44 prosentin osuus koko tarjonnasta ja 35 prosentin osuus parhaasta katseluajasta. Seuraavaksi suurin ohjelmaluokka koostui elokuvista, joiden osuus oli hieman noussut edellisvuodesta. Järjestyksessä seurasivat miltei tasaväkisinä urheilu (12%) ja viihde (11%). Vähiten nähtiin kanavalla kotimaista fiktiota, kulttuuriohjelmaa Nelonen tarjosi vain satunnaisesti eikä opetusohjelmia kanavalla nähty lainkaan. Paras katseluaika kasvatti selvimmin elokuvien ja viihteen osuutta. Nelosen prime time ei kuitenkaan merkittävästi ”viihteellistynyt” kokonaistarjontaan verrattuna, sillä parhaaseen katseluaikaan ulkomaisen fiktion ja urheiluohjelmien osuus laski, mutta uutisten ja asiaohjelmien tarjonta puolestaan suhteessa hieman kasvoi.

Kuvio 2.4. Nelosen ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

Taulukko 2.4.2. Nelosen ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)

	Koko tarjonta h/vko	Paras h/vko	katseluaika
UUTI	4	3	
AJAN	1		
ASIA	3	2	
KULT			
PALV	3		
URHE	10	2	
KFIK	1	1	
UFIK	36	11	
ELOK	12	7	
LAST	3		
OPET			
VIIH	9	6	
MUUT			
Yht.	82	32	

2.5 Kanavavertailu

Tämä osio kokoaa yhteen edellisen osion kanavakuvaukset ja tarkastelee kanavia rinnakkain eri ohjelmatyyppeiden osalta. Vuonna 2002 selvästi eniten ohjelma-aikaa tarjosi tutkituista kanavista TV1, sitä seurasivat järjestyksessä MTV3 ja melko tasaveroisina TV2 ja Nelonen.

Kausivaihtelut olivat hyvin samankaltaisia joka kanavalla, mutta hieman jyrkempiä TV1:llä ja MTV3:lla kuin TV2:lla ja Nelosella. Arjen ja viikonlopun vaihtelut näkyivät TV1-, TV2- ja MTV3-kanavilla selvimmin erityisesti ajankohtaisohjelmien määrän laskussa perjantai-sunnuntai -jaksolla: tätä selittävät arkisin lähetetyt aamuohjelmat sekä TV2:lla *Tänään otsikoissa-* ja alueelliset lähetykset. Lisäksi TV2:n ja MTV3:n profiilit muuttuivat viikonloppuisin siten, että urheilu sai suhteessa lisää ohjelma-aikaa, Nelosella ja MTV3:lla taas ulkomaisen fiktion osuus laski ja elokuvien osuus puolestaan kasvoi. MTV3 näyttääkin jyrkimmin muokanneen profiiliaan arjesta viikonloppuun.

Ohjelmistossaan suhteellisesti suurimman osuuden sarjoille antoi MTV3 (83 %), vähiten niitä taas tarjosi TV2 (68 %). Uusintoja oli eniten Nelosella (29%) ja TV1:lla (28%). TV2:n ohjelmistosta uusinnat muodostivat viidenneksen. MTV3 lähetti selvästi vähiten uusintoja: ne muodostivat vain 16 prosenttia sen tarjonnasta.

Selvästi suurin kotimaisuusaste oli Yleisradion kanavilla TV1:lla (67%) ja TV2:llä (66%). MTV3:n tarjonnasta tasan puolet oli suomalaista. Vain Nelonen tarjosi selvästi enemmän ulkomaisia kuin suomalaisia ohjelmia; jälkimmäisten osuus oli kanavalla 30 prosenttia.

Yhteensä Yleisradion kanavilla näytettiin suomalaista ohjelmistoa 137 tuntia viikossa eli kanavakohtaisesti keskimäärin likimain kymmenen tuntia päivässä; täten kotimainen ohjelmisto sai 66 prosenttia Yleisradion koko ohjelma-ajasta. Kaupallisten kanavien yhteenlaskettu kotimaisten ohjelmien osuus oli puolestaan huomattavasti alhaisempi, 36 prosenttia.

Kaikki kanavat profiloituivat kuitenkin omanlaisikseen ohjelmien alkuperän suhteen. TV1 painotti suomalaisia ja eurooppalaisia ohjelmia; TV2 panosti myös kotimaiseen tarjontaan mutta lähetti miltei viidenneksen pohjoisamerikkalaista ohjelmaa sekä reilun kymmeneksen Euroopassa tuotettuja ohjelmia. Yleisradion kanavat lähettivät osapuilleen kolmesta neljään prosenttia pohjoismaista ohjelmaa, kun sitä tarjottiin kummallakin kaupallisella kanavalla vain prosentin verran. Tämä on odotettavaa, koska Yleisradion ruotsinkielinen FST toimii TV1- ja TV2-kanavilla ja sen voi olettaa edistävän osaltaan pohjoismaista tarjontaa. MTV3 keskittyikin lähinnä kotimaisiin ja amerikkalaisiin ohjelmiin. Nelonen profiloitui kuitenkin ”amerikkalaisimmaksi” kanavaksi: kun Pohjois-Amerikassa tuotettuja ohjelmia oli kanavalla miltei puolet, jakoivat suomalaiset ja eurooppalaiset ohjelmat toisen puolen kanavan tarjonnasta.

Kanavilla oli selvästi eriävät profiilit myös informatiivisen ja viihteellisen tarjonnan näkökulmasta. TV1 johti informatiivisuudessa (66%), sitä seurasivat järjestyksessä TV2 (41%), MTV3 (30%) ja Nelonen (14%). Kanavista TV1 muuttui eniten prime time -aikaan sekä laskemalla selvästi informatiivisten ohjelmien osuutta (opetusohjelmien poistuessa parhaan katseluajan tarjonnasta) että nostamalla merkittävästi viihteellisen tarjonnan osuutta. Myös TV2 kasvatti viihteelliseksi laskettavaa ohjelmistoa, mutta samalla kanavan informatiivisen tarjonnan osuus pysytteli käytännössä ennallaan. MTV3 tarjosi parhaaseen katselu-aikaan

hieman vähemmän informatiivisia ja jonkin verran enemmän viihteellisiä ohjelmia. Nelonen pysytteli karkealla tasolla tarkasteltuna profiililtaan samanlaisena koko vuorokauden.

Kanavien vertailu ohjelmatyypeittäin tarkentaa kanavaprofiileja ja kuvaa suomalaisen tv-tarjonnan työnjakoa. **Kuvio 2.5** kertoo siitä, mikä osuus kullakin ohjelmatyyppillä on kunkin kanavan **koko tarjonnasta**. Sekä uutis- että ajankohtaistarjonta saivat suhteellisesti suurimmat osuudet TV1:n ohjelmistossa ja MTV3 seurasi hyvänä kakkosena. Neloselta puolestaan ajankohtaisohjelmat puuttuivat miltei kokonaan. Toisaalta voidaan sanoa, että ajankohtaisohjelmista on tullut julkisen palvelun genre. Otosviikoilla MTV3-kanavalta löytyi *Huomenta Suomen* ja *Ihanan aamun* lisäksi vain kaksi muuta ajankohtaisohjelmanimikettä: *45 minuuttia* ja *Lööpin takana*. Nelosen ajankohtaisohjelmia edusti ainoastaan *R-studio*. Yleisradion kanavat taas lähettivät otosviikoilla ajankohtaistarjontaa yhteensä 26 ohjelmanimikkeen alla.

Perinteiset asiaohjelmat – kuten reportaasit, tv-dokumentit ja luovat dokumenttielokuvat – olivat myös selvästi Yleisradion kanaville ominainen ohjelmatyyppi: ne muodostivat noin kuudenneksen sekä TV1:n että TV2:n ohjelmistoista. Vastaava osuus oli kaupallisilla kanavilla keskimäärin neljä prosenttia. Vaikka Nelonen lähettikin *4-D* -otsikon alla dokumentteja, olivat monet kaupallisten kanavien asiaohjelmat nk. ”sekaohjelmia”¹⁸: ne yhdistelivät sisällöllisesti faktaa ja viihdettä sekä lainasivat eri ohjelmatyypeistä niin dokumenttaarisia kuin viihteellisiäkin elementtejä.

Ylläkuvattuun kehitykseen liittyy laajemmin *Tv-tarjonta 2001* -raportissakin (Aslama & Karlsson 2002) keskusteltu sekaohjelmien yleistyminen eli nk. *infotainment*-ilmiö, joka on nostettu monissa kansainvälisissä tutkimuksissa televisiosisältöjen viimeaikaiseksi muutostrendiksi. Tyypillisiksi *infotainment*- tai sekaohjelmiksi mainitaan usein keskusteluohjelmat ja dokumentin perinteitä hyödyntävät tosi-tv-sarjat. *Infotainment* ammentaa siis lajityypeistä, jotka perinteisesti ovat kuuluneet ajankohtais- ja asiaohjelmiin. Vuonna 2002 viitisen prosenttia TV1:n ohjelmista perustui keskustelulle ja osapuulleen joka kymmenes kanavan ohjelma piti sisällään dokumenttaarisia elementtejä. TV2:lla keskustelujen osuus oli neljä prosenttia, dokumenttaaristen ohjelmien 13 prosenttia. MTV3-kanavalla vastaavat luvut olivat kaksi ja neljä prosenttia, Nelosella keskusteltiin suhteellisen harvoin mutta dokumenttaarisia piirteitä esiintyi kahdeksassa prosentissa ohjelmista.

Infotainment-kehitystä on nähtävissä juuri tällaisissa ohjelmissa, mutta niissä julkisen palvelun ja kaupallisten kanavien ero on kuitenkin selvä. TV1:n keskustelut sijoittuivat lähinnä ajankohtais- ja kulttuuriohjelmiin, mutta myös asia- ja viihdeohjelmia oli rakennettu keskustelujen varaan. Dokumenttaarinen lähestymistapa leimasi kanavalla lähinnä asia- ja kulttuuriohjelmia. TV2:n keskusteluohjelmista suurin osa oli asiaohjelmia, pääosa dokumenttaarisista ohjelmista taas edusti traditionaalisia asiaohjelmia eli reportaaseja ja dokumentteja. Ohjelmakeskossa mitattuna karkeasti ottaen puolet MTV3:n keskusteluista oli viihdeohjelmiin luokiteltavia. Kanavan dokumenttaarisiin ohjelmiin taas mahtui runsaasti viihdettä (esim. *Popstars*) mutta myös ei-perinteisiä asiaohjelmia kuten amerikkalainen tv-tuomioistuin *Erokäräjät*. Nelosen keskustelut kiteytyivät *R-studioon* ja *Hyppönen-Enbuske Experience* -viihdeohjelmaan; *4D*-dokumenttien rinnalla nähtiin runsaasti sekä tosi-tv-kisailuviihdettä (mm. *Saari*, *Sinkut kahleissa*, *Unelmien poikamies*) että dokumenttaarisesti

¹⁸ ”Sekaohjelmien” käsite viittaa tässä yhteydessä Ruotsin *Svenskt TV-utbud* -raporteissa käytettyyn termiin *blandprogram*, jolla viitataan juuri asiaa ja viihdettä sekoittaviin *infotainment* -ohjelmiin. *TV-utbud* -raporteissa *blandprogram*-kategoriaan sisältyvät mm. eri tyyppiset tosi-tv-ohjelmat. Tarkemmin, ks. luku 7.

toteutettuja mutta aiheeltaan tai näkökulmaltaan viihteellisiä asiaohjelmia (mm. *Helvetin treffit*, *Painopartio*, *The Osbournes*).

Ajankohtais- ja asiaohjelmien lisäksi niin kulttuuri- kuin opetusohjelmatkin profiloituivat selvästi julkisen palvelun televisiolle tyypillisiksi genreiksi. Muilla kuin TV1:llä opetusohjelmia tarjottiinkin vain satunnaisesti. Lastenohjelmia taas lähetettiin kaikilla kanavilla, mutta Yleisradio tarjosi niitä kaupallisia kanavia selvästi runsaammin. Lisäksi Yleisradion kanavat välittivät alkuperältään moninaisempaa ja suhteessa runsaasti Suomessa tuotettua lastenohjelmistoa. Kaupallisista kanavista MTV3 lähetti joitakin kotimaisia lastenohjelmia, Nelonen ei lainkaan.

Sekä opetus- että lastenohjelmien osuudet Yleisradion kanavilla heijastavatkin yhtiön virallisia kanavatoimeksiantoja. Opetusohjelmat kuuluvat TV1:lle, jonka ohjelmistosta ne muodostivat miltei 13 prosenttia; TV2 taas ei lähettänyt niitä käytännössä lainkaan. Toisaalta lastenohjelmilla oli suhteessa merkittävä osuus TV2:n tarjonnasta.

Vaikka *Talviolympialaiset* toivat keväällä 2002 jonkin verran urheilutarjontaa myös TV1-kanavalle, oli urheilu selvästi TV2:lle ominainen lajityyppi niin Yleisradion kanavien keskinäisessä työnjaossa kuin neljän analogisen kanavan välisessä profiloitumisessakin. Muihin kanaviin verrattuna TV2 kunnostautui myös palveluohjelmien tarjoajana: ohjelmatyyppin osuus kanavan tarjonnasta oli likipitään seitsemän prosenttia eli noin puolet enemmän kuin TV1:llä, MTV3:lla tai Nelosella.

Kotimaisen fiktion osuus oli kaikilla kanavilla vähäinen. MTV3 johti kotimaisen draaman tarjontaa suureksi osaksi *Salatut elämät* -sarjan vuoksi. Ulkomaista fiktiota tarjosi eniten Nelonen. Kun Yleisradion kanavat ylsivät reiluun kymmeneen prosenttiin ja MTV3 30 prosenttiin, oli Nelosen vastaava osuus reilut 40 prosenttia. Tilannetta havainnollistaa ohjelmatyyppin saama päivittäinen lähetysaika eri kanavilla. TV1 ja TV2 lähettivät ulkomaista fiktiota parisen tuntia, MTV3 osapuilleen neljä tuntia vuorokaudessa. Vaikka Nelosen kokonaistarjonnan määrä oli kanavista pienin, nähtiin kanavalla vuonna 2002 reilut viisi tuntia ulkomaista fiktiota päivittäin. MTV3:n ohjelmistosta löytyi puolestaan suhteessa suurin osuus viihdettä. Elokuvia tarjottiin kaupallisilla kanavilla, varsinkin Nelosella, suhteessa jonkin verran enemmän kuin Yleisradion kanavilla.

Parhaan katseluajan tilanne ei juuri eronnut koko tarjonnan tilanteesta. Yleisradion kanavat olivat parhaaseen katseluaikaankin huomattavasti informatiivisempain kuin kaupalliset kilpailijansa. Iltaisinkin kaikista informatiivisin kanava on TV1. Se, samoin kuin TV2, tarjosi tällöin käytännössä hyvin tasaisesti viihteellistä ja informatiivista ohjelmistoa. Toisaalta Yleisradion kanavat keventyivät silti selvästi parhaaseen katseluaikaan. Silti viihteellisyysaste oli odotetusti korkea sekä MTV3:lla (73%) että Nelosella (84%). Nelonen ei kuitenkaan juuri muuttunut iltai- aikaan informatiivisuus–viihteellisyys -akselilla – onhan jos sen kokonaistarjonta hyvin viihdepainotteista.

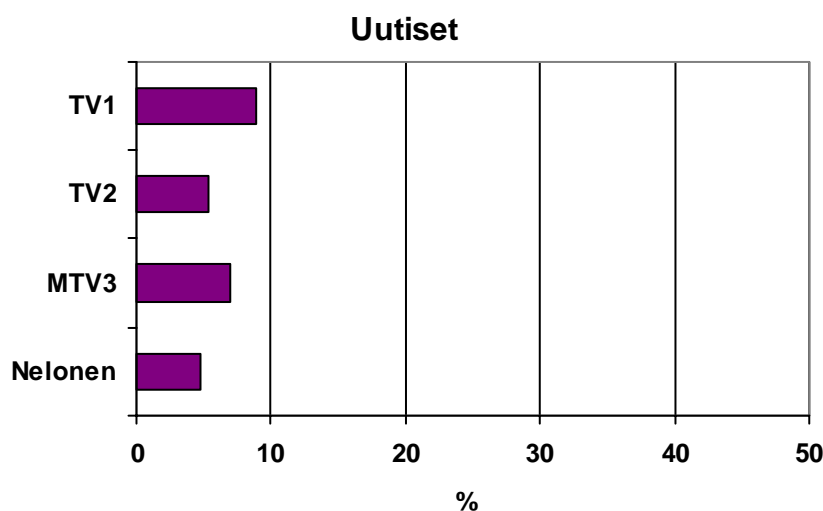
Ajankohtais-, asia- ja kulttuuriohjelmien tarjonta oli iltaisinkin hyvin pitkälti Yleisradion varassa. Palvelu- ja urheiluohjelmat näyttäisivät kuuluvan selvimminkin TV2:n illan profiiliin. *Salatut elämät* nosti MTV3:n kärkeen illan kotimaisen fiktion tarjoajana. Vaikka ulkomaisten fiktion osuus sai kaikilla kanavilla vähintäänkin yli kymmeneksen illan tarjonnasta, tämä genre hallitsi erityisesti Nelosen prime time -tarjontaa. Kaupalliset kanavat olivat selvästi parhaan katseluajan elokuvatarjoajia. Niille olennainen osa illan tarjontaa oli myös viihde,

jota tosin oli TV2:llakin noin kuudennes illan ohjelmista. Ohjelmatyypikohtaista kanavavertailua prime time -aikaan vuonna 2002 havainnollistetaan tarkemmin liitteessä 6 (kuvio A).

Parhaan katselujan 2002 kanavavertailu osoittaa sen, että kanavat harjoittavat osin keskinäistä työnjakoa ohjelmatyypitarjonnassaan. Tämä todentuu myös tarkastelussa, jossa TV1:n, TV2:n, MTV3:n ja Nelosen katsojilleen tarjoamat ohjelmatyypivaihtoehdot on laskettu vuoden 2002 seitsemän otosviikon prime time -ajasta 15 minuutin välein¹⁹. Jotta vertailu kertoisi suomalaisen katsojan valinnanmahdollisuuksista ennemminkin ohjelmien yleisemmän luonteen kuin tarkan ohjelmatyypin osalta, on ohjelmaluokitus tiivistetty kuuteen vaihtoehtoon Hellmanin vastaavan kuvauksen (1999: 377–380) mukaan: 1) uutiset ja ajankohtaisohjelmat; 2) asia-, kulttuuri-, palvelu-, ja opetusohjelmat; 3) urheilu; 4) kotimainen ja ulkomainen fiktio sekä elokuvat; 5) viihde; ja 6) lastenohjelmat, muut ohjelmat.

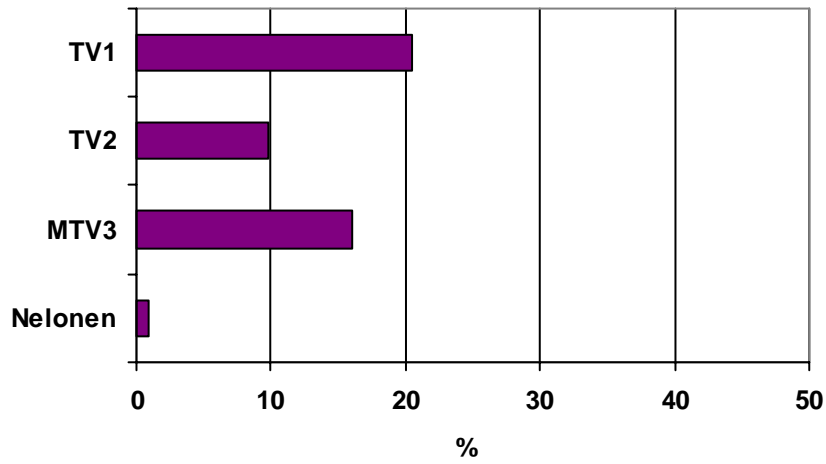
Vuonna 2002 suomalainen katsoja sai prime time -aikana valita ohjelmaa neljältä kanavalta ja keskimäärin kolmesta yllä kuvatuista ohjelmaluokasta. Tämä todentaa jälleen sitä, että kanavat eivät ole ryhtyneet samaan aikaan suoraan kilpailuun samoilla ohjelmatyypeillä. Hieman yllättävää on myös, että katsoja sai viikonloppuisin valita keskimäärin useammasta vaihtoehdosta kuin arkisin. Tämän voisi tulkita todentavan kanavien profiloitumispyrkimyksiä silloin, kun potentiaalisia katsojia on eniten. Kaiken kaikkiaan suomalainen neljän täyden palvelun prime time -aikana ei käytännössä muodostunut tilannetta, jossa katsoja ei olisi voinut valita kahdesta tai useammasta vaihtoehdosta. (Ks. liite 6, taulukko A.)

Kuvio 2.5. Kanavien vertailu ohjelmatyypeittäin 2002 (%)
– ohjelmatyyppien osuus kunkin kanavan kokonaistarjonnasta

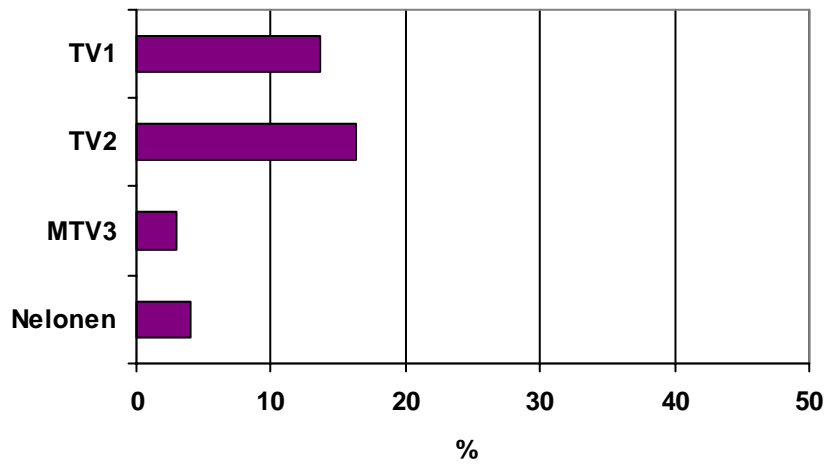

¹⁹ Parhaan katselujan 18.05—22.05 ohjelmatyypivaihtoehtoja on tarkasteltu päivä- ja kanavakohtaisesti klo 18.05, 18.20 jne.; yhteensä 17 otosta päivää kohden, kaiken kaikkiaan 833 otosta vuoden 2002 aineistosta.

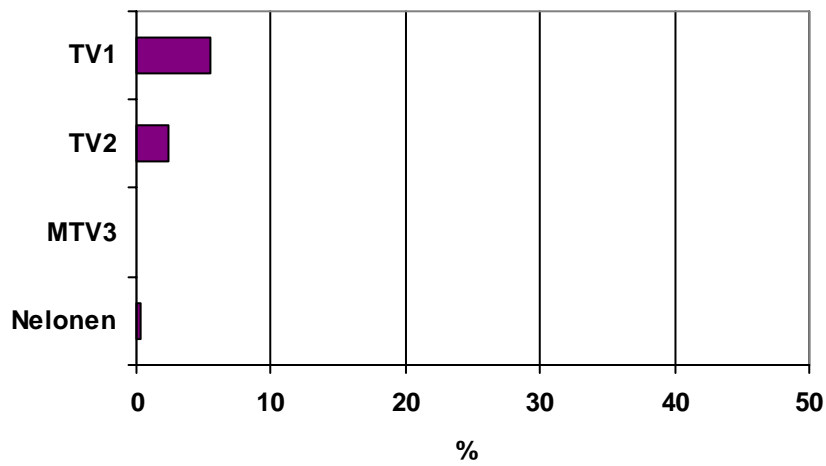
Ajankohtaisohjelmat

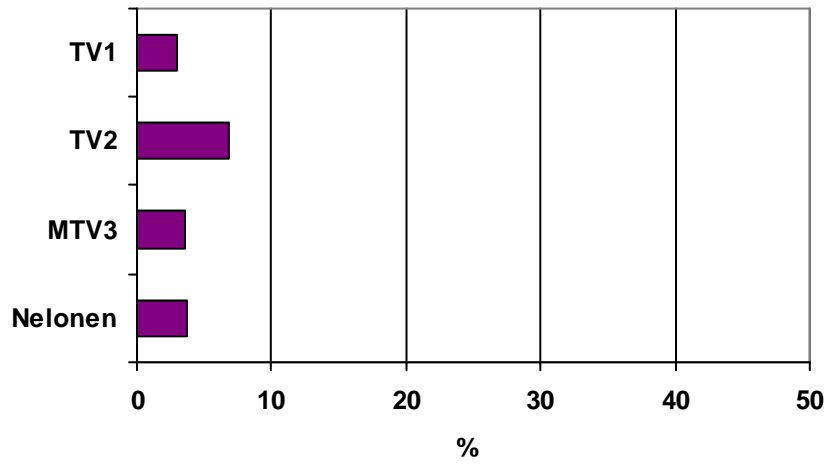
Asiaohjelmat

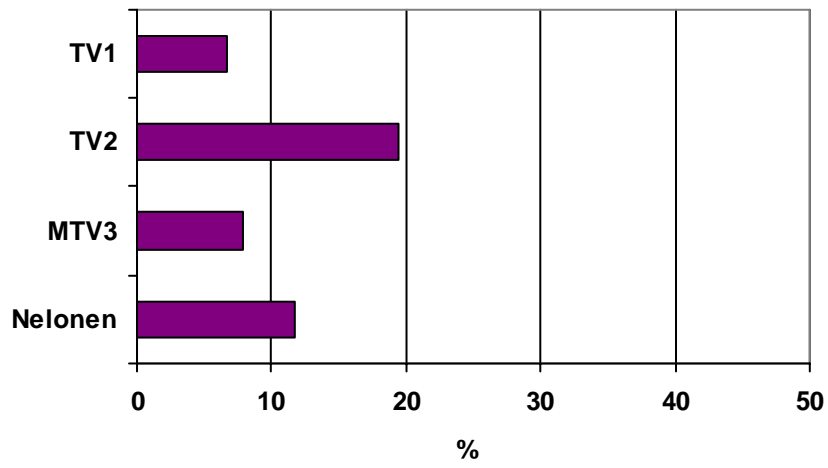
Kulttuuriohjelmat

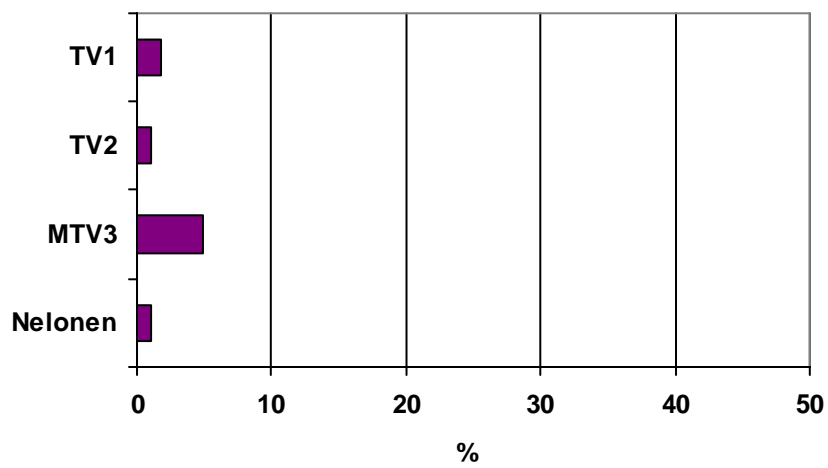
Palveluohjelmat

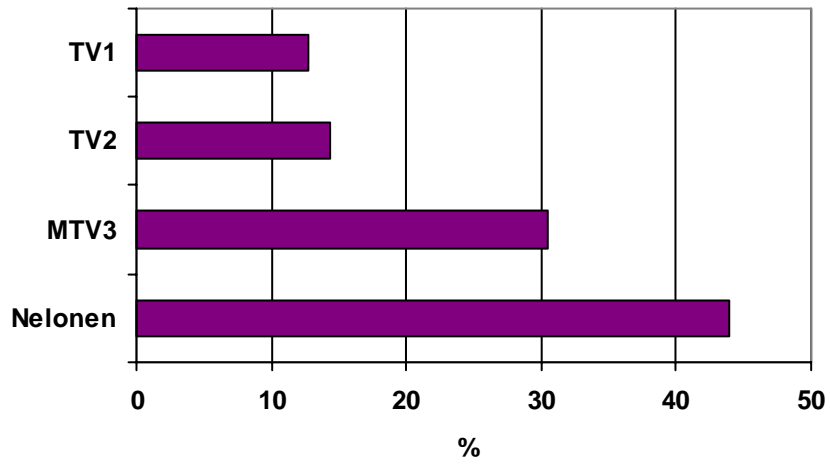
Urheiluohjelmat

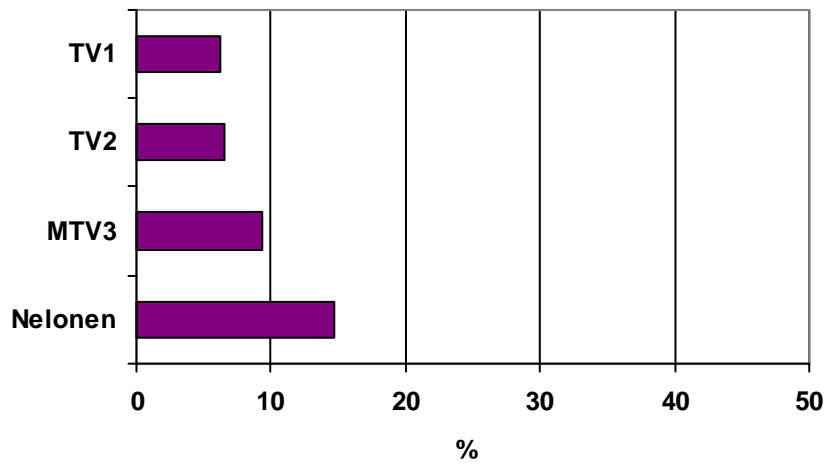
Kotimainen fiktio

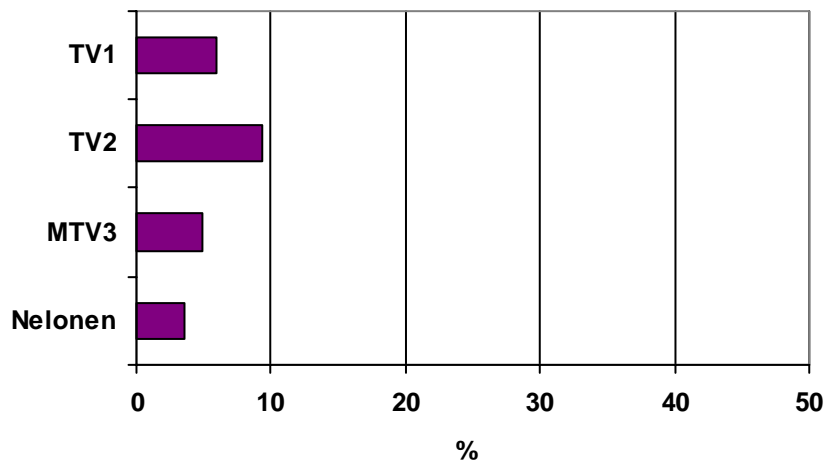
Ulkomainen fiktio

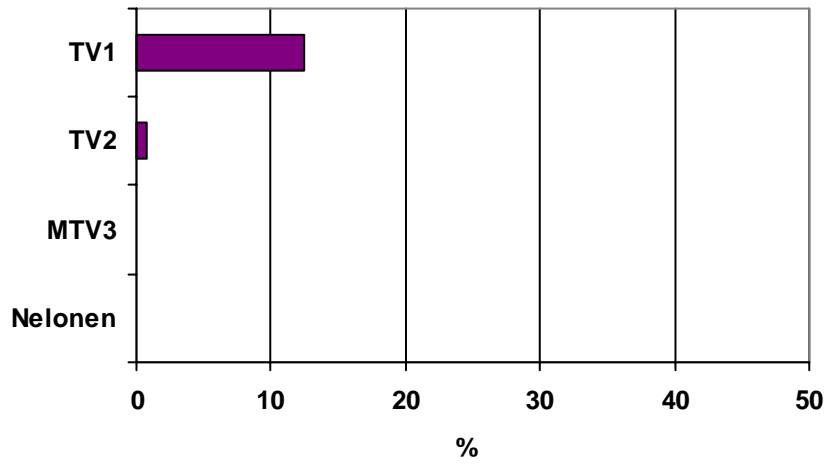
Elokuvat

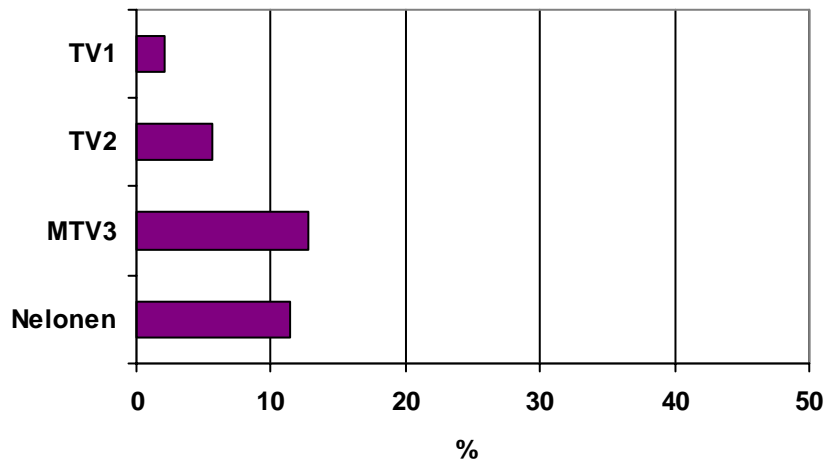
Lastenohjelmat

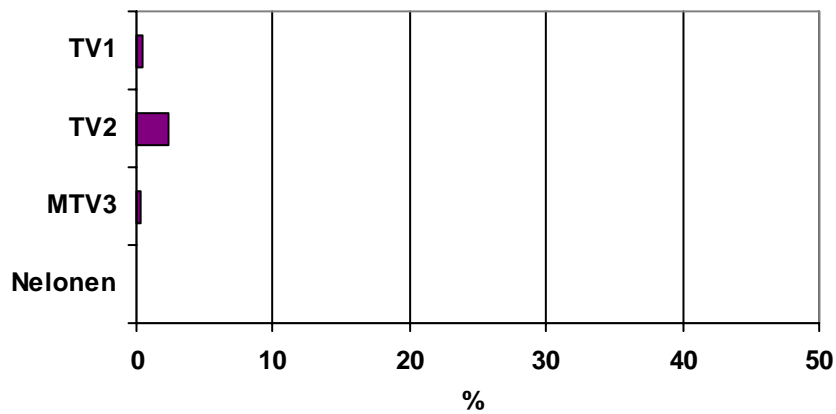
Opetusohjelmat

Viihde

Muut

2.6 Muutokset 2001–2002

Kanavakohtaisia muutoksia vuodesta 2001 vuoteen 2002 on jo osin kuvattu kanaprofiilien yhteydessä. Tässä osiossa tehdään niistä yhteenveto; samalla verrataan vuoden 2002 eri ohjelmatyyppien absoluuttisia ohjelmatuntimääriä edellisvuoden tilanteeseen. Näin tarkastellaan ohjelmistoja pikemminkin katsojien kuin kanavien sisäisten painotusten kannalta.

Vuoden 2002 suomalainen tv-tarjonta kuvasti kehitystä, josta on jo ollut viitteitä muutamina edellisvuosina. Valtakunnalliset täyden palvelun analogiset kanavat olivat eriytyneet toisistaan ja ottaneet entistä selvemmin omat paikkansa informatiivisen ja viihteellisen tarjonnan jatkumolla.

Vuoden aikana tapahtui analogisessa valtakunnallisessa kokonaistarjonnassa kuitenkin suhteellisen vähän. Suuri osa tarjonnan tilastollisista muutoksista voidaan tulkita pikemminkin vuotuisen vaihtelun aiheuttamaksi kuin laajempaa suuntausta heijastavaksi. Kokonaistarjonnan määrä väheni kuitenkin osapuulle nelisen prosenttia, johtuen lähinnä kaupallisten kanavien tarjonnan kutistumisesta. Varsinkin MTV3 oli supistanut tarjontaansa. Kun se ensin kasvatti ohjelma-aikaansa vuodesta 2000 vuoteen 2001 viidellä viikkotunnilla, väheni tarjonta nyt huomattavasti eli 13 viikkotunnilla. Kanava lähetti toisin sanoen vajaat kaksi tuntia vähemmän ohjelmaa vuorokaudessa edellisvuoteen verrattuna. Toisaalta kanavalla nähtiin runsaasti ”ei-perinteistä” tarjontaa kuten tv-chatteja, jota ei ole sisällytetty raportin aineistoon.

Ensilähetysten ja uusintojen sekä sarjamuotoisten ja pisteohjelmien suhteelliset osuudet olivat säilyneet melko samanlaisina vuodesta 2001 vuoteen 2002. Kokonaisuohjelma-aikaansa kasvattanut TV1 oli samalla selvimmin kasvattanut niin uusintojen kuin sarjamuotoistenkin ohjelmien osuutta, mutta tämä ei vielä kerro merkittävästä muutoksesta.

Muutoksia on puolestaan havaittavissa kanavien ohjelmistojen alkuperämaissa. Nelonen laski vuodessa suomalaisten ohjelmien osuutta selvästi ja kasvatti suhteessa eniten pohjois-amerikkalaisen tuotannon tarjontaa. MTV3:n kotimaisuusasteen laskun voi tulkita jo selväksi kehityssuuntaukseksi. Kun se vielä vuonna 2000 oli hyvin kotimainen kanava (66% ohjelmistosta), oli suomalaisen tuotannon osuus vuonna 2001 laskenut edellisvuodesta kuutisen prosenttiyksikköä ja vuonna 2002 kotimaista tarjontaa oli enää tasan puolet ohjelmistosta. Muutosta vuodesta 2001 vuoteen 2002 ei selitä niinkään muunmaalaisen tarjonnan runsas kasvu kuin kanavan vähentynyt ohjelma-aika sekä useina päivinä viikossa lähetetyn *Jyrki-musiikkiohjelman* poistuminen ohjelmistosta; samoin vuoden 2002 *Huomenta Suomi-* ja *Ihana aamu* -ohjelmien päivittäinen yhteiskesto oli jonkin verran vähäisempi kuin vuoden 2001 *Huomenta Suomi*-lähetyksen. Kun ruotsalainen *Hotelli Seger* -saippuasarja poistui kanavalta, katosi vuonna 2002 MTV3:n keväästä ja syksystä säännöllinen pohjoismaainen tarjonta.

TV2 taas toteutti vastakkaista trendiä kuin MTV3: vuonna 2000 sen kotimaisuusaste oli 53 prosenttia, vuonna 2001 64 prosenttia ja vuonna 2002 66 prosenttia. Tämä johtuu osaltaan Yleisradion kanavien työnjaosta, joka sijoittaa urheilun suurimmaksi osin TV2:n ohjelmiin: urheiluohjelmat ovat yleensä kotimaisia ja urheilutapahtumien taltioinnit pitkäkestoisia. Vuonna 2002 tosin otosviikoille 6 ja 7 osuneet *Talviolympialaisten* lähetykset vaikuttivat osaltaan kotimaisen tarjonnan hienoiseen kasvuun kummallakin Yleisradion kanavalla.

Suomalaisen tv-tarjonnan ohjelmaprofiili on kokonaisuutena pysynyt hyvin samanlaisena vuodesta 2001 vuoteen 2002, mutta yksittäisillä kanavilla oli havaittavissa joitain muutoksia, paitsi ohjelmatyyppien suhteellisissa osuuksissa, myös niiden saamista absoluuttisissa lähetysohjelmajoissa. **Taulukko 2.6** vertaa kehitystä eri kanavilla vuodesta 2001 vuoteen 2002. Muutokset on siis kerrottu eri ohjelmatyyppien viikoittaisen ohjelma-ajan kasvuna tai vähentymisenä.

TV1 näyttäisi kasvattaneen vuodessa ohjelma-aikaansa varsinkin opetus- ja asiaohjelmilla mutta myös urheilulla. Tämän selittää jälleen olympialaisten osuminen kahdelle otosviikolle, jolloin kanava lähetti poikkeuksellisesti ja suhteellisen runsaasti urheilutapahtumatallenteita. TV1:n ja TV2:n asiaohjelmien kasvua puolestaan selittää osaltaan tarkennus keskusteluohjelmien luokittelussa. TV2:n ohjelmaluokissa tapahtui joitain tuntimääräisiä muutoksia, mutta kanava säilytti kokonaisuohjelma-aikansa sekä ohjelmaprofiilinsa käytännössä ennallaan.

Vaikka MTV3 onkin edelleen analogisista valtakunnallisista kanavista merkittävin viihteen tarjoaja, se vähensi vuodessa niin viihdeohjelmien tuntimäärää kuin suhteellista osuutta kokonaistarjonnasta; jälleen kerran tässä näkyy *Jyrkin* vaikutus. Kuten aiemmin on todettu, ajankohtaisohjelmatarjontaa vähensi aamuohjelmien uudelleen organisointi. Myös niin palveluohjelmien osuus kuin konkreettinen tuntimääräkin kanavalla väheni. Tämän selittää osaltaan vuonna 2001 aamupäivisin lähetetyn *Helmen* poistuminen ohjelmistosta: se oli life style -ohjelmana luokiteltu aikanaan palveluohjelmiin. MTV3 tarjosi vuonna 2002 otosviikoilla ohjelmanimikkeittäinkin vähemmän palveluohjelmasarjoja kuin vuonna 2001.

Nelonen vähensi vuodesta 2001 vuoteen 2002 kokonaistarjontaansa noin seitsemisen prosenttia eli kuusi tuntia viikossa. Sekä urheilun tuntimäärä että sen suhteellinen osuus kanavan tarjontaprofiilissa laskivat jonkin verran, vaikka ohjelmanimikkeiden ja urheiluohjelmien alalajien (esim. taltioinnit, makasiinit, urheilureportaasit) määrä ei sinällään ollut merkittävästi muuttunut edellisvuodesta. *Breikki*-ohjelman myötä opetusohjelmat katosivat kanavalta. Samoin *20.20-* ja *60 minuuttia* -ohjelmien poistuminen ohjelmistosta pelkisti ajankohtaisohjelmien vain *R-studio* -lähetyksiin. Hieman yllättäen ulkomaisen fiktion absoluuttinen ohjelma-aika väheni jonkin verran, mutta Nelosen suurimman ohjelmaluokan suhteellinen osuus kanavan kokonaistarjonnasta ei juurikaan muuttunut; tosin ulkomaisen fiktion ohjelmanimikkeitä löytyi vuoden 2002 tarjonnasta vuotta 2001 jonkin verran vähemmän. Amerikkalaisen ohjelmiston asema vahvistui kanavalla osin elokuvatarjonnan kasvun ansiosta.

Yllä kuvatuista vuoden aikana tapahtuneista muutoksista selvimpiä ovat kaupallisten kanavien ohjelma-ajan kutistuminen sekä niiden kotimaisuusasteen väheneminen. Muutoksista huolimatta suomalaisen tv-tarjonnan kanavaprofiilit olivat yleisellä informaation ja viihteen akselilla edellisvuoden kaltaisia ja järjestäytyivät selvään jatkumoon: TV1 oli tietopainotteisin, TV2 ja MTV3 seuraavat ja Nelonen asettui selvästi viihteellisimmäksi kanavaksi. Pidemmän aikavälin tarkastelu informatiivisten ja viihteellisten ohjelmien osuuksista eri kanavilla osoittaa, että Nelosen tulon ansiosta viihteellinen tarjonta on vuoden 1997 jälkeen lisääntynyt, mutta samalla kanavat ovat ryhtyneet entistä selvemmin toteuttamaan työnjakoa. Kun kaupalliset kanavat ovat viime vuosina ”keventyneet”, julkisen palvelun kanavat ovat eriytyneet korostamalla informatiivista ohjelmistoa (ks. liite 6, kuvat B ja C).

Taulukko 2.6. Ohjelmatarjonnan muutokset kanavittain 2001–2002 (h/vko)

	Ohjelma-aika kasvoi... 2001–2002 h/vko	Ohjelma-aika väheni... 2001–2002 h/vko
TV1	urheilu +3,6 opetusohjelmat +3,4 asiaohjelmat +2,3 lastenohjelmat +0,8 palveluohjelmat +0,4 kotimainen fiktio +0,3	ulkomainen fiktio -1,3 viihde -1,2 elokuvat -1,1 kulttuuri -1,0 muut -0,3 ajankohtaisohjelmat -0,2 uutiset +/- 0
TV2	muut ohjelmat +1,7 asiaohjelmat +1,3 uutiset +0,7 urheilu +0,4 viihde + 0,4 elokuvat +0,3 opetusohjelmat +0,2	ajankohtaisohjelmat -2,2 ulkomainen fiktio -1,4 kotimainen fiktio -1,0 kulttuuri -0,8 palveluohjelmat -0,5 lastenohjelmat -0,2
MTV3	lastenohjelmat +1,5 asiaohjelmat +1,1 kotimainen fiktio +0,7 ulkomainen fiktio + 0,2	viihde -5,9 palveluohjelmat -2,9 urheiluohjelmat -2,2 ajankohtaisohjelmat -2,2 kulttuuri -1,5 muut -0,9 elokuvat -0,4 opetusohjelmat -0,4 uutiset +/- 0
Nelonen	elokuvat +3,9 lastenohjelmat + 0,5 kulttuuriohjelmat + 0,3 uutiset + 0,2 viihde + 0,1	urheilu -3,1 opetusohjelmat -1,9 ulkomainen fiktio -1,6 asiaohjelmat -1,5 ajankohtaisohjelmat -1,3 palveluohjelmat -1,2 kotimainen fiktio -0,3 muut -0,2

3 DIGITAALISET TELEVISIOKANAVAT 2002

Tässä luvussa luodaan yleiskuva uusien digitaalisten kanavien – YLE24:n, YLE Teeman, FST-D:n, Subtv:n ja Urheilukanavan – ohjelmatarjontaan vuonna 2002. Analogisten kanavien kuvausta mukailten digiohjelmistoja tarkastellaan ensin yhteenlaskettuna tarjontana, sillä näin havainnollistuu digiajan tuoma lisätarjonta kokonaisuutena. Lisäksi kuvataan yksittäisten kanavien ohjelmaprofiilit. Tässä yhteydessä ei käsitellä edellisissä luvuissa jo tarkasteltujen analogisten kanavien digitaalisia rinnakkaiskanavia²⁰. Myöskään varsinaista ajallista vertailua ei tehdä, vaikka joissain kohdin viitataan digitaalikanavien alun tilanteeseen syksyllä 2001. *Tv-tarjonta 2001* -raporttiin (2002) sisältyi näet karkea yleiskuva kanavien käynnistysvaiheen tarjonnasta, mutta sen suoranainen rinnastus seitsemän otosviikon digivuoteen 2002 ei olisi mielekäästä.

3.1 Uusien kanavien kokonaistarjonta

Digitelevision uudet kanavat tarjosivat ensimmäisenä täytenä toimintavuotenaan 2002 yhteensä osapuilleen 266 viikkotuntia ohjelmaa²¹. Jos analogisten kanavien digitaalinen rinnakkaistarjonta lasketaan mukaan, digitaalinen tarjonta ylsi osapuilleen 600:aan viikkotuntiin. Eniten ohjelmia tarjosi YLE24 (reilu neljännes tarjonnasta), sitten Subtv (miltei neljännes) ja tasaväkisesti YLE Teema, FST-D ja Urheilukanava (osapuilleen kuudennes kullakin). Kaikki kanavat FST-D:tä lukuun ottamatta olivat selvästi kasvattaneet tarjontansa määrää digilähetysten alkuvuikoilta 2001.

Uusien kanavien kokonaistarjonta oli suhteellisen tasaisesti jakautunut. Suurin ohjelmaluokka oli urheilu (vajaa viidennes tarjonnasta)²². Ajankohtais- ja asiaohjelmat sekä ulkomainen fiktio saivat ohjelmistosta kukin likipitään kuudenneksen osuuden. Suhteessa vähiten tarjottiin kotimaista fiktiota ja lastenohjelmia. Paras katselu-aika ei suurestikaan muuttanut digitaalisen kokonaistarjonnan profiilia, mutta jonkin verran osuuksiaan kasvattivat niin urheilu, ulkomainen fiktio, elokuvat kuin kulttuuritarjontakin. Selvin muutos oli kuitenkin ajankohtaistarjonnan lasku yli kymmenellä prosenttiyksiköllä. (ks. **taulukko 3.1.1.** ja **kuvio 3.1.1.**)

FST-D -kanavaa lukuun ottamatta erikoistuneiden uusien digikanavien yhteinen ohjelmaprofiili muistutti pääpiirteissään neljän täyden palvelun analogisen kanavan yhteisprofiilia (ks. **kuvio 3.1.2.**). Digitaalinen tarjonta sisälsi analogista tarjontaa selvästi enemmän urheilua ja asia- sekä myös kulttuuri-ohjelmia ja toisaalta vähemmän ulkomaista fiktiota, elokuvia ja lastenohjelmia. Tämä selittyy digitaalisten kanavien erityispiirteillä (ks. alaluvut 3.2–3.6). Viihde taas ei saanut yhtä leimallista osuutta digitaalisten kanavien yhteenlasketussa prime time -ajassa kuin analogisten kanavien parhaassa katseluajassa.

Yleisesti ottaen digitaalisten kanavien yhteenlaskettu tarjonta koostuikin jonkin verran informatiivisemmasta ohjelmistosta kuin analogisten kanavien vastaava tarjonta. Digitaalisten kanavien kokonaistarjonta piti sisällään 54 prosenttia informatiivisia ja 45 prosenttia viihdeellisiä ohjelmia. Digitaalinen prime time -aika vaihtoi mittasuhteita jonkin verran ja luvut

²⁰ TV1-D, TV2-D, MTV3D ja NelonenD.

²¹ Analogisen aineiston tapaan on tässä yhteydessä uusien digitaalisten kanavien aineistosta poistettu tv-chatit ja mobiilipelit (Subtv).

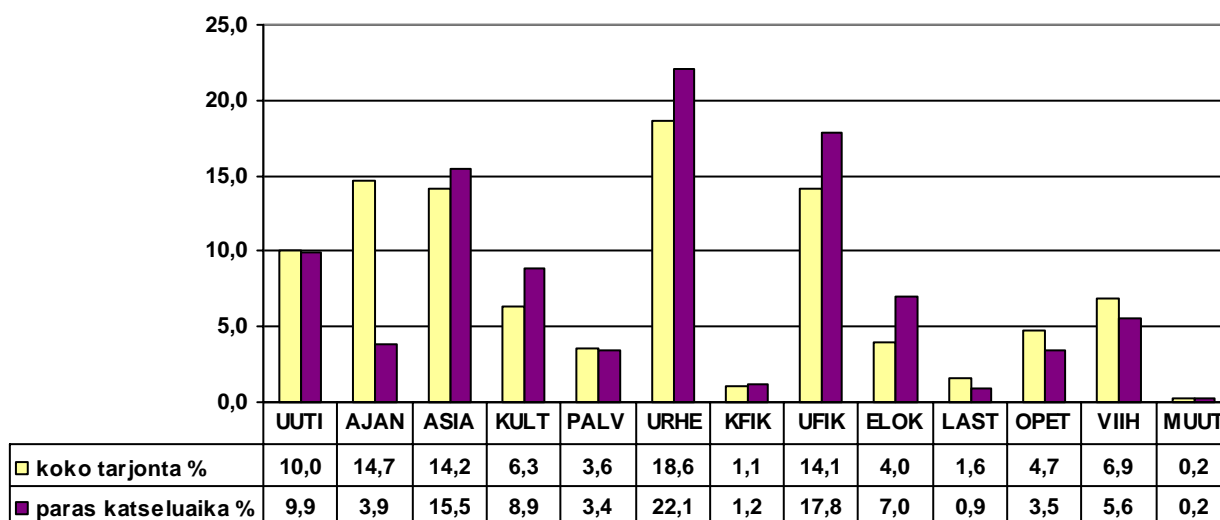
²² On huomattava, että vaikka esim. YLE Teema ja Subtv eivät tarjoa urheilua lainkaan, Urheilukanavan koko ohjelmisto koostui tästä ohjelmatyypistä ja siten nosti sen suhteellista osuutta.

toisin päin; tällöin informatiivisia ohjelmia tarjottiin 45 prosenttia, viihteellinen tarjonta sai 54 prosenttia illan ohjelma-ajasta. Analogiset kanavat taas lähettivät yhteensä koko tarjonnan tasolla noin 40 prosenttia informatiivisia ja 54 prosenttia viihteellisiä ohjelmia; parhaaseen katseluaikaan informatiivinen tarjonta laski 34 prosenttiin ja viihteellisen ohjelmiston osuus kasvoi 65 prosenttiin (ks. myös luku 1). Eri kanavien tarjontaa havainnollistetaan esimerkkiviikon 43/2002 ohjelmanimikkeillä, liitteessä 3.

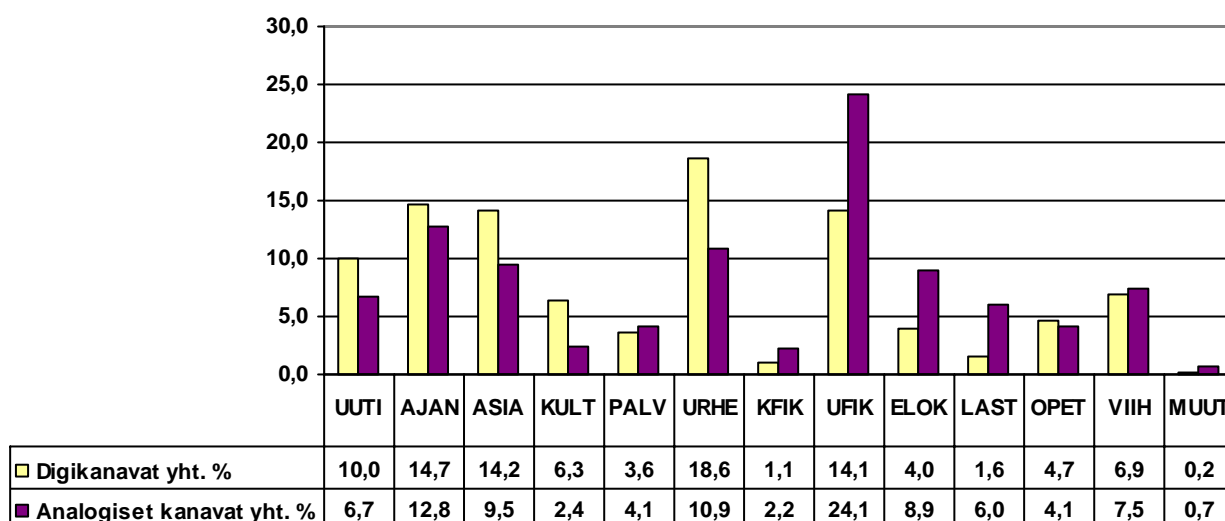
Taulukko 3.1.1. Digitaalisten kanavien ohjelmatarjonta 2002 (h/vko)

	YLE 24	YLE Tee- ma	YLE FST-D	SubTV	Urheilukanava	Yhteensä
UUTI	22		4			26
AJAN	36		2			38
ASIA	7	14	6	9		36
KULT	3	9	4			16
PALV		1	4	4		9
URHE	1		1	1	45	48
KFIK		2	1			3
UFIK		3	6	31		40
ELOK		4	3	4		11
LAST			5			5
OPET		10	2			12
VIIH		1	3	15		19
MUUT						
Kanava yht.	69	44	41	64	45	266

Kuvio 3.1.1. Digitaalisten kanavien ohjelmatarjonta 2002 (%)

Kuvio 3.1.2. Vertailu: digitaalisten ja analogisten kanavien koko ohjelmatarjonta 2002 (%)

Uusien digitaalisten kanavien ohjelmistot olivat yhteenlaskettuna erittäin kotimaisia. Suomalainen tarjonta muodosti yhteensä 60 prosenttia kokonaistarjonnasta. Tämä on jopa hieman enemmän kuin neljän analogisen kanavan yhteenlaskettu kotimaisuusaste (ks. luku 1, **taulukko 1.4.1**). Pohjoisamerikkalainen tarjonta muodosti viidenneksen ja eurooppalainen reilun kymmeneksen digikanavien yhteenlasketusta ohjelmistosta. Toisaalta: vaikka valtakunnallisilla analogisilla kanavilla oli kullakin selkeä profiili tarjonnan alkuperän suhteen, eriytyivät uudet digitaaliset kanavat vieläkin voimakkaammin. YLE 24 ja Urheilukanava olivat miltei täysin kotimaisia. YLE FST-D ja YLE Teema antoivat puolet ohjelma-ajastaan kotimaiselle tuotannolle; lisäksi FST-D kunnostautui varsinkin pohjoismaisen ja muun eurooppalaisen ohjelmiston tarjoajana ja Teemalta löytyi poikkeuksellisen paljon muun maailman ohjelmaa. Subtv poikkesi linjasta rakentamalla suurimman osan tarjontaansa pohjoisamerikkalaisten ohjelmien varaan. Suomalaisen tarjonnan osuus oli vain kuudennes kanavan ohjelmistosta (**taulukko 3.1.2**).

Taulukko 3.1.2. Digitaalisten kanavien ohjelmatarjonnan alkuperä 2002 (%)

	Kokonais- tarjonta	YLE 24	YLE Teema	YLE FST-D	SubTV	Urheilu kanava
Suomi	60	85	52	54	14	97
Muut Pohjoismaat	4	3	3	17		
Muu Eurooppa	13	6	24	22	13	3
Pohjois-Amerikka	20	6	8	5	71	
Muu	3		13	2	2	
Yht.	100	100	100	100	100	100
Yht. h/vko	266	69	44	41	64	45

3.2 Profiili: YLE24

Julkisen palvelun Yleisradio tarjoaa digitaalisesti paitsi peruskanavat TV1-D:n ja TV2-D:n, myös kolme uutta ”kohderyhmäkanavaa”. YLE24 on Yleisradion ”ympäri vuorokautinen uutis- ja ajankohtaispalvelu monissa medioissa”²³; yksi palvelun muoto on siis syksyllä 2001 aloittanut digitaalinen televisiokanava.

Kanavan ensimmäisenä kokonaisena toimintavuonna 2002 YLE24 lähetti lähes kymmenen tuntia ohjelmaa vuorokaudessa. Puolet tarjonnasta oli ajankohtaista, sitten seurasivat uutiset miltei kolmanneksen osuudellaan ja kymmenisen prosenttia ohjelma-ajasta annettiin asiaohjelmille. Uutispalveluna ja -kanavana YLE24:lle oli ominaista miltei täysin kotimainen ja hyvin omatuotantoinen, sarjamuotoisiin ohjelmiin keskittyvä ohjelmisto. Samoin ensilähettyksiä kanava tarjosi runsaasti – kun ensilähettyksiksi luetaan juuri tällä kanavalla ensi kertaa nähdyt ohjelmat²⁴. YLE24:llä nähtiin runsaasti Yleisradion analogisilta kanavilta tuttua tarjontaa, mutta sieltä löytyi myös kanavan ”omaa” ohjelmistoa: esimerkiksi uutisten pääaiheet kokoavat *Uutispäivä* ja *Uutisviikko*, saamenkielinen uutislähetys *Tv-oddasat*, jo lakkautettu erikoisuutisohjelma *IT-uutiset* sekä ulkomaisena osto-ohjelmana amerikkalainen asiakeskustelu *David Letterman Show* (ks. taulukko 3.2.1, kuvio 3.2 ja taulukko 3.2.2, myös liite 3).

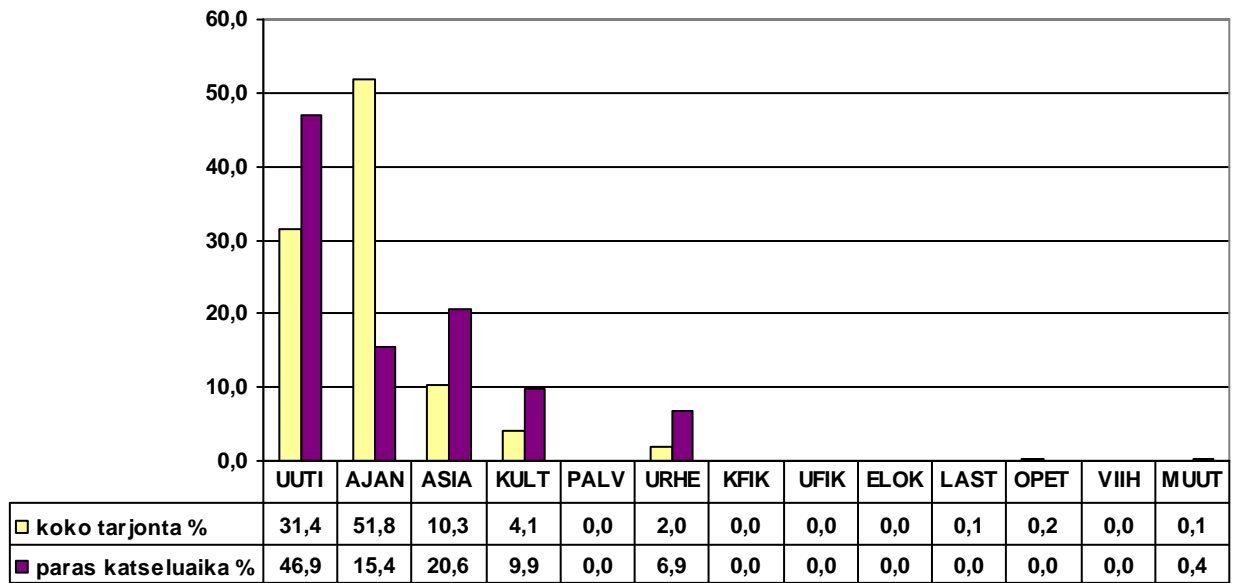
Taulukko 3.2.1 YLE24:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)

	%
Ensilähettyksiä	80
Uusintoja	20
Sarjamuotoisia ohjelmia	98
Pisteohjelmia	2
Alkuperämaa:	
Suomi	85
Muut Pohjoismaat	3
Muu Eurooppa	6
Pohjois-Amerikka	6
Muut maat	

²³ Ks. www.digitv.fi, myös www.yle.fi/yle24.

²⁴ Ks. Johdanto.

Kuvio 3.2. YLE24:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

Taulukko 3.2.2. YLE24:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)

	Koko tarjonta h/vko	Paras katseluaika h/vko
UUTI	22	10
AJAN	36	3
ASIA	7	4
KULT	3	2
PALV		
URHE	1	1
KFIK		
UFIK		
ELOK		
LAST		
OPET		
VIIH		
MUUT		
Yht.	69	20

3.3 Profili: YLE Teema

YLE Teema, Yleisradion toinen ”kohderyhmäkanava”, profiloituu kulttuurin, tieteen ja oppimisen erikoiskanavaksi²⁵. Vuonna 2002 kanava lähetti ohjelmaa 44 tuntia viikossa eli likimain kuusi ja puoli tuntia vuorokaudessa. Osapuilleen kolme neljänestä ohjelmistosta jakautui melko tasaisesti lähinnä asia-, opetus- ja kulttuuriohjelmien kesken, osapuilleen kymmenen prosenttia ohjelma-ajasta oli elokuvia, ja kanavalla nähtiin jonkin verran myös ulko- ja kotimaista fiktiota. YLE Teeman paras katseluaika on analogisista kanavista poiketen myös asian, opetuksen ja kulttuurin juhlaa. Prime time ei tuonut suuria muutoksia kanavaprofiiliin vaan muutti vain hieman tarjottujen ohjelmatyyppeiden mittasuhteita. Kaiken kaikkiaan sarjamuotoisia ohjelmia oli puolet ja ensilähetyksiä kolme neljäsosaa kanavan tarjonnasta; jonkin verran sen omaa ohjelmistoa ”uusittiinkin”²⁶ Yleisradion analogisilla kanavilla (esimerkiksi *Aleksis K* ja *T-klubi*). Teema suosi kotimaista ohjelmistoa (puolet tarjonnasta) sekä eurooppalaista tuotantoa (osapuilleen neljännes tarjonnasta). Kanavan amerikkalaisuusaste jäi alle kymmenen prosentin (ks. **taulukko 3.3.1**, **kuvio 3.3** ja **taulukko 3.3.2**, myös liite 3).

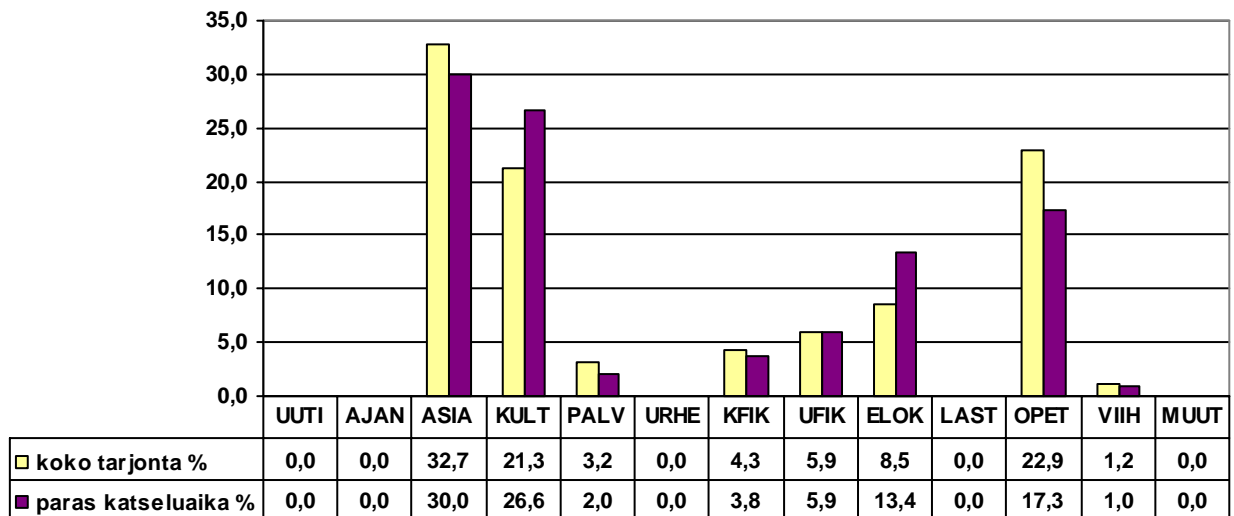
Taulukko 3.3.1 YLE Teeman ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)

	%
Ensilähetyksiä	74
Uusintoja	26
Sarjamuotoisia ohjelmia	51
Pisteohjelmia	49
Alkuperämaa:	
Suomi	52
Muut Pohjoismaat	3
Muu Eurooppa	24
Pohjois-Amerikka	8
Muut maat	13

²⁵ www.yle.fi/teema , www.digitv.fi

²⁶ Uusinnat on luokiteltu vain kanavakohtaisesti, ks. Johdanto.

Kuvio 3.3. YLE Teeman ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

Taulukko 3.3.2. YLE Teeman ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)

	Koko tarjonta h/vko	Paras katseluaika h/vko
UUTI		
AJAN		
ASIA	15	8
KULT	9	7
PALV	1	1
URHE		
KFIK	2	1
UFIK	3	2
ELOK	4	4
LAST		
OPET	10	5
VIIH	1	
MUUT		
Yht.	44	28

3.4 Profili: FST-D

Finlands Svenska Televisionin FST-D on ”digitaalinen suomenruotsalainen kanava”. Siten kanavan kohderyhmä ei määrity teeman vaan kielen perusteella. FST-D se onkin YLE24- ja YLE Teema -kanavista poiketen täyden palvelun kanava²⁷. Täyden palvelun periaate näkyi FST-D:n ohjelmaprofiilissa. Vuonna 2002 yksikään genre ei hallinnut tarjontaa, vaan suurimmat osuudet ohjelma-ajasta lankesivat melko tasaisesti asiaohjelmille, ulkomaiselle fiktiolle, uutisille, lastenohjelmille sekä kulttuuriohjelmille; näin ohjelmatyypit jakautuivat ”tasapainoisemmin” kuin muilla digitaalisilla kanavilla tai jopa analogisilla kanavilla (vrt. myös luku 4). Parhaaseen katseluaikaan FST-D:n profiili muuttui uutisten osalta samaan suuntaan kuin analogisten täyden palvelun kanavien tarjonta: vaikkakaan muutos ei ollut suuri, ohjelmatyypin osuus korostui hieman iltaohjelmistossa. Samoin kanava kasvatti ulkomaisen fiktion ja elokuvien tarjontaa ja tiputti lastenohjelmat pois prime time -ajasta.

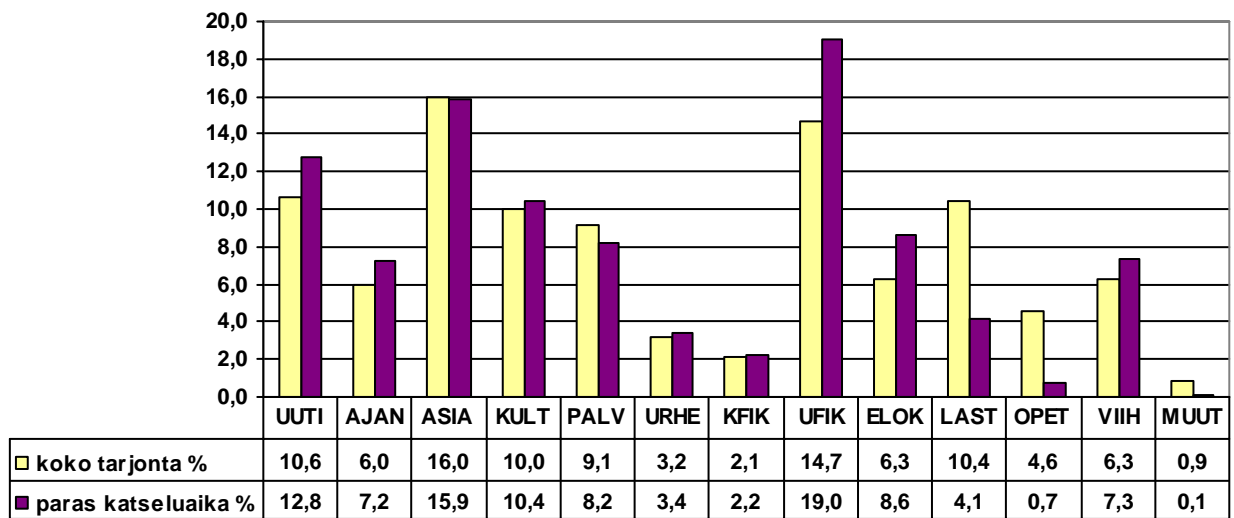
Alkuperältään yli puolet FST-D:n ohjelmista oli kotimaisia. Muutoin kanava oli hyvin ”eurooppalainen”. Pohjoismaiset ohjelmat saivat 12 prosenttia ohjelma-ajasta, muun Euroopan ohjelmat reilut 15 prosenttia. Pohjoisamerikkalaisia ja muualla maailmassa tuotettuja ohjelmia nähtiin kanavalla vain vähän. Digikanaville tyypillisesti FST-D lähetti ensilähetyksiä runsaasti. Sarjamuotoisia ohjelmia oli hieman alle kolme neljännestä koko tarjonnasta (ks. **taulukko 3.4.1, kuvio 3.4 ja taulukko 3.4.2**, myös liite 3).

Taulukko 3.4.1. FST-D:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)

	%
Ensilähetyksiä	88
Uusintoja	12
Sarjamuotoisia ohjelmia	72
Pisteohjelmia	28
Alkuperämaa:	
Suomi	54
Muut Pohjoismaat	17
Muu Eurooppa	22
Pohjois-Amerikka	5
Muut maat	2

²⁷ <http://fst.yle.fi>, www.digitv.fi.

Kuvio 3.4. FST-D:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

Taulukko 3.4.2. FST-D:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)

	Koko tarjonta h/vko	Paras katseluaika h/vko
UUTI	4	4
AJAN	2	2
ASIA	6	5
KULT	4	3
PALV	4	2
URHE	1	1
KFIK	1	1
UFIK	6	6
ELOK	3	3
LAST	5	1
OPET	2	
VIIH	3	2
MUUT		
Yht.	41	30

3.5 Profiili: Subtv

Digitaalinen Subtv-kanava näkyy myös kaapelissa. Kaapeliteitse se lähettää varsinaista ohjelmaa arkisin noin 10 tuntia ja viikonloppuisin noin 12 tuntia vuorokaudessa. Loput vuorokauden tunnit kanava tarjoaa chat- ja peliohjelmia. Internet-sivuston²⁸ mukaan Subtv lähettää digitaalisena tällä hetkellä (heinäkuu 2003) kanavan ohjelmistoa iltapäivästä myöhäisiltaan. Tässä kuvataan kuitenkin koko kanavan ohjelmisto, lukuun ottamatta tv-chat –ja peliohjelmia, sillä se vastaa suurelta osin digitaalista tarjontaa. Näin saatiin Subtv:lle 64 tunnin viikoittainen ohjelma-aika.

Vuonna 2002 Subtv:n ohjelmaprofiili rakentui pitkälti ulkomaisen fiktion varaan, joka muodosti yli puolet kanavan tarjonnasta. Tästä ohjelmaluokasta löytyi runsaasti MTV3-kanavan vanhoja sarjoja kuten *Beverly Hills*, *Ihmemies MacGyver* ja *Kolkyt ja risat*²⁹. Seuraavaksi suurin ohjelmaluokka oli viihde, joka sai vajaan neljänneksen kokonaisohjelma-ajasta. Lähes puolet viihdetarjonnasta koostui amerikkalaisen *Late Night with Conan O'Brian* -talkshown lähetyksistä. Asiaohjelmia löytyi miltei kuudennes, joukossa suhteessa melko paljon kanavan omaa tuotantoa (esim. *A-kuppi* ja *Sessions*). Palveluohjelmia ja elokuvia nähtiin kanavalla kumpiakin vajaan seitsemän prosenttia. Uutis-, ajankohtais-, urheilu-, lasten- tai opetusohjelmia tai kotimaista fiktiota kanava ei käytännössä tarjonnut lainkaan.

Viihde- ja fiktiopainotteiselle profiililleen tyypillisesti Subtv painotti pohjoisamerikkalaista ohjelmistoa, joka muodosti 70 prosenttia tarjonnasta. Samoin Subtv:n voi sanoa rakentuvan käytännössä täysin sarjamuotoisista ohjelmista (ks. **taulukko 3.5.1**, **kuvio 3.5** ja **taulukko 3.5.2**, myös liite 3).

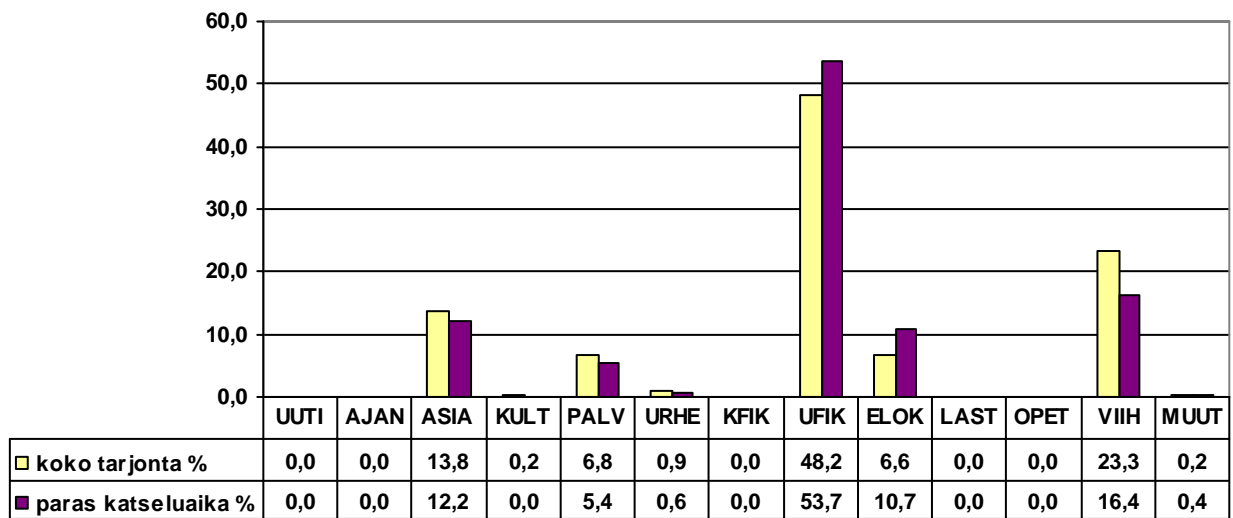
Taulukko 3.5.1. Subtv:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)

	%
Ensilähetyksiä	87
Uusintoja	13
Sarjamuotoisia ohjelmia	93
Pisteohjelmia	7
Alkuperämaa:	
Suomi	14
Muut Pohjoismaat	0
Muu Eurooppa	13
Pohjois-Amerikka	71
Muut maat	2

²⁸ <http://www.sub.tv/subtv2002/> myös www.digitv.fi.

²⁹ Aiemmin MTV3-kanavalla nähtyjä ohjelmia ei Subtv:n tarjonnassa ole koodattu uusinnoiksi, sillä uusintoja tarkastellaan kanavakohtaisesti; ks. Johdanto.

Kuvio 3.5. Subtv:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

Taulukko 3.5.2. Subtv:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)

	Koko tarjonta h/vko	Paras katseluaika ³⁰ h/vko
UUTI		
AJAN		
ASIA	9	4
KULT		
PALV	4	2
URHE	1	
KFIK		
UFIK	31	17
ELOK	4	4
LAST		
OPET		
VIIH	15	5
MUUT		
Yht.	64	32

³⁰ Parhaan katseluaajan keston vaihtelut esim. Yle24:n ja Subtv:n välillä johtuvat siitä, että parhaaseen katseluaikaan lasketaan aikavälillä 18.05–22.05 alkaneet ohjelmat. Täten Subtv:n prime time -ajan kokonaiskesto kasvatavat mm. klo 22.00 alkaneet kokoillan elokuvat.

3.6 Profiili: Urheilukanava

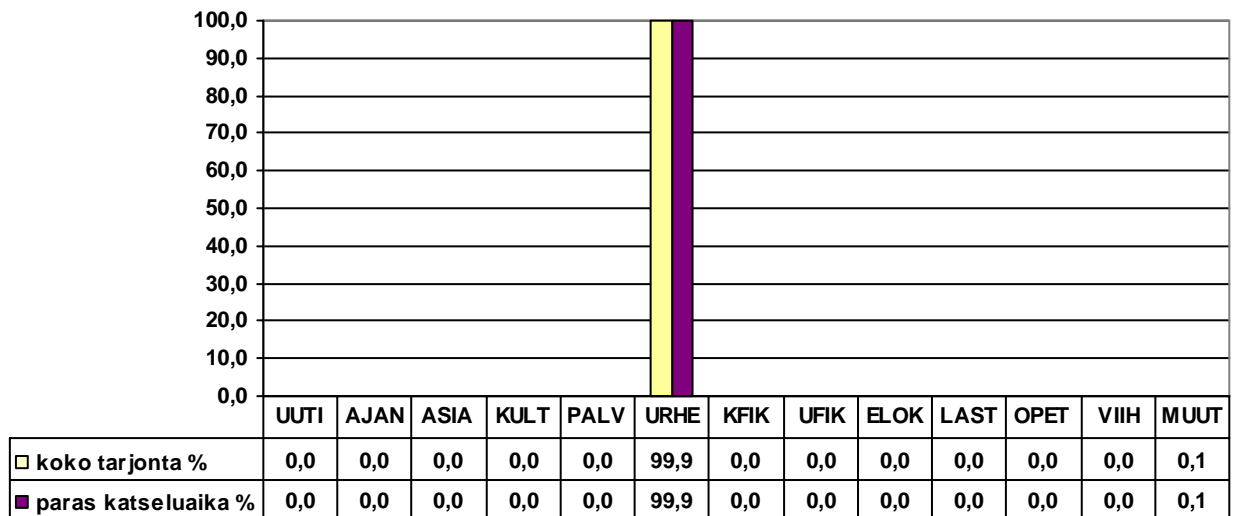
Urheilukanava näkyy Subtv:n tapaan paitsi digitaalisena, myös kaapeliverkossa. Kanavan esittely määrittelee sen tarjoavan urheiluohjelmaa kaikkia eri ohjelmatyyppejä käyttäen³¹. Tässä selvityksessä urheiluohjelmat on kuitenkin määritelty ohjelmien asiasisällön mukaan (esim. *Urheilu-uutiset* lasketaan urheilu-, ei uutisohjelmiksi). Siitä johtuen Urheilukanavan ohjelmaprofiili muodostui tässä tarkastelussa kovin yksivivaiseksi – kanava koostuu ainoastaan urheiluohjelmista, jota se lähetti vuonna 2002 45 tuntia viikossa. Ohjelmisto oli käytännössä kotimaista. Muiden digikanavien tapaan myös Urheilukanavan tarjonta sisälsi enimmäkseen ensilähetyksiä. Pisteohjelmien osuus oli sen sijaan muita kanavia selvästi suurempi urheilutapahtumataltiointien ansiosta (ks. **taulukko 3.6.1**, **kuvio 3.6** ja **taulukko 3.6.2**, myös liite 3).

Taulukko 3.6.1. Urheilukanavan ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)

	%
Ensilähetyksiä	83
Uusintoja	17
Sarjamuotoisia ohjelmia	40
Pisteohjelmia	60
Alkuperämaa:	
Suomi	97
Muut Pohjoismaat	
Muu Eurooppa	3
Pohjois-Amerikka	
Muut maat	

³¹ Ks. www.urheilukanava.tv; myös www.digitv.fi.

Kuvio 3.6. Urheilutelevision ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

Taulukko 3.6.2. Urheilukanavan ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)

	Koko tarjonta h/vko	Paras katseluaika h/vko
UUTI		
AJAN		
ASIA		
KULT		
PALV		
URHE	45	27
KFIK		
UFIK		
ELOK		
LAST		
OPET		
VIIH		
MUUT		
Yht.	45	27

4 MONIPUOLISUUS 2002

Tässä selvityksessä, samoin kun kahden edellisvuoden raportissa, tarkastellaan suomalaisia tv-ohjelmistoja niiden monipuolisuuden kannalta. Monipuolisuudella tarkoitetaan ohjelmiston kokoonpanoa: mitä useammat ohjelmatyypit ovat tarjonnassa edustettuina ja mitä tasaisemmin ne jakautuvat ohjelmakaaviossa, sen monipuolisempi ohjelmisto on. Tavoitteena on siten ollut arvioida, miten suomalainen kanavavalikoima ohjelmistoineen palvelee yleisöä. Ohjelmiston monipuolisuutta on tässä yhteydessä mitattu ”suhteellisen entropian” matemaattisella mittarilla, josta on tullut hyvin yleinen juuri mitattaessa viestintäsisältöjen monipuolisuutta eli diversiteettiä.³²

Mittarin kuvaama ohjelmiston suhteellinen entropia on sitä korkeampi, mitä tasaisemmin ohjelmisto jakautuu eri ohjelmatyyppien kesken. Indeksien minimiarvo on 0 (kaikki ohjelmat yhdessä ohjelmaluokassa) ja maksimi 1 (kaikissa ohjelmaluokissa yhtä paljon ohjelmia). Mittarilla laskettavaa indeksilukua on tulkittu niin, että 0,00–0,34 edustavat erittäin vähäistä monipuolisuutta, 0,35–0,54 vähäistä, 0,55–0,69 keskimääräistä, 0,70–0,79 suurta ja 0,80–1,00 erittäin suurta monipuolisuutta³³.

Alla havainnollistetaan sekä analogisten että digitaalisten kanavien monipuolisuutta niin koko tarjonnan kuin parhaan katseluajan ohjelmistojenkin kannalta. Lisäksi on aiempien selvitysten tapaan haluttu myös vuoden 2002 tarkastelussa ottaa mukaan pidempi aikaperspektiivi. Täten seuraavassa kuvataan analogisten kanavien monipuolisuutta neljännen analogisen kanavan toiminnan aloittamisesta lähtien eli kuuden vuoden ajanjaksolla 1997–2002. Samoin tarkastellaan myös kanavien välisiä eroavuuksia tällä ajanjaksolla.

Kuvio 4.1 kuvaa suomalaisten analogisten ja digitaalisten kanavien monipuolisuutta vuonna 2002. Tarkasteltaessa koko ohjelmistoa kanavakohtaisesti parhaiten selviytyivät julkisen palvelun digitaalinen FST-D (indeksiluvulla 0,91) sekä analogiset TV1 (indeksiluku 0,90) ja TV2 (0,89). Yleisradion kanavia seurasi MTV3 (indeksiluku 0,80). Digitaalinen tiede-, opetus- ja kulttuurikanava YLE Teema ylsi korkeampaan monipuolisuuslukuun (0,76) kuin täyden palvelun Nelonen (0,68). Selvästi kapeimmat kanavista olivat toisaalta Subtv, toisaalta YLE24, sekä pelkästään urheiluun keskittyvä Urheilukanava.

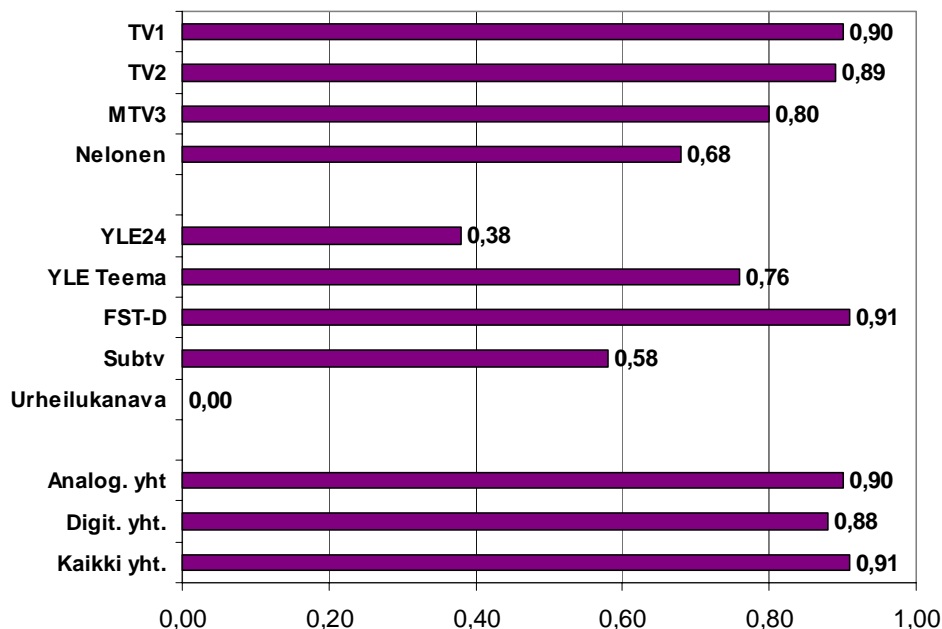
Samoin kuin edellisvuoden selvityksissä on havaittu, myös vuonna 2002 suomalaisten analogisten täyden palvelun tv-kanavien tarjonta oli kokonaisuutena ohjelmatyyppivalikoimiltaan hyvin monipuolista (indeksiluku 0,90). Miltei yhtä monipuoliseen kokonaistarjontaan ylsivät myös FST-D:tä lukuun ottamatta ohjelmistoltaan erikoistuneet digitaalikanavat (0,88). Digikanavien voi täten todeta harjoittavan katsojien kannalta mielekästä työnjakoa: tarjoavathan ne yhdessä monipuolisuudeltaan yhtä rikasta ohjelmistoa kuin analogiset kanavat. Kaikkien kanavien yhteinen indeksi (0,91) oli vuonna 2002 hitusen korkeampi kuin pelkkien analogisten tai digitaalisten kanavien vastaava luku.

³² Mittarista, ks. liite 2; mittarista ja menetelmästä yleensä, ks. Hellman (1999, 2001).

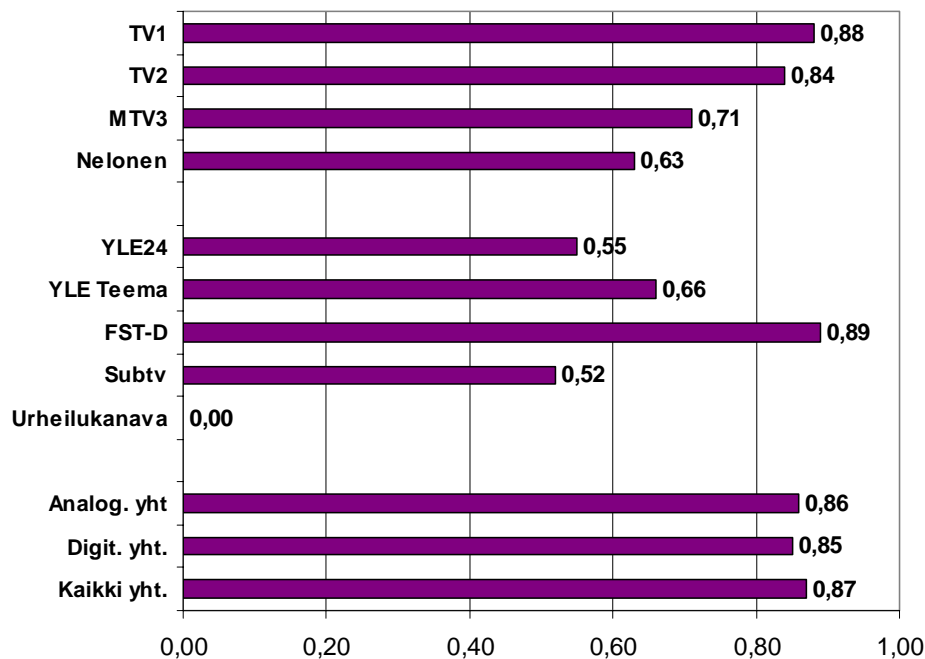
³³ Mittarin logaritmisuudesta johtuen asteikko ei ole tasavälinen.

Kuvio 4.2 puolestaan havainnollistaa tilannetta parhaaseen katselu-aikaan. Analogiset kanavat kavensivat hieman parhaan katseluajan tarjontaa, kaupalliset kanavat kuitenkin julkisen palvelun kanavia selvästi enemmän. Digitaalisista kanavista eniten kaventui YLE Teema. FST-D:n monipuolisuus muuttui ilta-aikaan vain hyvin vähän; uutis- ja ajankohtaiskanava YLE24 jopa lavensi tarjontaansa eli lähetti iltaisin suhteessa tasaisemmin eri ohjelmatyyppejä kuin koko vuorokauden tarjonnassa. Yhteenlaskettuna analogiset ja digitaaliset kanavat kaventuivat prime time -aikaan suhteessa osapuilleen saman verran, säilyttäen illan tarjonnan erittäin monipuolisena. Koko suomalaisen parhaan katseluajan indeksiluku oli 0,87, eli korkeampi kuin analogisilla tai digitaalisilla kanavilla erikseen. Yksittäisistä kanavista korkeampaan prime time -ajan monipuolisuuslukuun ylsivät vain FST-D (0,89) ja TV1 (0,88).

Kuvio 4.1. Koko ohjelmiston monipuolisuus eri kanavilla 2002

Kuvio 4.2. Parhaan katseluajan ohjelmiston monipuolisuus eri kanavilla 2002

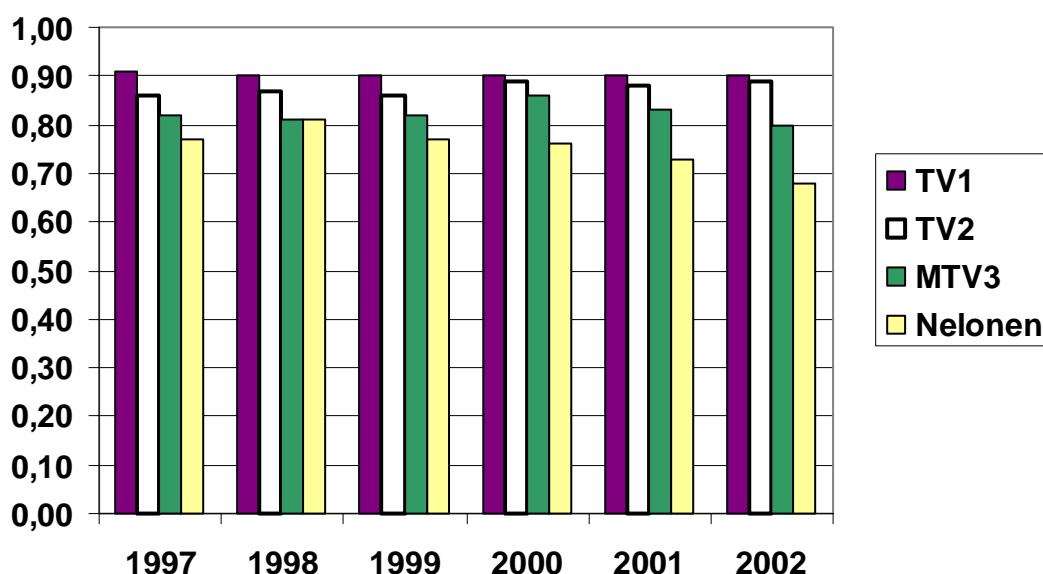

Analogisten kanavien monipuolisuuden kehitystä on seurattu aiemmissakin *Tv-tarjonta* -raporteissa vuodesta 1997 lukien. **Kuvio 4.3** vertailee suhteellisen entropian indeksiä analogisilla kanavilla kuuden vuoden ajanjaksona 1997–2002.

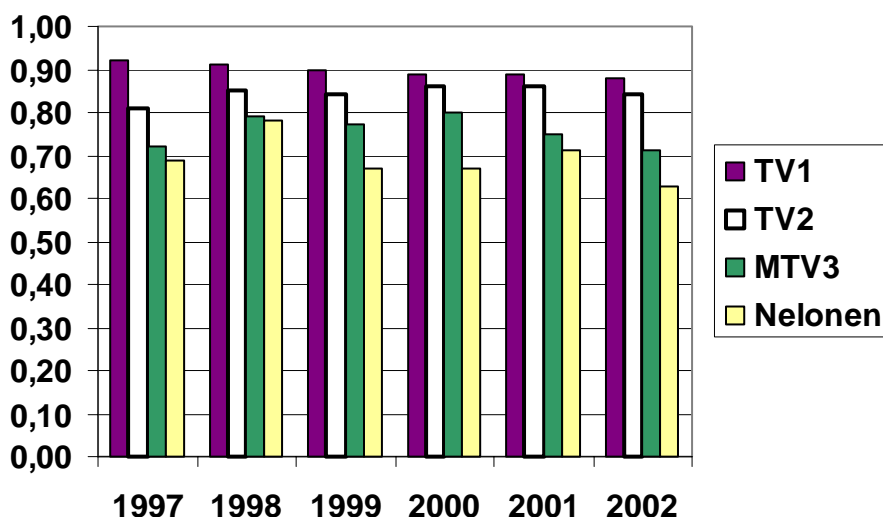
Yleisesti ottaen voidaan todeta, että TV1 on säilyttänyt erittäin korkean monipuolisuuden koko jakson ajan: sen indeksiluku oli pysynyt samana (0,90) viimeisen viiden vuoden ajan. TV2 oli vuonna 2002 miltei yhtä monipuolinen (0,89) ja siten jonkin verran monipuolisempi kuin kuusi vuotta aiemmin. Kanavan monipuolisuuden kasvu näyttää tapahtuneen vuodesta 1999 vuoteen 2002. MTV3 puolestaan oli monipuolisimmillaan vuonna 2000, minkä jälkeen se on kaventanut ohjelmistoaan niin, että vuoden 2002 indeksiluku oli hieman alhaisempi kuin kuusi vuotta aiemmin (0,82–0,80). Tosin indeksiluvun mukaisesti MTV3:n kokonaisuutena on edelleenkin erittäin monipuolista. Nelonen kavensi ohjelmistoaan selvästi vuodesta 1998 lähtien, jolloin se oli indeksin mukaan erittäin monipuolinen ja tasoissa MTV3:n kanssa. Vuonna 2002 kanavan monipuolisuusindeksi 0,68 osoitti enää keskimääräistä monipuolisuutta.

Kuvio 4.4 osoittaa, että parhaana katseluaiikana molemmat Yleisradion kanavat tarjosivat kaupallisia kilpailijoitaan selvästi monipuolisemman ohjelmiston. TV1 (indeksiluku 0,88 vuonna 2002) ja TV2 (0,84) lähettivät prime time -aikaan vain hieman kapeampaa ohjelmistoa kuin koko tarjonnassaan. Parhaan katseluajan hienoista kaventumista edellisvuoteen verrattuna oli kuitenkin havaittavissa kummallakin kanavalla. Nelosen prime time -ohjelmisto kaventui jonkin verran (0,63) ja oli siten vuonna 2002 selvästi kapeampaa kuin koskaan aiemmin kanavan historiassa. Samoin MTV3:n parhaan katseluajan indeksiluku vuonna 2002 (0,71) osoitti sen tarjonnan nyt kapeampaa iltahjelmistoa kuin kertaakaan vuosina 1997–2001.

Kuvio 4.3. Analogisen ohjelmiston monipuolisuus eri kanavilla 1997–2002

Kuvio 4.4. Parhaan katseluajan analogisen ohjelmiston monipuolisuus eri kanavilla 1997–2002

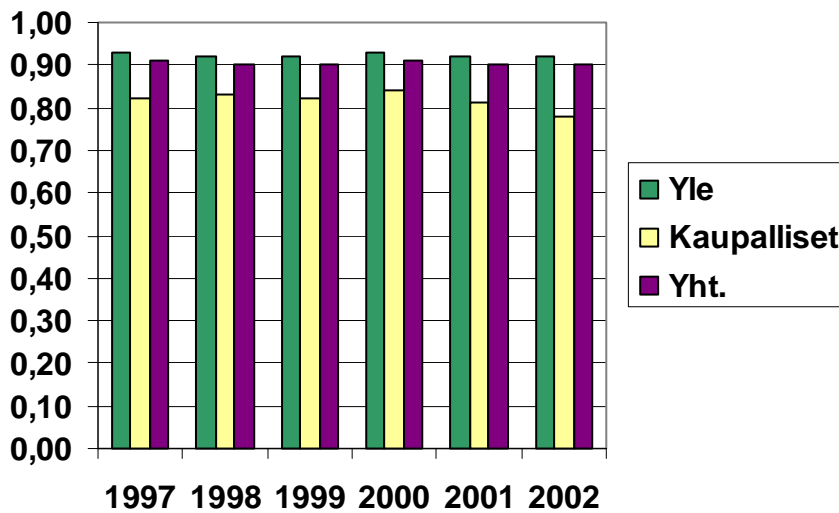
Kanavakohtaisen tarkastelun täydennykseksi **kuvio 4.5** vertailee julkisen palvelun ja kaupallisen television monipuolisuutta. Koko ohjelmiston tasolla tämä tarkastelu osoittaa, että Yleisradion kaksi kanavaa TV1 ja TV2 tarjosivat vuosina 1997–2002 yhteenlaskettuna johdonmukaisesti selvästi monipuolisemman ohjelmiston kuin kaksi kaupallista kanavaa, MTV3 ja Nelonen yhdessä. Julkisen palvelun monipuolisuus ylitti myös kokonaistarjonnan monipuolisuuden ja oli pysynyt vakaana koko kuusivuotiskauden ajan. Sen sijaan kaupallisten kanavien indeksi oli notkahtanut edellisvuodesta (0,81–0,78). TV1 ja TV2 tarjosivat yhdessä hieman rikkaamman ohjelmakirjon kuin kumpikaan kanava yksinään, mikä kertoo

kanavien keskinäisestä työnjaosta. Kaupallinen sektori yhdessä sen sijaan ei edelleenkään vuonna 2002 päässyt yhtä suureen monipuolisuuteen kuin MTV3 yksinään, mikä indikoi sitä, että ne kilpailevat keskenään osittain samantyyppisellä ohjelmistolla. Kaikkien neljän kanavan yhteenlaskettu monipuolisuusindeksi (0,90 vuonna 2002) oli edellisvuoden tapaan sama kuin TV1:n.

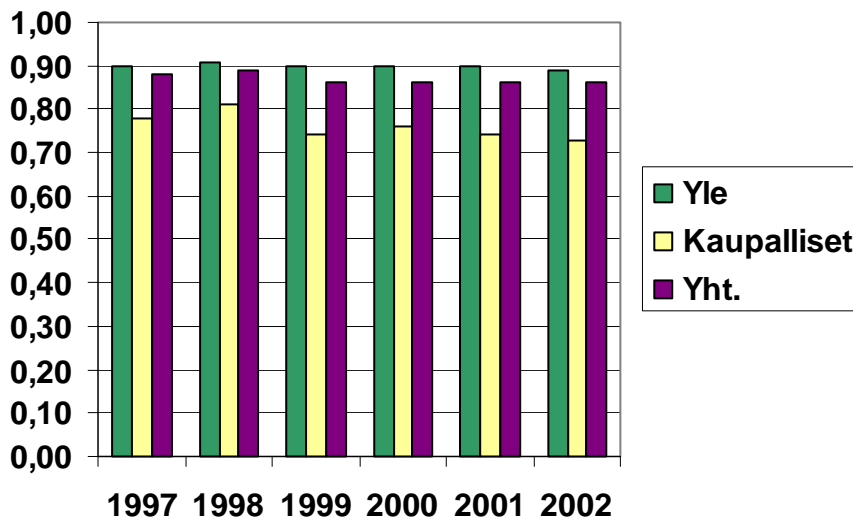
Kuvion 4.6 esittämä parhaan katseluajan monipuolisuus kuuden vuoden jaksolla kertoo, että vuosi 1998, Nelosen ensimmäinen kokonainen toimintavuosi, tarjosi monipuolisinta prime time -ohjelmistoa niin julkisen palvelun, kaupallisten kanavien kuin niiden yhteenlasketun tarjonnankin tasolla. Sen jälkeen paras katseluaika on kaventunut jonkun verran. Sekä kaupallisten että julkisen palvelun kanavien prime time -indeksi laski hieman vuodesta 2001 vuoteen 2002. Käytännössä Yleisradion kahden kanavan yhteenlaskettu parhaan katseluajan monipuolisuus on kuitenkin pysynyt miltei samana koko tarkastelukauden, kun taas kaupallisessa tarjonnassa on nähtävissä vaihtelua vuodesta toiseen. Yleisradion yhteenlaskettu indeksi olikin koko tutkimuskaudella korkeampi kuin kaikkien kanavien yhteenlaskettu monipuolisuus. Vuonna 2002 kaikkien kanavien yhteenlaskettu prime time -arvo oli 0,86 kun Yleisradio ylsi diversiteettilukuun 0,89. Parhaaseen katseluaikaan korostuu edelleen Yleisradion kanavien työnjako: TV1 ja TV2 yhdessä onnistuivat tarjoamaan hieman monipuolisemman ohjelmiston kuin erikseen. MTV3:n prime time -indeksi (0,71) puolestaan oli hieman alhaisempi kuin kaupallisten kanavien vastaava yhteenlaskettu monipuolisuus (0,73). Tämä viittaa siihen, että kaupalliset kanavat ovat hieman eriyttäneet parhaan katseluajan ohjelmistojaan.

Vertailu osoittaa suomalaisen kokonaistarjonnan indeksin pysyneen likipitään samana ja siten olleen erittäin monipuolista koko jakson 1997–2002 ajan. Kymmenen vuoden aikavälillä on tosin havaittavissa hienoista laskua, joka ajoittuu Nelosen syntyyn: keskimääräinen monipuolisuusindeksi vuosille 1993–1996 on 0,94 ja vuosille 1997–2002 vain 0,90 (ks. liite 6, kuvio D). Yleisesti ottaen Suomen neljä valtakunnallista tv-kanavaa lähettivät kuitenkin vuonna 2002 ohjelmatyypijakaumaltaan monipuolista tai jopa hyvin monipuolista tarjontaa.

Kuvio 4.5. Analogisen ohjelmiston monipuolisuus yli kanavien 1997–2002

Kuvio 4.6. Parhaan katseluajan analogisen ohjelmiston monipuolisuus yli kanavien 1997–2002

Diversiteettianalyysi ei ainoastaan todenna suomalaisen tv-tarjonnan monipuolisuutta, vaan viittaa myös siihen, että kanavat toteuttavat selvää, joskin vielä maltillista, työnjakoa. Tämän kehityksen tarkastelemiseksi kanavien tarjonnasta on vielä laskettu nk. eroavuusindeksi. Se kertoo, kuinka paljon yhden kanavan ohjelmatyypiprofiili eroaa toisen kanavan vastaavasta profiilista (kanavaeroavuus). Vuosittainen kanavakohtaisten indeksilukujen keskiarvo puolestaan kertoo kokonaistarjonnan eroavuudesta. Eroavuus lasketaan vähentämällä yhden kanavan ohjelmatyypiosuuksista toisen kanavan vastaavat (prosentti)osuudet ja laskemalla saadut erotukset yhteen. Mitä suurempi yhteenlaskettu erojen summa on, sitä erilaisempia kanavat ovat keskenään; mitä pienempi luku, sitä samankaltaisempia kanavat ovat. Indeksien suurin arvo on 2 ja pienin 0. (Vrt. Hellman & Sauri 1994; Hellman 2001.)

Taulukko 4 kuvaa eroavuusindeksejä sekä kanavien välillä että kokonaistarjonnan vuosittaisina keskiarvoina ajanjaksolla 1997–2002. Vuonna 2002 TV1 ja Nelonen olivat indeksinkin mukaan erilaisimmat kanavat, seuraavaksi erilaisimmat profiilit olivat TV2:lla ja Nelosella. Yleisradion kanavat olivat kumpikin ”yhtä kaukana” MTV3:n profiilista. Lähimpänä toisiaan olivat taas MTV3 ja Nelonen. Kuuden vuoden jaksolla tarkasteltuna voisi sanoa, että TV1 ja MTV3 olivat – vuotta 1998 lukuun ottamatta – pysyneet ”tasaisen erilaisina” suhteessa toisiinsa. Järin suuria muutoksia ei myöskään tapahtunut TV1:n ja TV2:n välillä. MTV3 ja Nelonen olivat puolestaan hieman lähentyneet toisiaan parina viime vuonna, kun taas TV2:n informatiivisuuden ja toisaalta Nelosen viihteellisyyden kasvu eri ohjelmatyyppien avulla oli selvästi eriyttänyt kanavia toisistaan.

Eroavuusindeksiluvut osoittavatkin, että toisin kuin usein on oletettu, tarjonnan kasvu ja (mallillisena pitäytyvä) kanavakilpailu ei välttämättä tuota samankaltaista ohjelmistoa, vaan voi päinvastoin edistää erilaistumista ja jopa monipuolisuutta (vrt. van der Wurff & van Cuilenburg 2001). Vaikka suomalaisen tv-tarjonnan monipuolisuus onkin hieman kutistunut Nelosen syntymän jälkeen, viitoittaa pidemmän aikavälin tarkastelu siihen, että kanavat ovat tarkentaneet työnjakoaan. Kanavien keskimääräinen eroavuus kasvoi kymmenessä vuodessa viitisentoista prosenttiyksikköä ja varsinkin Nelosen tulo markkinoille eriytti niitä toisistaan: vuosien 1993–1996 eroavuusindeksin keskiarvo oli 0,62, kun taas vuosien 1997–2002 keskiarvo oli 0,70 (ks. liite 6, taulukko B).

Taulukko 4. Kanavien väliset eroavuudet 1997–2002

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	1997-02 Keski- arvo
TV1/TV2	0,69	0,67	0,71	0,61	0,59	0,60	0,65
TV1/MTV3	0,73	0,80	0,76	0,72	0,74	0,73	0,75
TV1/Nelonen	0,89	0,91	0,99	0,97	1,00	1,09	0,98
TV2/MTV3	0,57	0,63	0,65	0,65	0,65	0,75	0,65
TV2/Nelonen	0,44	0,61	0,57	0,75	0,74	0,87	0,66
MTV3/Nelonen	0,64	0,45	0,55	0,61	0,56	0,48	0,55
Keskim. eroavuus	0,66	0,68	0,70	0,72	0,71	0,75	0,70

5 JULKISEN PALVELUN OHJELMATARJONNAN OMINAISUUKSIA 2002

Vuoden 2002 televisiotarjontaa tarkastellaan seuraavassa erikseen julkisen palvelun tarjonnan kannalta. Kanavakohtaiset profiilit löytyvät luvuista 2 ja 3; monipuolisuutta tarkastellaan sekä kanavittain että julkinen-kaupallinen -jaon mukaan luvussa 4. Siksi alla keskitytäänkin kuvaamaan erikseen Yleisradion televisiotarjontaa ensin kokonaisuutena, sitten analogisen ja digitaalisen tarjonnan vertailuna. Tarkastelua syvennetään katsauksella erityisyleisöjen ohjelmiin. Yhtäältä kuvataan Yleisradion *Finlands Svenska Televisionin* (FST) tarjontaa; kuvaus on rajattu näin, sillä muilla kanavilla ruotsinkielinen tarjonta on satunnaista. Toisaalta erityisyleisöjen tarjontaan sisällytetään aiempien *Tv-tarjonta*-selvitysten tapaan myös lastenohjelmat. Lopuksi kuvataan analogisen julkisen palvelun ohjelmatarjonnan kehitystä vertaamalla sekä Yleisradion koko tarjonnan että erikseen TV1:n ja TV2:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia vuosina 1998 ja 2002.

5.1 Yleiskuva

Yleisradion tarkastelu televisioyhtiönä, jonka kokonaistarjonta jakaantuu kahdelle analogiselle ja kolmelle digitaaliselle kanavalle, osoittaa Yleisradion tarjoavan kokonaisuutena hyvin kattavan ohjelmakirjon ja erittäin kotimaisen ohjelmiston³⁴. Yleisradio lähetti vuonna 2002 TV1-, TV2-, YLE24-, YLE Teema- ja FST-D-kanavillaan yhteensä reilut kolme ja puolisataa tuntia ohjelmaa viikossa. Viiden kanavan yhteenlasketusta kokonaistarjonnasta yli 65 prosenttia voidaan luokitella informatiiviseksi ohjelmiksi. Viihteellisen ohjelmiston osuus oli yli neljännes, urheilu poisluettuna viihdetarjonta sai koko ohjelma-ajasta vain viidenneksen. Parhaaseen katseluaikaan informatiivisuuden aste laski hieman, osapuilleen 60 prosenttiin. Viihteellisiä ohjelmia oli tällöin 38 prosenttia.

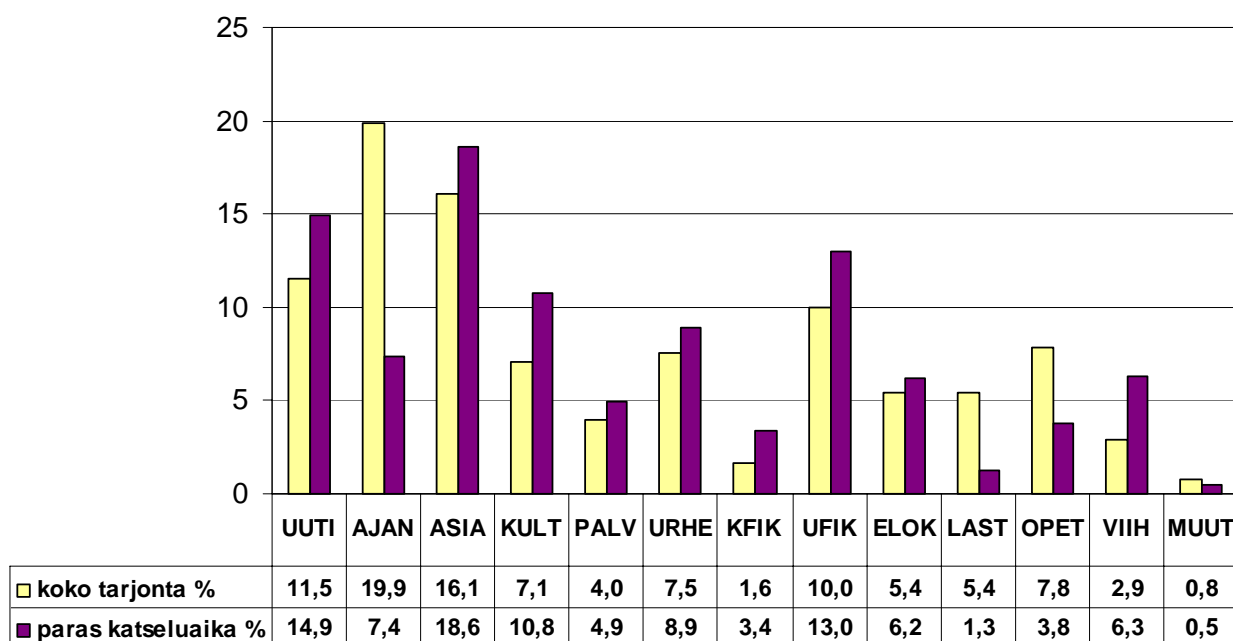
Yksittäisten ohjelmaluokkien tarkastelu havainnollistaa Yleisradion kokonaistarjonnan painotuksia. Viiden kanavan yhteenlasketussa tarjonnassa ei yksikään ohjelmaluokka selvästi hallinnut kokonaisuutta. Yleisradion ohjelma-ajasta suurimmat osuudet, yli kymmenen prosenttia, saivat järjestyksessä ajankohtaisohjelmat (20%), asiaohjelmat (16%), uutiset (12%) ja ulkomainen fiktio (10%). Parhaana katseluaikana mittasuhteet muuttuivat lähinnä siten, että ajankohtaisohjelmien tarjonta laski osapuilleen seitsemään prosenttiin. Yli kymmenyksen osuuteen ylsivät tällöin yllämainittujen lisäksi kulttuuriohjelmat, paljolti YLE Teeman ansiosta (ks. **kuvio 5.1.1** ja **taulukko 5.1.1**).

Yleisradion kanavilla näytettiin suomalaista ohjelmistoa yli kaksi ja puolisataa tuntia viikossa; täten kotimainen ohjelmisto sai yhteensä 66 prosenttia Yleisradion analogisesta ja digitaalisesta ohjelma-ajasta. Muutoin Yleisradio panosti selvästi ”muun Euroopan” tarjontaan. Pohjois-Amerikan osuus oli vain vajaa kymmenes viiden kanavan yhteenlasketusta tarjonnasta. Pohjoismaisia ohjelmia taas nähtiin kuutisen prosenttia: tähän vaikutti erityisesti FST-D:n ohjelmisto. Vaikka suomalaista tuotantoa löytyi käytännössä joka ohjelmatyypistä, lei-

³⁴ Tarkasteluun on tässä sisällytetty kaikki TV1- ja TV2-kanavien ohjelmat sekä Yleisradion kolmen digitaalisen kanavan ohjelmat. Analogisilla kanavilla lähetettyä *Finlands Svenska Televisionin* (FST) tuottamaa tarjontaa tarkastellaan erikseen ”erityisyleisöjen ohjelmatarjonnan” näkökulmasta, ks. kohta 5.3.

masivat sitä ajankohtaisohjelmat, uutiset ja urheilu. Kaksi kolmasosaa pohjoismaisesta ohjelmistosta koostui asia- ja opetusohjelmista sekä fiktiosta. Eurooppalainen tarjonta taas oli pääosin joko asiaohjelmistoa tai fiktiota, pohjoisamerikkalainen taas asiaa, fiktiota tai elokuvia. Muualla maailmassa tuotettua ohjelmaa löytyi kanavilta suhteellisen vähän (2%), lähinnä asia-, kulttuuri-, fiktio- ja lastenohjelmien luokista sekä elokuvatarjonnasta (ks. **kuvio 5.1.2** ja **taulukko 5.1.2**).

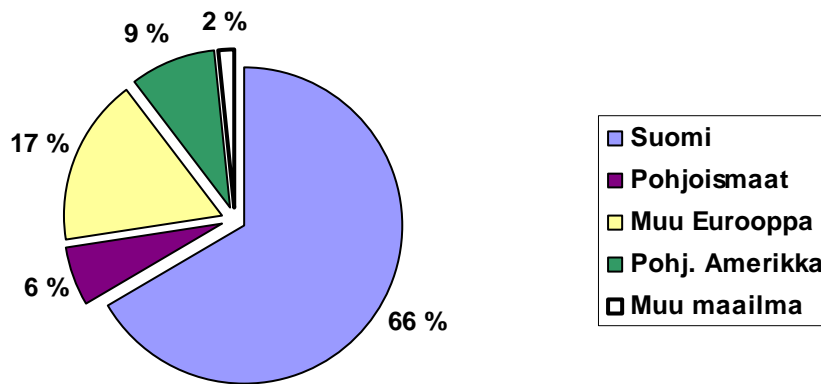
Kuvio 5.1.1. Yleisradion koko ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

Taulukko 5.1.1 Yleisradion koko ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)

	Koko tarjonta h/vko	Paras katseluaika h/vko
UUTI	41	21
AJAN	72	10
ASIA	58	26
KULT	25	15
PALV	14	7
URHE	27	12
KFIK	6	5
UFIK	36	18
ELOK	19	9
LAST	19	2
OPET	28	5
VIIH	10	9
MUUT	3	1
Yht.	359	138

Kuvio 5.1.2. Yleisradion koko ohjelmiston alkuperä alueittain (%)

Taulukko 5.1.2. Yleisradion koko ohjelmiston alkuperä ohjelmaluokittain 2002 (%)

	Suomi	Muut Pohjoismaat	Muu Eurooppa	Pohjois-Amerikka	Muu maailma
UUTI	15	10	6		
AJAN	30		1		
ASIA	11	27	26	20	23
KULT	7	3	9	6	14
PALV	5	6	3	1	
URHE	11	1			
KFIK	2				
UFIK		16	31	37	25
ELOK	1	8	7	30	28
LAST	4	6	8	6	11
OPET	9	14	6		
VIIH	4		1		
MUUT	1				
Yht. %	100	100	100	100	100
Yht. h/vko	240	21	62	31	6

5.2. Julkisen palvelun analogiset vs. digitaaliset kanavat

Analogiset TV1 ja TV2 yhdessä ja toisaalta digitaaliset YLE24, YLE Teema ja FST-D yhdessä näyttäytyvät tietyiltä ominaisuuksiltaan samanlaisina. Ensilähetysten ja uusintojen suhteen eroja ei juuri löytynyt: digitaalisilla kanavilla nähtiin suhteessa jonkin verran enemmän ensimmäisiä lähetyksiä kuin analogisilla. Sarja- ja pisteohjelmien tarjonta oli analogisilla ja digitaalisilla kanavilla kovin samankaltaista, eikä alkuperämaitten osuuksissa ollut suuria eroja (ks. taulukko 5.2.1).

Taulukko 5.2.1. Yleisradion ohjelmatarjonnan ominaisuuksia analogisilla ja digitaalisilla kanavilla 2002 (%)

	Analogiset kanavat TV1 ja TV2 yht.	Digitaaliset kanavat YLE24, YLE Teema ja FST-D yht.
Informatiivisia ohjelmia	55	82
Viihteellisiä ohjelmia	37	15
Ensilähetyksiä	75	80
Uusintoja	25	20
Sarjamuotoisia ohjelmia	75	78
Pisteohjelmia	25	22
Alkuperämaa:		
Suomi	66	68
Muut Pohjoismaat		4 7
Muu Eurooppa	19	15
Pohjois-Amerikka	11	7
Muut maat	1	4

Odotetusti erot tulevatkin esiin ohjelmatyyppejen tarkastelussa: analogisen ja digitaalisen tarjonnan rinnastaminen havainnollistaa kahden täyden palvelun kanavan (TV1 ja TV2) sekä suurelta osin erikoistuneen digitarjonnan eroja (YLE24 ja YLE Teema; FST-D tarjoaa käytännössä täyden palvelun ohjelmiston, ks. luku 3).

Analoginen tarjonta koostui edellisvuosien tapaan paristasadasta viikkotunnista. Koska Yleisradion tarjonta oli hitusen kasvanut ja kaupallisten kanavien tarjonta oli kutistunut, Yleisradio tarjosi katsojille hieman yli puolet valtakunnallisen television analogisesta ohjelmistosta. TV1:n ja TV2:n yhteenlasketusta kokonaistarjonnasta reilut viisikymmentä prosenttia voidaan luokitella informatiivisiksi ohjelmiksi. Viihteellisen ohjelmiston osuus oli hieman alle neljäkymmentä prosenttia (ks. taulukko 5.2.1). Näin kahden kanavan kokonaistarjonnan informatiivisuuden voi sanoa hieman lisääntyneen vuodesta 2001³⁵. Parhaaseen katseluaikaan mittasuhteet tasaantuivat: tällöin ohjelmisto koostui käytännössä puoliksi informatiivisista, puoliksi viihteellisistä ohjelmista.

Yksittäisten ohjelmaluokkien tarkastelu havainnollistaa Yleisradion analogisen tarjonnan ”tasapainoista” ohjelmakirjoa. Yksikään yksittäinen ohjelmaluokka ei dominoinut tarjontaa.

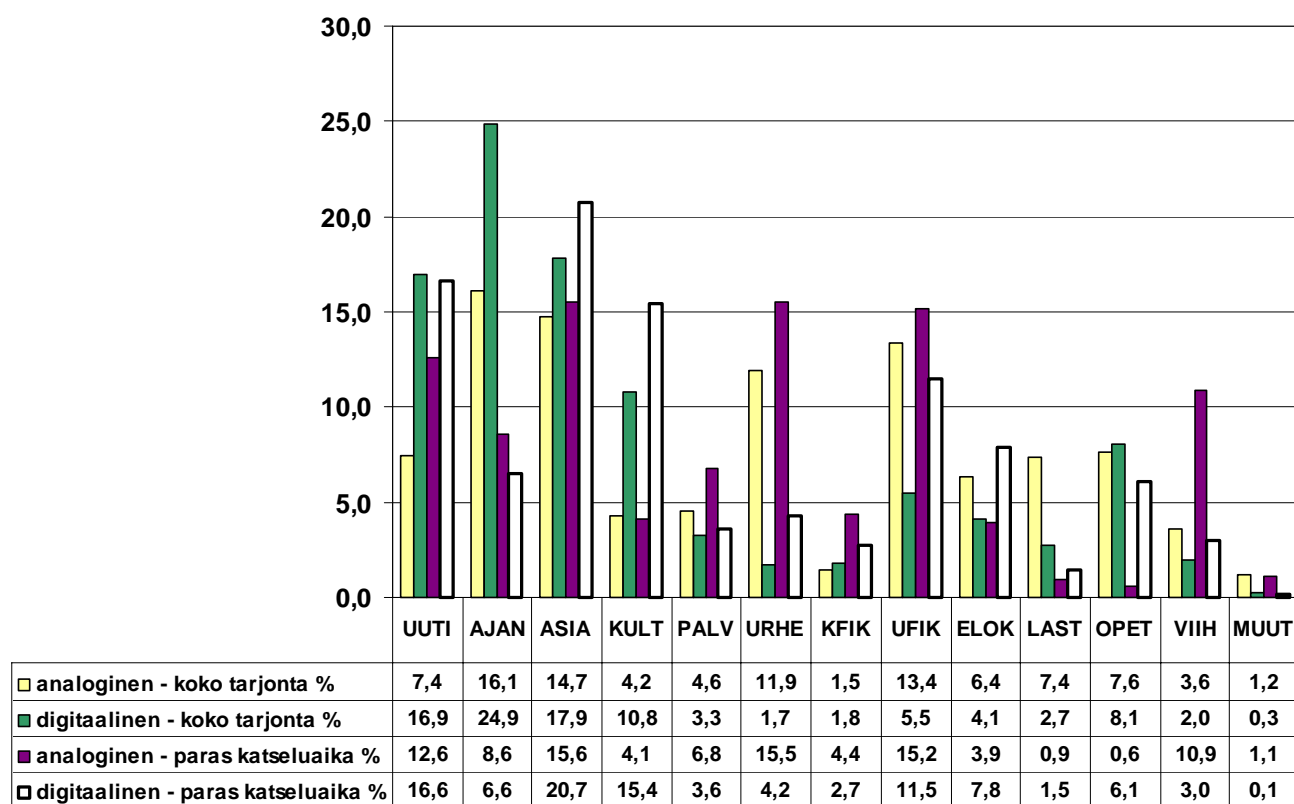
³⁵ Ks. *TV-tarjonta 2001*, Aslama & Karlsson (2002), luku 2.

Vuonna 2002 ohjelma-ajasta suurimmat osuudet, yli kymmenen prosenttia, saivat edellisvuoden tapaan ajankohtais- ja asiaohjelmat sekä ulkomainen fiktio ja urheilu. Parhaana katseluaikana suurimmat osuudet olivat asiaohjelmilla, urheilulla ja ulkomaisella fiktiolla (kullakin viitisentoista prosenttia) ja niitä seurasivat viihde ja uutiset ja ajankohtaisohjelmat. Viihdeohjelmat kasvattivatkin suhteessa näkyvimmin osuuttaan parhaaseen katseluaikaan (Ks. **kuvio 5.2** ja **taulukko 5.2.2.**)

Digitaaliset kanavat profiloituvat analogisesta tarjonnasta poikkeavasti, sillä vain FST-D tarjosi täyden palvelun ohjelmiston. Informatiivisia ohjelmia oli koko tarjonnasta huikeat 80 prosenttia, parhaasta katseluajastakin osapuilleen 70 prosenttia (ks. **taulukko 5.2.1**). Viihteellinen ohjelmisto muodosti koko tarjonnasta kuudenneksen, prime time -tunteina sitä lähetettiin noin 30 prosenttia. Yleisradion digitaalista kokonaistarjontaa hallitsivat selvästi ajankohtaisohjelmat, jotka saivat neljänneksen sen ohjelma-ajasta. Suuri osuus oli myös ajankohtais- ja asiaohjelmilla sekä Teeman profiilista johtuen kulttuurilla. Vähiten lähetettiin viihdettä, kotimaista fiktiota ja urheilua. Näkyvin muutos parhaaseen katseluaikaan oli ajankohtaisohjelmien tarjonnan väheneminen miltei kahdellakymmenellä prosenttiyksiköllä. Ulkomaisen fiktion osuus nousi selvimmän. (Ks. **kuvio 5.2** ja **taulukko 5.2.2.**)

Yhteenvedona: julkisen palvelun digitaalisten kanavien voimakas painottuminen informatiiviseen ohjelmistoon on sen selvin ominaispiirre, myös Yleisradion täyden palvelun analogiseen tarjontaan verrattuna. Ohjelmaluokkien tasolla ero muodostuu erityisesti siitä, että urheiluohjelmat puuttuvat digitaalisesta tarjonnasta miltei kokonaan. Myöskään viihteellä ei ole merkittävää osuutta Yleisradion digitarjonnassa, ei edes parhaaseen katseluaikaan. Toisaalta varsinkin uutisia, ajankohtais- ja kulttuuriohjelmia lähetettiin vuonna 2002 digitaalisilla kanavilla selvästi enemmän kuin analogisilla kanavilla. Yleisradion digitaalisen tarjonnan asiapitoisuus ei digitaalisen kokonaistarjonnan valossa ole luonnollisestikaan mikään ihme. Pikemminkin voidaan todeta, että Yleisradion digitaalinen tarjonta suhteutuu digitaaliseen kokonaistarjontaan koko lailla samankaltaisesti kuin TV1:n ja TV2:n yhteistarjonta koko analogiseen kokonaistarjontaan. Täyden palvelun kanavilla julkisen palvelun informatiivisuuden ja kaupallisten kanavien viihteellisyyden painotukset eivät vain korostu samaan tapaan kuin erikoistuneiden digikanavien kesken. Työnjako tuntuu toimivan ainakin monipuolisuusanalyysin valossa, sillä sekä analoginen ja digitaalinen kokonaistarjonta näyttävät vuonna 2002 erittäin monipuolisina (ks. luku 4).

Kuvio 5.2. Yleisradion analoginen ja digitaalinen ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

Taulukko 5.2.2. Yleisradion analoginen ja digitaalinen ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)

	Koko tarjonta h/vko		Paras katseluaika h/vko ³⁶	
	Analoginen	Digitaalinen	Analoginen	Digitaalinen
UUTI	15	26	7	14
AJAN	33	38	6	5
ASIA	30	28	9	17
KULT	9	16	2	12
PALV	10	5	4	3
URHE	24	2	8	2
KFIK	3	3	3	2
UFIK	27	9	8	8
ELOK	14	7	3	7
LAST	15	5	1	1
OPET	16	12		5
VIIH	8	4	6	2
MUUT	2			
Yht.	206	153	57	78

³⁶ Vaikka kolmen digitaalisen kanavan kokonaistarjonta on pienempi kuin kahden analogisen kanavan, niiden prime time -tarjonnan määrä ylittää selvästi vastaavan analogisen tarjonnan. Tämä johtuu siitä, että analogiset kanavat tarjoavat enemmän ohjelmaa nimenomaan parhaan katseluaajan ulkopuolella.

5.3. Julkisen palvelun erityisyleisöjen ohjelmat: ruotsinkielinen tarjonta

Luvussa 3 on käsitelty erikseen digitaalista FST-D-kanavaa. Siksi tässä keskitytäänkin Finlands Svenska Televisionin ohjelmiin analogisilla TV1- ja TV2-kanavilla sekä vertaillaan FST:n analogista ja digitaalista tarjontaa.

FST:n ohjelmia lähetettiin vuonna 2002 analogisilla kanavilla noin 17 tuntia viikossa eli keskimäärin vajaat kolme tuntia päivässä. Niiden osuus Yleisradion ohjelmatarjonnasta oli noin yhdeksän prosenttia ja se oli siten pysynyt likipitään samana kuin edellisvuonna. FST:n osuus TV1:n ohjelmistosta oli osapuilleen yhdeksän prosenttia, TV2 ohjelmista noin kahdeksan prosenttia. TV1 lähetti hieman alle kaksi kolmasosaa kaikista FST:n ohjelmista (**taulukko 5.3.1**).

FST:n ohjelmien kotimaisuusaste oli vuonna 2002 suuri, miltei 80 prosenttia, ja se oli selvästi noussut edellisvuodesta. Tämän voi tulkita ilmentävän muutaman vuoden trendiä: FST oli kasvattanut merkittävästi suomalaisen ohjelmistonsa osuutta vuodesta 2000 (40%) vuoteen 2001 (64%). Yksitoista prosenttia vuoden 2002 ohjelmista oli pohjoismaista alkuperää, eurooppalaiset ohjelmat saivat yhdeksän prosentin osuuden (**taulukko 5.3.1**).

Taulukko 5.3.1. FST:n analogisen ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2002 (%)

	%
TV1 -kanavalla	62
TV2 -kanavalla	38
Informatiivisia ohjelmia	65
Viihteellisiä ohjelmia	19
Ensilähetyksiä	88
Uusintoja	12
Sarjamuotoisia ohjelmia	84
Pisteohjelmia	16
Alkuperämaa:	
Suomi	77
Muut Pohjoismaat	11
Muu Eurooppa	9
Pohjois-Amerikka	2
Muut maat	

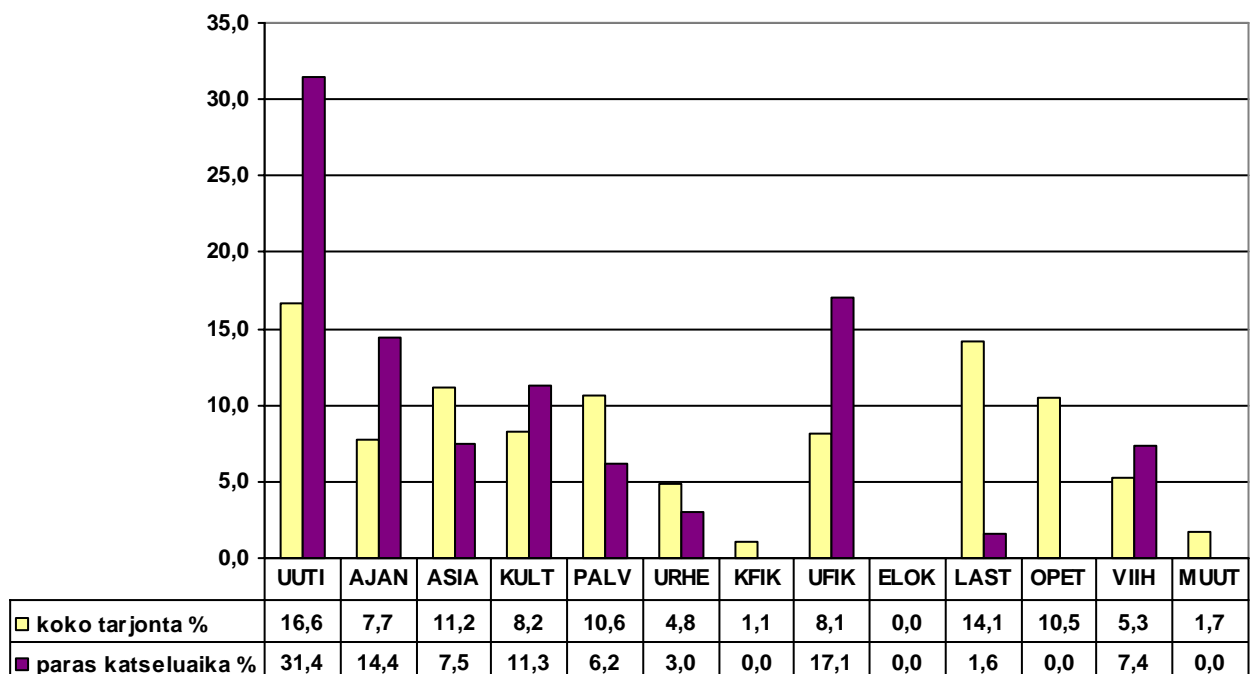
Vaikka FST:n analoginen tarjonta jakautuu TV1:n ja TV2:n kesken, sitä voidaan myös vertailun vuoksi tarkastella ikään kuin omana kanavanaan: tällöin vertailu mahdollistuu niin suomenkielisiin analogisiin kanaviin kuin FST:n omaan digitaaliseen kanavaankin (ks. alla). Ensilähetyksiä FST tarjosi varsinaisia analogisia kanavia runsaammin, sarjoja se taas lähetti suhteessa enemmän kuin Yleisradion analogiset kanavat keskimäärin.

Analogisen ohjelmatarjontansa perusteella FST tarjosi miltei ”täyden palvelun” eli kaikkia ohjelmatyyppejä elokuvia lukuun ottamatta. Jos FST olisi ollut oma itsenäinen analoginen kanavansa, sen koko tarjonnan informatiivisuus olisi ollut TV1:n tasolla (65%), mutta kun TV1 kokonaisuudessaan laski informatiivisuuden osuutta parhaaseen katselu aikaan, FST korotti sen osapuilleen 70 prosenttiin.

FST:n kokonaistarjonnassa suurimman ohjelmaluokan muodostivat uutiset, lastenohjelmat, asia-, palvelu- ja opetusohjelmat (yhteensä kaksi kolmasosaa tarjonnasta). Parhaaseen katselu aikaan FST kasvatti eniten uutisten osuutta, miltei 15 prosenttiyksikköä. Toisaalta opetus- ja lastenohjelmat eivät käytännössä kuuluneet sen prime time -ohjelmistoon. Uutisia oli FST:n ohjelmistosta varsinaisiin analogisiin kanaviin verrattuna huomattavasti suurempi osuus, sekä koko tarjonnasta että parhaaseen katselu aikaan. Lisäksi se tarjosi suhteessa runsaammin myös lastenohjelmia kuin yksikään varsinaisista Yleisradion tai kaupallisista kanavista (**kuvio 5.3.1** ja **taulukko 5.3.2**, ks. myös luku 2).

Ohjelmatyypin osalta muutoksia vuodesta 2001 vuoteen 2002 oli havaittavissa lähinnä siinä, että asia- ja palveluohjelmien osuudet olivat ”vaihtaneet paikkaa”: vuonna 2002 palveluohjelmia tarjottiin suhteessa jonkin verran enemmän, asiaohjelmia taas vähemmän kuin edellisvuonna. Ulkomaisen fiktion osuus oli hieman laskenut, viihteen taas kasvanut vuodesta 2001 vuoteen 2002.

Kuvio 5.3.1. FST:n analoginen ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

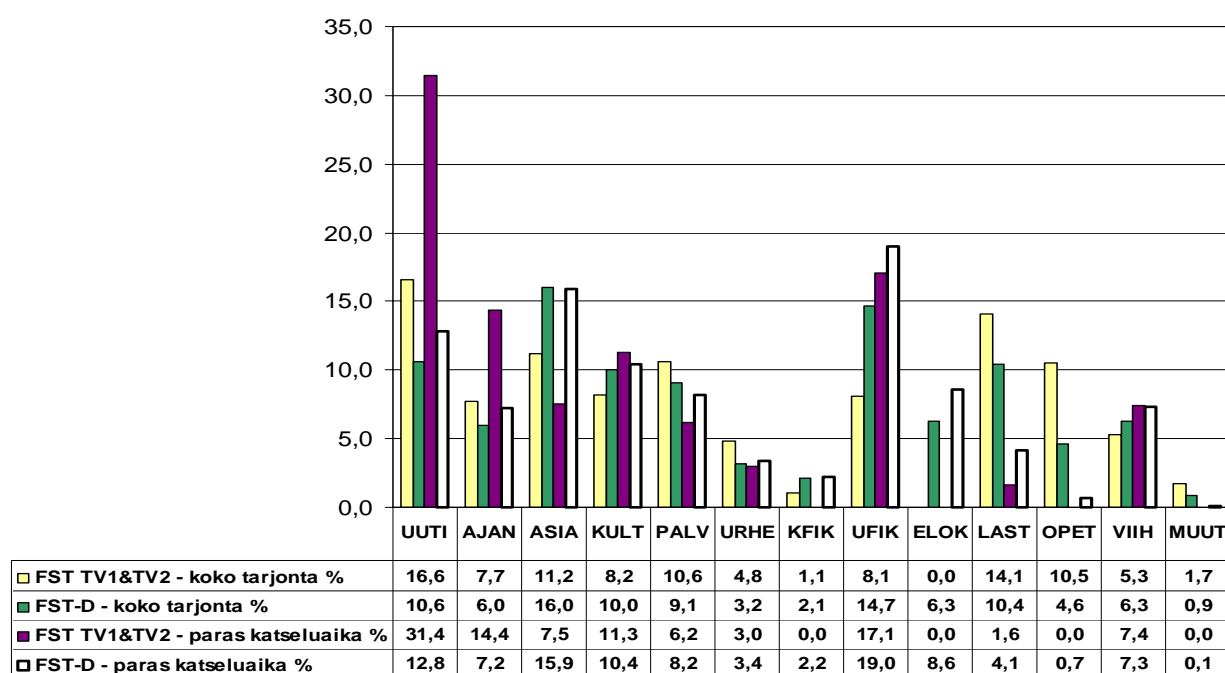

Taulukko 5.3.2. FST:n analoginen ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2002 (h/vko)

	Koko tarjonta h/vko	Paras katseluaika h/vko
UUTI	3	2
AJAN	1	1
ASIA	2	1
KULT	1	1
PALV	2	
URHE	1	
KFIK		
UFIK	1	1
ELOK		
LAST	3	
OPET	2	
VIIH	1	1
MUUT		
Yht.	17	7

Analogisen FST-tarjonnan ja digitaalisen FST-D:n vertailu osoittaa jälkimmäisen jakautuvan hieman ”tasapainoisemmin” informatiivisiin ja viihteellisiin ohjelmiin: ruotsinkielinen digitaaliskanavan ohjelmista informatiivisia oli hieman yli puolet niin kokonaistarjonnassa että prime time -aikaan. Kuten **kuvio 5.3.2** todentaa, merkittävin ero ilmeni uutistarjonnassa, varsinkin parhaaseen katseluaikaan. Tämä kuvastaa sitä, että FST panostaa analogisilla kanavilla ruotsinkielisen väestön palvelemiseen omilla uutisilla illan ohjelmistossa. Asiaohjelmat ja toisaalta ulkomainen fiktio saivat puolestaan FST-D:llä enemmän suhteellista ohjelma-aikaa analogiseen FST-ohjelmistoon verrattuna.

Kuvio 5.3.2. Vertailu: FST-D- ja analoginen FST-ohjelmisto 2002 (%)

5.4 Julkisen palvelun erityisyleisöjen ohjelmat: lastenohjelmat

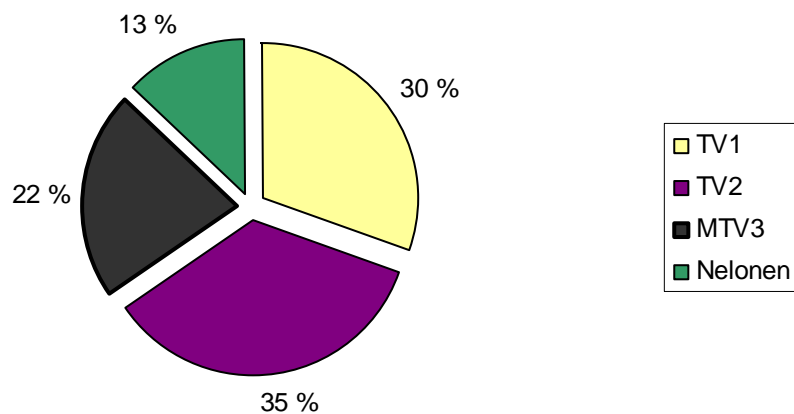
Suomalaisen television lastenohjelmien tarjonta ei ole ainoastaan julkisen palvelun varassa: lastenohjelmia löytyy myös kaupallisilta analogisilta kanavilta. Yleisradion kanavat kuitenkin käytännössä hallitsevat tarjontaa, erityisesti suomalaista tuotantoa, ja siksi lastenohjelmia tarkastellaankin juuri tässä luvussa.

Kuvio 5.4. todentaa tilanteen: Yleisradion kanavat lähettivät 65 prosenttia analogisesta lastenohjelmatarjonnasta. Vuoteen 2001 verrattuna TV1 ja TV2 sekä MTV3 ja Nelonen olivat vaihtaneet suuruusjärjestystä. Vuonna 2002 TV2 tarjosi yli kolmanneksen kaikista lastenohjelmista, TV1:llä nähtiin niistä vajaa kolmannes, MTV3:lta löytyi viidennes ja Neloselta vajaa kuudennes analogisesta lastenohjelmatarjonnasta. Edellisvuonna miltei puolet lastenohjelmista lähetettiin TV1:llä, reilu viidennes TV2:lla, vajaa viidennes Nelosella, ja jäljelle jäävä kymmenesosa MTV3:lla. TV1:n ja TV2:n muuttunut työnjako lastenohjelmissa perustuu Yleisradion uusiin kanavatoimeksiantoihin (vrt. Hujanen 2002).

Kun sekä Yleisradio että kaupalliset analogiset täyden palvelun kanavat sisällyttivät ohjelmistoihinsa tarjontaa lapsille, oli FST-D digikanavista käytännössä ainoa lastenohjelmien tarjoaja. Suhteutettuna kanavien kokonaistarjontaan lastenohjelmat saivat lähes kymmenen prosenttia TV2:n ohjelma-ajasta, tasan kuusi prosenttia TV1:n tarjonnasta, miltei viisi prosenttia MTV3:n ja reilut kolme prosenttia Nelosen ohjelmistosta. FST-D lähetti kuitenkin suhteessa eniten lastenohjelmaa, joka muodosti yli kymmeneksen kanavan tarjonnasta (**taulukko 5.4.1**). Lastenohjelmat eivät odotetusti kuulu parhaaseen katselu-aikaan. Iltaisin niiden osuus putosi selvästi ja ilta-aikaan niitä löytyikin vain FST-D:ltä (5% kanavan prime time -ohjelmistosta) sekä TV1:ltä (2%).

Alkuperältään lastenohjelmat näyttäytyivät erittäin kotimaisina: Suomessa oli tuotettu niistä yli 40 prosenttia. Muualta Euroopasta oli kotoisin vajaa kolmannes ohjelmista; vajaa kuudennes oli pohjoisamerikkalaista tuotantoa. Korkea suomalaisuusaste oli Yleisradion kanavien ominaispiirre. Kaupallisista kanavista vain MTV3 lähetti kotimaista lastenohjelmaa, sitäkin vain viitisen prosenttia sen lastenohjelmistosta. Kaupallisten kanavien lastenohjelmatarjonta rakentuikin pääosin eurooppalaisista ja amerikkalaisista ohjelmista. MTV3:n suhteellisen runsaasti tarjoama ”muun maailman” lastenohjelmisto koostui lähinnä *Pokémon* ja *Tabaluga* -piirretyistä, jotka olivat japanilaista tuotantoa.

Kuvio 5.4. Lastenohjelmien analogisen tarjonnan jakautuminen kanavittain 2002 (%)

Taulukko 5.4.1. Lastenohjelmien osuus kanavien tarjonnasta 2002 (%)

	%	h/vko
TV1	6,0	7
TV2	9,4	8
MTV3	4,9	5
Nelonen	3,6	3
FST-D	10,4	5

Taulukko 5.4.2. Lastenohjelmien alkuperä kanavittain 2002 (%)

	Suomi	Muut Pohjoismaat	Muu Eurooppa	Pohjois-Amerikka	Muu maailma	Yht.
TV1	64	3	16	11	6	100
TV2	52	3	30	12	4	100
MTV3	5		45	27	23	100
Nelonen			51	49		100
FST-D	41	19	35	5		100
Yht. h/vko	12	1	8	4	2	27

5.5 Julkisen palvelun analogisen ohjelmatarjonnan muutokset: 1998 ja 2002

Liikenne- ja viestintäministeriön toimeksiannon mukaisesti tässä raportissa kuvataan erikseen myös julkisen palvelun tarjonnan ajallista kehitystä. Koska monipuolisuutta on tarkasteltu kuuden vuoden jaksolla luvussa 4, vertaillaan tässä yksityiskohtaisemmin julkisen palvelun analogisten kanavien ominaispiirteitä ja ohjelmatyyppitarjontaa kahden vuoden otosviikoilla. Vuosi 1998 on valittu edustamaan tilannetta, jossa toinen kaupallinen kanava Nelonen oli toiminut kokonaisen vuoden. Täten vuosi 1998 on ensimmäinen (täysi) vuosi, jolloin (analogisen) valtakunnallisen tv-tarjonnan toimijat olivat samat kuin vuonna 2002.

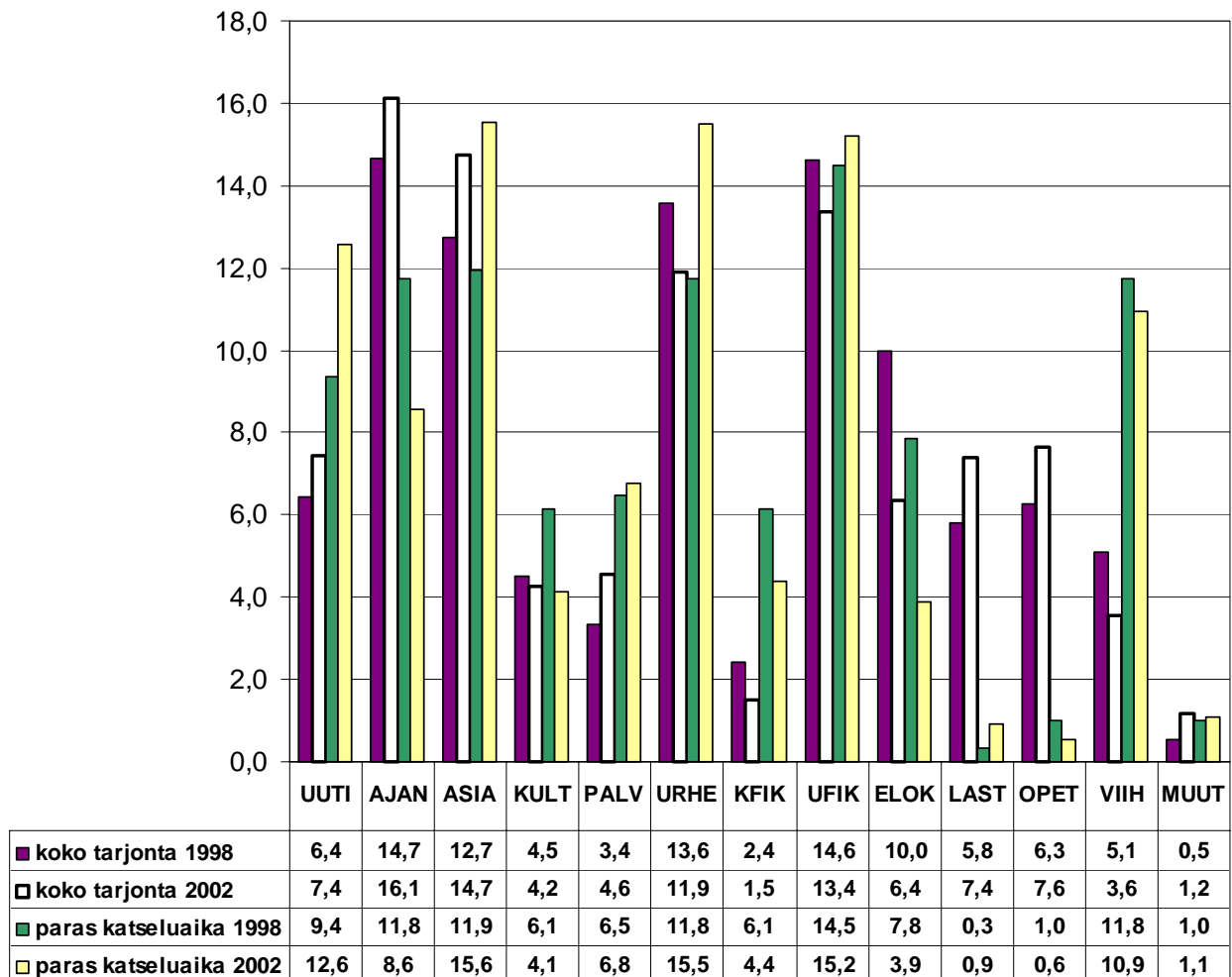
Taulukko 5.5.1 vertailee julkisen palvelun ohjelmatarjonnan ominaisuuksia vuosina 1998 ja 2002 sekä kanavittain että kokonaisuudessaan. Se osoittaa, että yleisesti ottaen julkisen palvelun kanavien informatiivisten ohjelmien osuus oli hieman noussut ja viihteellisten ohjelmien osuus laskenut. Ensilähetysten ja uusintojen osalta ei tapahtunut suuria muutoksia. Sarjamuotoisten ohjelmien tarjonta oli suhteessa jonkin verran kasvanut TV1:llä. Merkittävin muutos vuodesta 1998 vuoteen 2002 oli kotimaisen ohjelmatarjonnan reipas kasvu. Osin tämä selittyy sillä, että *Tv-tarjonta 2000* -selvityksessä kansainvälisiä urheilutapahtumia, vuonna 1998 mm. *Naganon olympialaisia* sekä *MM-jalkapalloturnausta*, ei ollut koodattu kotimaiseksi tuotannoksi. Olympialaisten sijoittuminen kevään 1998 otosviikoille selittää siten TV1:n runsaan ”muun maailman” tarjonnan. Jos kansainväliset urheilutapahtumat olisi laskettu ohjelmina alkuperältään suomalaisiksi, oli vuonna 1998 kotimaisen tarjonnan osuus TV1:llä ollut osapuulleen sama kuin vuonna 2002 ja TV2:lla hieman yli 50 prosenttia. Vaikka *Tv-tarjonta*-selvityksissä vuodesta 2001 lähtien noudatettu käytäntö suomeksi selostettujen urheiluohjelmien koodaamisesta kotimaiseksi tuotannoksi nostaa laskennallisesti kotimaisuuden määrää, voi Yleisradion kanavien kotimaistumisen tulkita siitä huolimattakin todelliseksi kehityssuuntaukseksi. Koska Yleisradion urheilu on pääosin siirtynyt TV2:lle, on muutos osaltaan kasvatanut kanavan kotimaisuusastetta. Toisaalta urheilun siirtyminen pois TV1-kanavalta ei ole kutistanut sen kotimaisuutta. Nähtävissä onkin kummallakin kanavalla suomalaisen ohjelmiston osuuden kasvu vuosi vuodelta, vuodesta 1998 alkaen.

Taulukko 5.5.1. Yleisradion ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 1998 ja 2002 (%)

	1998			2002		
	TV1	TV2	YLE yht.	TV1	TV2	YLE yht.
Informatiivisia ohjelmia	52	37	48	66	41	55
Viihteellisiä ohjelmia	42	56	46	30	48	37
Ensilähetyksiä	77	77	77	72	79	75
Uusintoja	23	23	23	28	21	25
Sarjamuotoisia ohjelmia	73	67	68	80	68	75
Pisteohjelmia	27	33	32	20	32	25
Alkuperämaa:						
Suomi	58	44	53	67	66	66
Muut Pohjoismaat	4	5	4	3	4	4
Muu Eurooppa	15	21	17	23	12	19
Pohjois-Amerikka	9	23	15	6	18	11
Muut maat	13	6	10	1		1

Yleisradion tarjonta kokonaisuutena kasvoi parisenkymmentä viikkotuntia eli reilut kymmenen prosenttia vuodesta 1998 vuoteen 2002. Kuten **taulukko 5.5.1** osoittaa, Yleisradion tarjonta oli viidessä vuodessa muuttunut hieman informaatiopainotteisemmaksi, mutta yksittäisten ohjelmatyyppien suhteellisissa osuuksissa ei sinänsä ollut tapahtunut paljoakaan. Tähän viittaa osaltaan myös monipuolisuuden säilyminen miltei samana vuosina 1997-2002 (ks. luku 4). **Kuvio 5.5.1** kuvaa julkisen palvelun koko ohjelmatarjontaa vuosina 1998 ja 2002 sekä kokonaisuudessaan että parhaaseen katseluaikaan. Hienoisia muutoksia voi tulkita nousevan esiin siinä, että uutisten ja urheiluohjelmien osuudet korostuivat vuoden 2002 prime time -aikaan vuoteen 1998 verrattuna ja että elokuvien osuus näytti viisivuotisjaksolla kutistuneen. Lisäksi ajankohtais- ja asiaohjelmien luokissa näkyi tapahtuneen muutosta varsinkin parhaaseen katseluaikaan, mutta tähän vaikuttaa tiettyjen keskusteluohjelmien koodaaminen asiaohjelmiksi vuoden 2002 aineistossa.

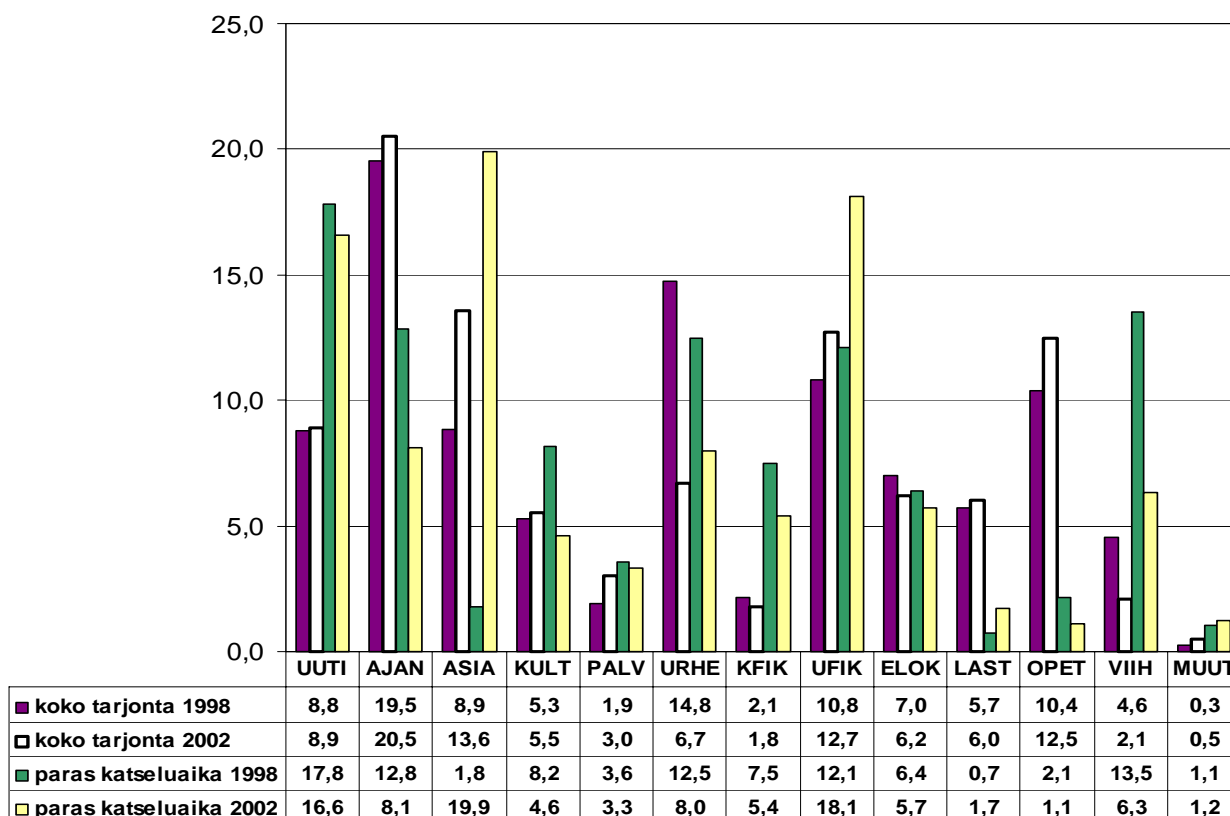
Kuvio 5.5.1 Yleisradion koko ohjelmatarjonta 1998 ja 2002 ohjelmatyypeittäin (%)

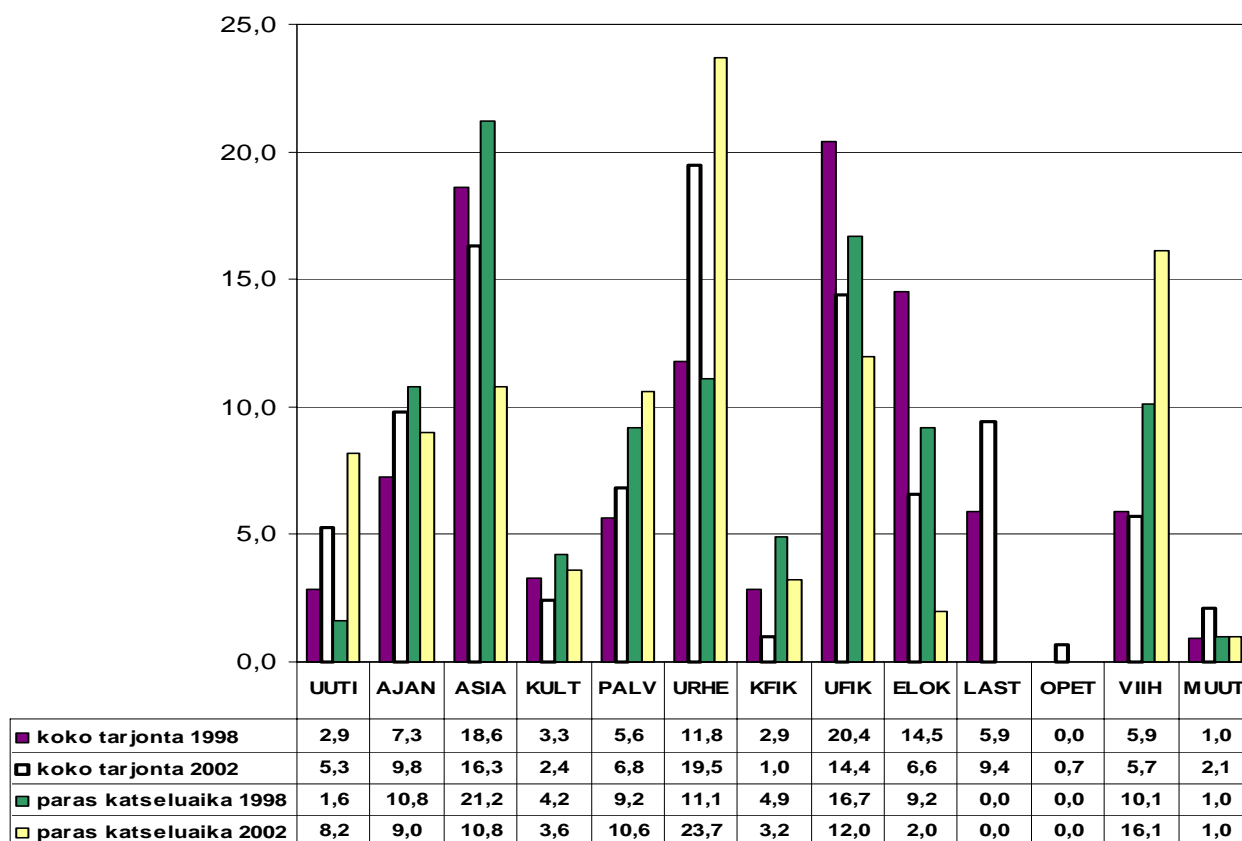
Kanavakohtainen tarkastelu (**taulukko 5.5.1; kuviot 5.5.2 ja 5.5.3**) todentaa Yleisradion vuonna 2001 antamia kanavatoimeksiantoja (Hujanen 2002) ja siis TV1:n ja TV2:n täsmentynyttä keskinäistä työnjakoa. Viiden vuoden jaksolla 1988–2002 TV1 oli selvästi korostanut informatiivisuutta ja vähentänyt viihteellisten ohjelmien osuutta ohjelmistossaan. Muutos on näkyvintä urheiluohjelmien osuudessa, joka notkahti vuoden 1998 lähes 15 prosentista vuoden 2002 vajaaseen seitsemään prosenttiin. Vaikka myös TV2 oli muuttunut hieman informatiivisemmaksi, kanavien työnjako näkyi yksittäisissä ohjelmatyypeissä: TV2:lla urheilun saama suhteellinen ohjelma-aika kohosi vastaavasti viidessä vuodessa vajaasta 12 prosentista miltei 20 prosenttiin. TV2:n kanavaprofilissa on nähtävissä muutoksia myös asiaohjelmien osuudessa, joka laski vuodesta 1998 vuoteen 2002 erityisesti prime time -tunteina; samoin elokuvatarjonta supistui; ja hienoista laskua voi nähdä myös ulkomaisen fiktion tarjonnassa. Toisaalta viihdeohjelmien suhteellinen osuus korostui kanavalla parhaaseen katseluaikaan vuonna 2002 enemmän kuin viisi vuotta aiemmin. Viiden vuoden kehityksessä on nähtävissä myös lastenohjelmien tarjonnan painottuminen TV2-kanavalle.

Taulukko 5.5.2 kuvaa ohjelmatyypitarjonnan kanavakohtaisia muutoksia viikkotunteina ja havainnollistaa samalla absoluuttisen ohjelma-ajan viiden vuoden kasvua sekä TV1:llä että TV2:lla. Kun TV1 kasvatti tuntimääräistä tarjontaansa, se tapahtui monen eri ohjelmatyypin avulla, joskin eniten lisää viikkotunteja sai asiaohjelmatarjonta. Urheilun viikoittainen tuntimäärä väheni selvästi tarjonnan siirtyessä TV2:lle, samoin viihteen viikkotuntimäärä laski TV1:llä jonkun verran. TV2-kanava lisäsi tarjontaansa viidessä vuodessa kuudenneksella eli 11 viikkotunnilla. Eniten lisää ohjelma-aikaa sai urheilu, samoin lastenohjelmat ja ajankohdaisohjelmat kasvattivat kanavan tarjontaa. Toisaalta vuonna 2002 kanava lähetti elokuvia viisi tuntia ja ulkomaista fiktiota kolme tuntia vähemmän kuin vuonna 1998.

Kuvio 5.5.2 TV1:n ohjelmatarjonta 1998 ja 2002 ohjelmatyypeittäin (%)

Kuvio 5.5.3. TV2:n ohjelmatarjonta 1998 ja 2002 ohjelmatyypeittäin (%)

Taulukko 5.5.2. TV1:n ja TV2:n analogisen ohjelmatarjonnan muutokset vuodesta 1998 vuoteen 2002 (h/vko)

	Ohjelma-aika kasvoi... 1998–2002 h/vko	Ohjelma-aika väheni... 1998–2002 h/vko	kokonaisajan muutos
TV1	asiaohjelmat +6,7 opetusohjelmat +3,5 ulkomainen fiktio +3,3 ajankohtaisohjelmat +3,1 palveluohjelmat +1,5 lastenohjelmat +0,9 uutiset +0,9 kulttuuriohjelmat +0,8	urheilu -8,3 viihde -2,6 elokuvat -0,3 kotimainen fiktio -0,2 muut +/- 0	+9 h/vko (+8%)
TV2	urheilu +7,7 lastenohjelmat +3,6 ajankohtaisohjelmat +3,0 uutiset +2,3 palveluohjelmat +1,6 muut +1,2 opetusohjelmat +0,6 viihdeohjelmat +0,5	elokuvat -5,0 ulkomainen fiktio -2,8 kotimainen fiktio -1,2 kulttuuriohjelmat -0,6 asiaohjelmat +/-0	+11 h/vko (+15%)

6 TAPAUSTUTKIMUS: PARHAAN KATSELUAJAN UUTISET 2002

Tässä selvityksessä on haluttu syventää katsausta vuoden 2002 tv-tarjontaan perehtymällä tarkemmin keskeiseen lajityyppiin eli uutisiin, television eräänlaiseen ”perusgenreen”. Vuonna 2002 uutiset saivat yhdeksän prosenttia TV1:n koko tarjonnasta ja 17 prosenttia sen parhaasta katseluajasta. Yleisradion kanavien työnjaosta johtuen TV2:lla osuudet ovat pienemmät: uutiset muodostivat viitisen prosenttia kanavan koko tarjonnasta ja kahdeksan prosenttia parhaasta katseluajasta. MTV3:n koko ohjelmistosta uutiset saivat seitsemän prosentin osuuden, mutta uutiset muodostivat jopa hieman yli viidenneksen kanavan iltaohjelmistosta – *Seitsemän uutisten* ja *Kymmenen uutisten* ansiosta. Nelosella uutisten osuus oli viitisen prosenttia koko tarjonnasta ja yhdeksän prosenttia prime time -ajasta (vrt. luku 2).

Uutisilla on korkeat katsojaluvut ja korkea ohjelmatyypistatus niin katsojien kuin tv-yhtiöidenkin arvohierarkiassa. Uutisten perinteisen ”objektiivisuuden” ja ”puolueettomuuden” ideologian on katsottu olevan keskeistä toimivalle demokratialle. Toisaalta uutisten globaalistikin melko vakiintuneet sisällölliset ja muodolliset perinteet tarjoavat haasteen genren tuoteistamiseksi kilpailuvaltiksi, ohjelmatyypin profiloimiseksi vastaamaan tietyn kanavan koko ohjelmiston linjaa (ks. esim. Fiske 1987, Kivikuru & Pietiläinen 1998, Pietilä 1995, Schudson 1995).

Uutistutkimukselle on ylläkuvatuista syistä muodostunut pitkä kvantitatiivinen ja kvalitatiivinenkin perinne. Tässä yhteydessä on pitäydytty määrällisessä sisällönanalyysissa, jolla on haluttu luoda yleiskuva suomalaisen analogisen television prime time -uutistarjonnasta vuonna 2002. Tässä tapaustutkimuksessa keskitytään analogisen tv-tarjonnan illan lähetyksiin ja aineistoksi on valittu viikon 43 uutislähetykset, seuraavasti: Yleisradion klo 20.30 TV1-kanavalla lähetettävä pääuutislähetys, MTV3:n *Seitsemän uutiset*³⁷, Nelosen *Kahdeksan uutiset* ja FST:n klo 18.15 *TV-nytt* -lähetykset. Niistä on tarkasteltu vastaavissa kvantitatiivisissa tutkimuksissa yleisesti käytettyjä perusmuuttujia: aiheita, toimijoita, juttujen kohdealuetta sekä uutiskriteerejä.

Aineistoon sisältyi yhteensä 298 uutisjuttua. Niistä TV1 lähetti 20.30-lähetyksessä viikon aikana 74 juttua ja FST:n lähetyksissä 80 juttua. MTV3:n *Seitsemän uutisissa* oli yhteensä 60 juttua, Nelosen *Kahdeksan uutisissa* 75 juttua. On huomattava, että uutislähetysten kestot vaihtelevat: 20.30-uutiset olivat maanantaista perjantaihin 25 minuutin kestoiset ja viikonloppuisin 20 minuutin mittaiset, FST:n lähetykset puolestaan viikolla 20 minuutin ja lauantaisin ja sunnuntaisin 15 minuutin kestoiset. Sekä *Seitsemän uutisten* (MTV3) että Nelosen lähetyskestot vaihtelivat samalla tapaa arjen 15 minuutista lauantain ja sunnuntain kymmenen minuuttiin. Juttujen määrä siis väheni joka kanavalla viikonloppuisin.

Taulukko 6.1 vertailee kunkin lähetysten pääuutisaiheita. Tässä käytetty uutisaiheluokitus on hyvin lähellä tyypittelyä, joka on vakiintunut 71 maan uutispäivätutkimuksessa, nk. MediaWatch projektissa, vuosina 1995 ja 2000 (Spears & Gallagher 2000). Miltei identtisen rungon perusteella uutisia on tutkittu myös Yleisradiossa (Sana 1995). Aineiston rajallisuus-

³⁷ MTV3:n *Seitsemän uutiset* valittiin siksi, että lähetys sisältyi kokonaisuudessaan prime time -aineiston päivittäiseen nauhoitusjaksoon klo 18–22. Tässä yhteydessä on kuitenkin tiedostettu, että *Kymmenen uutiset* on kanavan toinen päälähetys, jolla saattaa mm. lähetysajankohdan vuoksi olla *Seitsemän uutisista* poikkeava profiili.

den ja toisaalta raportin informatiivisuuden vuoksi alun perin 23 kohdan aiheuokitus on tässä tiivistetty 12-luokkaiseksi. Tiivistetyt luokat vertautuvat täten sovellettuina sekä yllämainittuihin tutkimuksiin että myös Salsteen (2000) vuoden 1999 uutisten profiloitumista käsittelevän pro gradu -työn luokittukseen ja Aslaman (Aslama ym. 2001) kartoitukseen Yleisradion 20.30-lähetyksistä vuosina 1988–98.

Karkea luokitus osoittaa, että pääteemoiltaan uutiset ovat parhaaseen katseluaikaan melko samankaltaisia. Viikon otoksessa suurin ero kanavien käsittelemissä aihepiireissä nousi esiin politiikasta ja valtionhallinnosta ja toisaalta sota-terrorismi -teemoista uutisoinnissa. Yleisradion lähetysten voisi tulkita tässä yhteydessä esittäneen ”virallisia uutisia”, jotka raportoivat julkisen vallankäytön toimista selvästi enemmän kuin kaupalliset kilpailijansa. Kakkosaiheiden tarkastelu tukee tätä tulkintaa: jos jutulle löytyi alateema, oli se *TV-nyttin* ja 20.30-lähetyksissä useimmiten talous, MTV3:n ja Nelosen lähetyksissä taas rikokset ja oikeudenkäynnit. Samaan viittaa myös tarkempi katsaus kaikkiin talousaiheisiin: TV1:n uutisissa raportoitiin runsaasti valtion- ja yritystalouteen liittyvistä asioista, kun taas varsinkin Nelonen näytti katsovan teemaa yksittäisenkin kuluttajan kannalta. Samoin Yleisradion ”*Puoli yhdeksän uutiset*” ja *TV-nytt* raportoivat korkeakulttuurista, kun Nelonen painotti populaarikulttuuria. TV1 ja Nelonen näyttäytyvät jo teemoiltaan erilaisimpina uutiskanavina; huomio, jonka myös Salste (2000) on omassa tutkimuksessaan tehnyt.

Toisaalta aineistoviikkoon osui sen puolivälissä Moskovan terroristidraama, joka on kasvatanut kyseisen aihepiirin näkyvyyttä huomattavastikin. Moskovan tilanteen merkittävyys uutisaiheena näkyy lähetyksen kärkijutuista: se oli neljänä päivänä sekä 20.30-, *Seitsemän* että *Kahdeksan uutisten* ensimmäinen juttu. Samoin esimerkiksi *Seitsemän uutiset* hyödynsi ajallista etulyöntiasemaansa muihin suomenkielisiin pääuutisiin verrattuna ja omisti lauantaia 26.10.2002 koko lähetyksensä Moskovassa aiemmin päivällä launneelle panttivankikriisille. Vertailun vuoksi: Yleisradion vuoden 1995 tutkimuksessa (Halonen 1995), Salsteen (2000) pro gradu -tutkimuksessa sekä 71 maan MediaWatch -tutkimuksessa (Spears & Gallagher 2000) sotajutut saavat keskimäärin vain alle kymmeneksen osuuden parhaan katseluajan tv-uutisista.

Uutisviikon 43/2002 rinnastus Yleisradion vuoden 1995 tutkimukseen (20.30, *TV-nytt*, MTV3:n *Kymmenen uutiset*) viittaa yleisemmin siihen, etteivät uutisten aihepiirien painotukset ole juuri seitsemässä vuodessa muuttuneet. Muuttumattomuutta todentaa myös 20.30-uutisten vertailu vuosien 1988–98 yleiskuvaan samasta lähetyksestä. Kun siirrytään kanava-kohtaisista katsauksista koko suomalaisen prime time -uutistarjonnan tarkasteluun, osoittaa sen ja globaalin yleiskuvan vertailu, että juttuaiheiden osuudet ja siten uutisten temaattiset painotukset ovat edelleenkin kovin perinteisiä ja yleismaailmallisia.

Taulukko 6.1. Uutisten pääaiheet Yleisradion 20.30:n, MTV3:n Seitsemän uutisissa, Nelosen Kahdeksan uutisissa ja FST:n TV-nyttissä (%)³⁸

	TV1 (n=74)	FST (n=80)	MTV3 (n=60)	Nelonen (n=75)
1. politiikka ja valtionhallinto	17	19	13	9
2. talous, kansantalous, työmarkkinat	21	13	10	12
3. kulutus, hinta-asiat	1	4	5	8
4. sosiaaliset kysymykset, terveys, ympäristö	7	3	5	5
5. rikokset, oikeudenkäynnit	19	20	17	21
6. onnettomuudet, luonnonkatastrofit	4	5	5	8
7. puolustustoimi, sota, terrorismi, rauhan turvaaminen	24	21	31	19
8. ihmisoikeudet, pakolaisuus, kehitysmaa-asiat		4		
9. tiede, koulutus		1		2
10. taide	7	5	7	1
11. viihde			2	7
12. muut (sis. liikenne, urheilu, uskonto)	1	6	5	7
Yht.	100	100	100	100

Toimijaluokitus mukaillee aiheuokituksen tapaan aiempia tutkimuksia. Toimijoiksi on tässä koodattu kaikki nimetyt toimijat siinä järjestyksessä kun he nousevat jutusta esiin. Nimetyillä toimijoilla tarkoitetaan joko nimeltä mainittuja tai muuten identifioituja toimijoita (terroristit, uhrit, moskovalaiset, ABB-yritys). Toimijat on koodattu vain kerran, vaikka heidät mainittaisiin tai heitä haastateltaisiin jutussa useampaan otteeseen. Toimijoiden roolit painottuvat kuvaamaan virallista asemaa tai professionaalista statusta; täten ”tavalliseksi kansalaisiksi” on luettu niin rikolliset kuin katugalluppien haastateltavatkin. Toisaalta jutun aiheen avulla on voitu hahmottaa tarkemmin tavallisten ihmisten rooleja; myös kaikki uhrin asemaan asetetut toimijat on poimittu aineistosta erikseen. Toimijoiden iät on arvioitu.

Taulukko 6.2 kuvaa sitä, että suurin ero kanavien välillä ilmentää Yleisradion ja kaupallisten kanavien painotuksia samaan tapaan kuin juttuaiheiden osalta: MTV3:n ja Nelosen lähetyksissä virallisen politiikan ja julkishallinnon edustajia (luokat 1–3) oli otosviikolla noin kolmannes, Yleisradion 20.30- ja TV-nytt-lähetyksissä taas kummassakin 46 prosenttia. Yleisradion 20.30-luku on miltei identtinen vuosien 1988–98 tarkastelun keskiarvoon. Muut erot ovat viikon aineistossa lähinnä suuntaa-antavia. Kaupallisilla kanavilla näyttäisi olevan toimijoina hieman enemmän rivikansalaisia, mutta yleisesti tavallisten ihmisten suuri osuus selittyy jälleen Moskova-uutisoinnilla: panttivankien ja heidän omaistensa tilanteesta raportomisella sekä katugallupeilla. Ylipäänsä uhrien asemaan luokiteltuja toimijoita löytyi eniten Neloselta (sielläkin vain 5% toimijoista), muiden kanavien lähetyksistä hieman vähemmän. Koodauksessa tarkasteltiin erikseen myös toimijoiden näkyvyyttä, ja tässä oli nähtävissä ero erityisesti Nelosen sekä Yleisradion 20.30- ja MTV3:n uutisten toimituskulttuurissa: Nelosen toimijoista vain kolmannes esiintyi haastattelutilanteessa, kun taas jälkim-

³⁸ Taulukoissa osuudet on pyöristetty lähimpään täyteen prosenttiin, joten osuuksien kokonaissumma saattaa vaihdella 99 prosentista 101 prosenttiin.

mäisten uutisissa haastateltavien osuus oli puolet toimijoista. *TV-nyttin* vastaava viikon keskimääräinen haastateltavien osuus oli vajaa 40 prosenttia toimijoista (vrt. myös juttutyypin osuudet, **taulukko 6.5**).

Kaikki suomalaiset pääuutislähetykset ovat edelleenkin keski-ikäisten miesten kansoittamia. Esimerkiksi *TV-nyttin* tilanteeseen ei juurikaan ole tullut muutosta sitten vuoden 1989 (vrt. Zilliacus-Tikkanen 1995). MTV3:n ja erityisesti TV1:n uutisissa naisia näkyi nyt vähemmän kuin seitsemän vuotta aiemmin (vrt. Halonen 1995). Vuoden 2000 globaalissa uutispäivä-tutkimuksessa naisten osuus tv-uutisissa oli korkeampi kuin viikon 43 vastaava saldo Suomessa, 22 prosenttia (vrt. Spears & Gallagher 2000). Kaupallisilla kanavilla keski-ikäisiä esiintyi jonkin herran harvemmin kuin Yleisradion kanavilla. Erityisesti Nelosen uutisten lasten ja nuorten suhteellisesti suuren osuuden voi tulkita heijastelevan kanavan kohderyhmäajattelua, vaikkakin muutoin erot muihin tarkasteltuihin lähetysiin ovat pieniä (ks. **taulukot 6.3 ja 6.4**).

Taulukko 6.2. Uutisten toimijoiden roolit Yleisradion 20.30:n, MTV3:n Seitsemän uutisissa, Nelosen Kahdeksan uutisissa ja FST:n TV-nyttissä (%)

	TV1 (n=225)	FST (n=192)	MTV3 (n=158)	Nelonen (n=166)
1. valtio, edustajat	12	16	13	8
2. hallitus, virkamiehet	24	23	18	21
3. poliitikot, puolueet, AY	10	7	4	4
4. ”viralliset asiantuntijat”, tutkijat	7	6	5	5
5. yritykset, edustajat	9	10	8	8
6. professionaalit; yrityksen työntekijät	7	6	16	10
7. rivikansalaiset	18	14	22	25
8. (kansalais)järjestöt, epäviralliset ryhmittymät	4	6	7	4
9. julkkikset, artistit	5	5	3	9
10. media, toimittajat	1	2	3	3
11. muu / ei tietoa / ei ole	3	6	2	3
Yht.	100	100	100	100

Taulukko 6.3. Uutisten toimijoiden sukupuoli Yleisradion 20.30:n, MTV3:n Seitsemän uutisissa, Nelosen Kahdeksan uutisissa ja FST:n TV-nyttissä (%)

	TV1 (n=225)	FST (n=192)	MTV3 (n=158)	Nelonen (n=166)
1. nainen	14	17	18	13
2. mies	59	51	49	51
3. ei ole (valtio, organisaatio tms.; ei ”henkilöedustajaa”)	23	28	29	31
4. ei tiedossa	5	4	4	5
Yht.	100	100	100	100

Taulukko 6.4. Uutisten toimijoiden ikä Yleisradion 20.30:n, MTV3:n Seitsemän uutisissa, Nelosen Kahdeksan uutisissa ja FST:n TV-nyttissä (%)

	TV1 (n=225)	FST (n=192)	MTV3 (n=158)	Nelonen (n=166)
1. lapsi tai nuori	6	4	7	13
2. keski-ikäinen	62	57	53	45
3. vanhus	1	2	3	2
4. ei ole	23	28	29	31
5. ei tiedossa	8	8	8	10
Yht.	100	100	100	100

Juttutyypiluokituksessa on haluttu lähinnä tarkastella sähkeiden ja uutisraporttien välistä suhdetta päälähetyksissä. Kuvitetulla sähkeellä tarkoitetaan ankkurin lukemaa sähkettä, jossa on kuvituksena videokuvamateriaalia. Muut-luokkaan on sisällytetty jutut, jotka eivät suoraan ole luokiteltavissa näihin kahteen kategoriaan. Useimmat näistä ovat yhdistelmiä, kuten raportin ja studiohaastattelun yhdistäviä juttuja – esimerkiksi toimittajan suora raportti Moskovasta, johon yhdistyy ankkurin samasta näkökulmasta heti perään tekemä suomalaisen sotilasiantuntijan haastattelu.

Juttutyypit havainnollistavat kanavien toimituskulttuuria samasta näkökulmasta kuin toimijoiden näkyvyys jutuissa, sisältyväthän haastattelut useimmiten juuri uutisraportteihin. Nelonen erottautuu selvästi nimenomaan sähkepainotteisuudella ja varsinkin lyhyillä, kuvittamattomilla sähkeillä (**taulukko 6.5**). Sen lähetyksille olivat samaan henkeen tyypillisiä myös uutisen lopputiivistys faktaluetteloksi. Juttutyypierot kanavien välillä noudattelevat Salsteen (2000) huomioita vuoden 1999 uutisviikosta.

Taulukko 6.5. Juttutyypit Yleisradion 20.30:n, MTV3:n Seitsemän uutisissa, Nelosen Kahdeksan uutisissa ja FST:n TV-nyttissä (%)

	TV1 (n=74)	FST (n=80)	MTV3 (n=60)	Nelonen (n=75)
1. sähke ilman kuvitusta	1	4	3	21
2. sähke ja kuvitus	30	49	40	37
3. raportti	54	35	47	36
4. muut	15	13	10	5
Yht.	100	100	100	100

Alun perin 20-luokkainen maakoodaus on tässä tiivistetty puoleen. **Taulukko 6.6** osoittaa, että vaikka uutislähetykset näyttäytyvät jälleen kovin samankaltaisina myös uutisten kohdealueiden mukaan tarkasteltuna, voi Nelosen *Kahdeksan uutisten* tulkita taas hieman poikkeavan muista lähetyksistä. Se painotti jonkin verran muita enemmän alueellisia uutisia, ja toisaalta vähemmän niitä uutisia, jotka käsitelivät Suomea ja muita maita. Jälkimmäiset olivat useimmiten kaikilla kanavilla EU-tematiikkaan keskittyviä juttuja. Samoin Neloselta löytyi muita kanavia jonkin verran enemmän uutisia Pohjois-Amerikasta, kun taas *TV-nytt* raportoi muita useamman uutisen Euroopan ja pohjoisen Amerikan ulkopuolelta, mm. lati-

nalaisesta Amerikasta ja Aasiasta. FST:n alueelliset uutiset käsittelivät odotuksenmukaisesti lähinnä ruotsinkielisten alueiden asioita.

Aineiston rajallisuuden vuoksi lähetysten erot ovat suuntaa-antavia, mutta uutisten alueellista yleiskuvaa tukevaa vertailua löytyy jälleen. On tyypillistä, että kaksi kolmannelta kunkin lähetysten jutuista sisälsi viitteen Suomeen (vrt. Salste 2000, jonka otosviikolla tosin *Kymmenen uutisten* jutuista vain hieman yli puolet käsitteli Suomea jossain mielessä). Ulkomaan uutisten maailmankartta näyttää ainakin karkealla tasolla pysyneen muuttumattomana vuodesta 1995 (vrt. Foreign News Flow –tutkimus, Pietiläinen 1998). Ulkomaan uutiset olivat jälleen vuonna 2002 yllätyksettömästi Eurooppa-keskeisiä. Eurooppalaisten ”lähialueiden” lisäksi uutiskynnyksen ylitti pääasiassa Yhdysvallat.

Taulukko 6.6. Juttujen kohdealue Yleisradion 20.30:n, MTV3:n Seitsemän uutisissa, Nelosen Kahdeksan uutisissa ja FST:n TV-nyttissä (%)

	TV1 (n=74)	FST (n=80)	MTV3 (n=60)	Nelonen (n=75)
1. alueellinen	7	11	8	15
2. kotimaa	34	31	37	37
3. Suomi + ulkomaat (yleisesti)	8	5		3
3.1 Suomi + Eurooppa	20	16	15	9
3.2 Suomi + muu maailma		1	6	
4. ulkomaat (yleensä)			2	3
4.1 Eurooppa	16	18	17	12
4.2 Pohjois-Amerikka	8	5	8	11
4.3 muu maailma	4	10	3	6
5. globaali aihe	2	3	5	3
Yht.	100	100	100	100

Uutiskriteerien koodauksella on tässä yhteydessä pyritty syventämään kanavien mahdollisen uutisprofiloinnin tarkastelua jutun näkökulman suuntaan. Kriteereillä tarkoitetaan niitä perusteluja, joilla uutinen esitetään jutun sisällä uutisoinnin arvoiseksi: kiinnostavaksi, tarpeelliseksi, ajankohtaiseksi jne. Koska uutisarvo on melko tulkinnallinen muuttuja, on tässä pyritty mahdollisimman yksinkertaiseen ja vakiintuneeseen tarkastelutapaan. Siksi kriteeristö noudattaakin pääosin Galtungin ja Rugen (1965) jo klassikoksi muodostunutta luokittelua. Aineistosta nousi kuitenkin esiin kaksi teemaa, jotka on lisätty luokitukseen: human interest -uutisarvo ja seuranta-uutisointi (uutisen perustelu sillä, että tiettyä prosessia on seurattu aiemminkin³⁹). Koodausvaiheessa ilmeni samoin, ennako-oletusten mukaisesti, että jutun voi usein tulkita täyttävän useitakin kriteerejä. Koodauksessa on pyritty nostamaan esiin keskeisen kriteeri ja ”kakkoskriteeri” (tarkemmin luokittelusta juttuesimerkkeineen, ks. liite 5).

Taulukko 6.7 havainnollistaa, että tarkasteltavat neljä lähetystä muistuttavat myös kriteeristöiltään toisiaan. Uutisarvot vaikuttavat kovin perinteisiltä. Kaikilla kanavilla negatiivisuus on tärkein uutiskriteeri (ja toisaalta asian tuoreus tärkein kakkoskriteeri). Hienoisia eroja voi jälleen havaita *Kahdeksan uutisten* ja MTV3:n ja toisaalta Yleisradion lähetysten välillä. FST:n uutisissa korostui muita lähetystyyppejä enemmän kulttuurinen läheisyys (lähinnä Poh-

³⁹ Kriteerin lisäsi koodaukseen toimittaja/tutkija, projektin tutkimusavustaja Jaana Wallenius.

joismaista uutisointi). Nelosen uutiset näyttäisivät viikon aineiston perusteella painottaneen hieman enemmän negatiivisuutta ja toisaalta ”tavallisen ihmisen” näkökulmaa (relevanssi, *human interest*) kuin muiden kanavien lähetykset. Kriteeristöä on täydennetty koodaamalla vielä karkeasti juttujen yleisempi näkökulma: onko se julkisen alueella, yksityisen henkilön tasolla, vai yhdistelmä molempia. **Taulukossa 6.8** nousee jälleen esiin varsinkin Yleisradion 20.30-lähetyksen ja *Kahdeksan uutisten* ero: edellinen ei juurikaan suosinut persoonakeskeisiä uutisia, kun taas jälkimmäiseltä tämä näkökulma oli löydettävissä yli viidenneksessä jutuista.

Taulukko 6.7. Pääuutiskriteerit Yleisradion 20.30:n, MTV3:n Seitsemän uutisissa, Nelosen Kahdeksan uutisissa ja FST:n TV-nyttissä (%)

	TV1 (n=74)	FST (n=80)	MTV3 (n=60)	Nelonen (n=75)
1. kielteisyys	31	35	33	43
2. tuoreus	16	18	18	5
3. läheisyys	7	12	5	
4. yhdenmukaisuus (vastaa kulttuurisia odotuksia)	3		2	1
5. selkeys				
6. odottamattomuus	3		2	4
7. superlatiivisuus	1			1
8. relevanssi ("rivikansalaiselle")	12	1	5	12
9. henkilöitävyys	8	5	5	1
10. eliitti	4	5	2	4
11. edustavuus	3	5	8	3
12. faktisuus	4	3	3	4
13. human interest, tunteet	4	5	7	11
14. jatkuvuus (prosessin seuranta)	4	10	10	11
Yht.	100	100	100	100

Taulukko 6.8. Päänäkökulma Yleisradion 20.30:n, MTV3:n Seitsemän uutisissa, Nelosen Kahdeksan uutisissa ja FST:n TV-nyttissä (%)

	TV1 (n=74)	FST (n=80)	MTV3 (n=60)	Nelonen (n=75)
1. yleinen / julkisen alueella	46	46	48	44
2. persoonakeskeinen / yksityisen alueella	7	13	13	23
3. yhdistelmä	47	41	38	33
Yht.	100	100	100	100

Yleiskuva suomalaisesta prime time -uutistarjonnasta osoittaa, että peruspiirteiltään lähetykset eivät eroa toisistaan merkittävästi. Kanavat harrastavat Salteen (2000) termein ainoastaan hyvin ”maltillista” uutisprofilointia. Tämän voi tulkita rinnasteiseksi kanavien ohjelmistoprofiileille: vaikka profiilieroja ja eriytymistä esiintyy, tarjoavat niin Yleisradio kuin kaupallisetkin toimijat perinteisen täyden palvelun ohjelmiston.

Samoin on uutisten laita: ne noudattavat kaikilla kanavilla globaalistikin vakiintuneita käytäntöjä aihe-, toimija-, kohdealue- ja näkökulmavalinnoissaan. Salte (2000) toteaa tutkimuksensa tiivistelmässä, että selkeimmät erot tulivat vuonna 1999 esiin lähinnä lähetysten kestoissa ja juttujen pituuksissa. Muitakin eroja toki ilmenee, mutta vuonna 2002 ne näyttyivät muunlaisina kuin piirteet, joita karkea, perinteinen sisällönerittely teemoista, toimijoista ja uutiskriteereistä kuvailee.

Varsinkin Nelonen lähetti muutamia lähinnä human interest -painotteisia juttuja, joilla se tuntui korostavan omaa linjaansa ja joita olisi ollut vaikea kuvitella muiden kanavien lähettyksiin: esimerkiksi 22.10.2002 *Kahdeksan uutiset* kertoivat ulkomaan uutisen siitä, että lentomatkustaja joutui liikalihavan kanssamatkustajan rusentamaksi. Toisaalta Yleisradion ”*Puoli yhdeksän uutiset*” käytti eniten jutturakennetta, jota voisi kutsua tapaustutkimukseksi, *caseksi*. Tällaisessa jutussa havainnollistetaan yleinen ilmiö tai tapahtuma tietyn henkilön arjen ja kokemusten kautta, ja esitetään yleensä sen jälkeen asiantuntijalausunto tai muuta faktaa nostamaan tapaus yleiselle tasolle⁴⁰. Otosviikon aineistossa Nelosella ja MTV3:lla oli vain muutama tämän kaltainen juttu, kun taas 20.30-lähetyksissä keskimäärin joka kymmenes juttu oli rakennettu tapausmuotoon.

Vuoden 2002 parhaan katseluajan uutisten määrällinen tarkastelu ei kuitenkaan nostanut esiin mitään ennalta-arvaamatonta, vaan alleviivaa pikemminkin sitä, että uutisten profiloituminen kanaviensa/toimitustensa näköisiksi tapahtuu pääosin muulla kuin uutisten peruselementtien tasolla – yksittäisissä eriävissä jutuissa, visuaalisuudessa, toimittajavalinnoissa ja kielenkäytössä. Vaikuttaisi siltä, että erot ovat pikemminkin hieman ”maustamassa” uutisten peruslajityyppiä, kuin radikaalisti profiloimassa prime time -uutislähetystä ja välillisesti sen katsojakuntaa. Kulttuuri- ja talousuutiset vastaavat aiheiltaan eriytyneestä uutistarjonnasta, mutta paras katselu-aika saattaa olla liian arvokasta, jotta siellä uskallettaisiin kilpailla täysin poikkeavilla pääuutislähetyksillä.

⁴⁰ Taustaksi haastateltu Yleisradion tv-uutisten politiikantoimittaja Hannele Muilua 24.4.2003.

7 VERTAILU RUOTSALASEEN TELEVISIO-TARJONTAAN 2002

Ruotsin Granskningsnämnden för radio och TV on vuodesta 1997 alkaen tutkinut ja kuvannut ruotsalaista televisiotarjontaa vuosittaisissa raporteissa⁴¹, osin tämän selvityksen tapaan. Kuten *Suomalainen tv-tarjonta 2001* -raportissa, myös tässä selvityksessä on Suomen tilannetta haluttu soveltuvin osin vertailla Ruotsin tarjontaan.

Ruotsin ja Suomen selvitykset jäljittävät samankaltaisesti televisiotarjonnan kehityssuuntauksia ja mahdollistavat karkean tason kanavavertailun ohjelmatarjonnan informatiivisuuden ja viihteellisyyden akselilla⁴². Tämän luvun vertailussa poiketaan muualla tässä selvityksessä ja *Suomalainen tv-tarjonta 2000/ 2001* -raporteissa käytetystä luokittelusta kahdella tavoin. Ensinnäkin urheilu esitetään omana kategorianaan. Toiseksi *prime time* -aika on määritelty Ruotsin mukaan: siihen lasketaan ohjelmat, jotka alkavat aikavälillä 19.00– 21.59 (toisin kuin tämän raportin muissa luvuissa, jolloin parhaaseen katseluaikaan lasketaan aikavälillä 18.05– 22.05 alkaneet ohjelmat).

Ruotsalainen televisiokenttä on osin suomalaisen kaltainen: siellä toimii kaksi julkisen palvelun kanavaa. Toisaalta Ruotsin kaupallinen televisio eroaa suomalaisesta siinä, että maanpäällisiä kanavia on vain yksi. Sen lisäksi Ruotsissa toimii useita satelliitti- ja kaapeliteitse välitettäviä kaupallisia kanavia. SVT1 ja SVT2 ovat Sveriges televisionin⁴³, Ruotsin julkisen palvelun yleisradioyhtiön kanavia ja vertautuvat siten Yleisradion TV1- ja TV2-kanaviin. Näiden ohella Granskningsnämndenin tutkimuksen kohteina ovat seuraavat kaupalliset kanavat: TV4, TV3, Kanal 5, ZTV, VNA⁴⁴ ja TV8.

Ruotsalaisten tutkittujen kanavien profiilit olivat vuonna 2002 pääpiirteissään seuraavanlaiset (GRN 2003, ks. myös kanavakuvaukset liitteessä 4):

SVT1 tarjosi ”tasapainoisimman” ohjelmiston uutisia, faktaa ja viihdepainotteisia ohjelmia. SVT2 oli ruotsalaisista kanavista asiapainotteisin, tosin myös uutistarjonta korostui sen parhaassa katseluajassa. TV4:n ohjelmisto jakautui toisaalta uutisiin, toisaalta runsaaseen viihdetarjontaan. Myös nk. ”sekaohjelmia” löytyi kanavalta runsaasti. TV3 ja Kanal 5 kilpailivat selvästi samankaltaisella ohjelmistolla: ne lähettivät runsaasti fiktiota ja viihdettä sekä pohjoisamerikkalaisia lasten piirrettyjä; parasta katseluaikaa leimasi kummallakin elokuvatarjonta. ZTV:n profiili koostui lähinnä nuorille suunnatusta ohjelmistosta: musiikkivideoista, elokuvista ja talk show -ohjelmista. VNA lähetti käytännössä ainoastaan luonto-ohjelmia sekä toimintaelokuvia. TV8 keskittyi prime time -aikana asiaohjelmiin, muutoin kanava lähetti lähinnä talousuutisia.

Julkisen palvelun SVT:n ohjelmisto oli erittäin kotimaista ja selvästi kotimaisempaa kuin muilla kanavilla keskimäärin. Sen yhteenlasketussa tarjonnassa ruotsalaista ohjelmaa oli

⁴¹ Ks. GRN (2003); siitä ja muista raporteista lisätietoja, ks. www.grn.se.

⁴² Informatiivisia ohjelmatyyppejä ovat uutiset, ajankohtaisohjelmat, asiaohjelmat, palvelu- ja harrasteohjelmat, opetusohjelmat sekä kulttuuriohjelmat. Viihteellisiä ohjelmia ovat: urheilu, kotimainen fiktio, ulkomainen fiktio, elokuva ja viihde. Luokittelun ulkopuolelle jäävät lastenohjelmat ja muut ohjelmat. Ks. myös liite 1.

⁴³ www.svt.se

⁴⁴ VNA = Viasat Nature/Action. Kanava on hiljattain vaihtanut nimensä, joten edellisvuoden ruotsalaisessa raportissa ja samoin suomalaisessa selvityksessä kanavasta käytettiin nimeä TV6.

jopa 76 prosenttia. Samaan ylsi vain musiikkikanava ZTV. Toisessa ääripäässä olivat TV3 ja Kanal 5, joiden tarjontaa leimasi pääosin amerikkalaisuus. SVT:n kanavat ottivat erityisyleisöt huomioon lähettämällä tunneissa laskettuna keskimäärin eniten lastenohjelmaa; ne olivat myös ainoita, joilla nähtiin etnisille vähemmistöille tai muille erityisryhmille suunnattua ohjelmaa.

Taulukko 7 kuvaa ruotsalaisten ja suomalaisten kanavien informatiivista, viihteellistä ja urheiluohjelmatarjontaa viikkotunteina. Kun suomalainen valtakunnallinen neljän kanavan tv-tarjonta oli keskimäärin 382 viikkotuntia, ylsi yhteenlaskettu ruotsalainen tv-tarjonta kahdeksalla kanavalla vuonna 2002 yhteensä noin 940 tuntiin viikossa. Yksittäisistä kanavista eniten ohjelmaa tarjosivat 24-tuntiset ruotsalaiset kanavat, informaatioon keskittyvä TV8 ja musiikkivideoille rakentuva ZTV. Yleisesti ottaen ruotsalaisten kaupallisten kanavien tarjoamat viikkotuntimäärät, VNA:ta lukuun ottamatta, olivat suurempia kuin MTV3:n ja Nelosen. Yleisradion viikoittainen ohjelmatarjonta taas oli hieman SVT:n tarjontaa suurempi.

Svenskt TV-utbud 2002 -raportti (GRN 2003) ei kerro erikseen SVT1- ja SVT2-kanavien informatiivisen ja viihteellisen tarjonnan osuuksia viikoittaisina tuntimäärinä tai edes prosentteina⁴⁵. Kanavien ohjelmistoprofiileista ja edellisvuoden analyysistä (ks. Aslama & Karlsson 2002) voi kuitenkin päätellä, että SVT1 lähetti suhteessa ”tasaisemmin” informatiivista ja viihteellistä ohjelmaa, kun taas SVT2 painotti enemmän informatiivisuutta. Urheilun viikoittainen tuntimäärä oli kummallakin kanavalla miltei sama, SVT1:llä yhdeksän viikkotuntia (9% kanavan kokonaistarjonnasta) ja SVT2:lla kymmenen viikkotuntia (13% kanavan kokonaistarjonnasta).

⁴⁵ Raportin muusta aineistosta ei myöskään ole mahdollista laskea niitä, sillä Ruotsin selvityksen ”sekaohjelmien” luokka on informatiivisuuden ja viihteellisyyden tarkastelua varten jaettu osin informatiivisiin, osin viihteellisiin ohjelmiin. Sitä, missä suhteessa luokka jakautuu, ei ole kerrottu erikseen.

Taulukko 7. Informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien määrä ruotsalaisilla ja suomalaisilla kanavilla 2002 (h/vko)

	Informaatio	Viihde	Urheilu	Yht.
Ruotsi - julkinen palvelu SVT yht. (SVT1+SVT2)	84	67	19	170
Ruotsi – kaupalliset kanavat				
TV4	31	78	18	127
TV3	5	127	8	140
Kanal 5	7	129	1	137
ZTV	2	155		157
VNA	23	19		42
TV8	166	1		167
Suomi – julkinen palvelu				
TV1	78	28	8	114
TV2	35	24	16	75
Yle yht.	113	52	24	189
Suomi – kaupalliset kanavat				
MTV3	28	55	8	91
Nelonen	11	58	10	79

Kuviot 7.1 ja 7.2 kertovat informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien osuuksista kullakin kanavalla, toisaalta koko tarjonnan osalta, toisaalta parhaaseen katseluaikaan. Kanavat on järjestetty kummassakin kuviossa informatiivisen ohjelmatarjonnan osuuden mukaan.

Kuten **kuvio 7.1** osoittaa, ruotsalaisen uutiskanavan TV8:n kokonaistarjonta sisälsi eniten informatiivisia ohjelmia, sillä sen ohjelmistosta ei löytynyt käytännössä lainkaan viihteellisiä tai urheiluohjelmia. Informatiivisuudessa TV8-kanavaa seurasivat Suomen julkisen palvelun TV1 (informatiivisia ohjelmia 68% tarjonnasta), Yleisradion tarjonta yhteensä (60%) ja VNA-kanava (56%). Kanavaprofiilin perusteella voi päätellä, että Ruotsin julkisen palvelun SVT2-kanavalla oli myös korkea informatiivisuusaste. Kokonaisuutena SVT tarjosi vajaa 50 prosenttia informatiivisia ohjelmia. Tässä vertailussa SVT:tä seurasi Yleisradion TV2. MTV3 ja Ruotsin TV4 näyttivät karkeasti vertailtuna samankaltaisilta. Ne tarjosivat samassa suhteessa informaatiota (MTV3 31%, TV4 25%), viihdettä (MTV3 60%, TV4 65%) ja urheilua (MTV3 9%, TV4 10%). Melko lähellä niitä oli Nelosenkin profiili. Ruotsin Kanal 5, ZTV ja TV3 taas lähettivät käytännössä vain satunnaisesti informatiivisia ohjelmia.

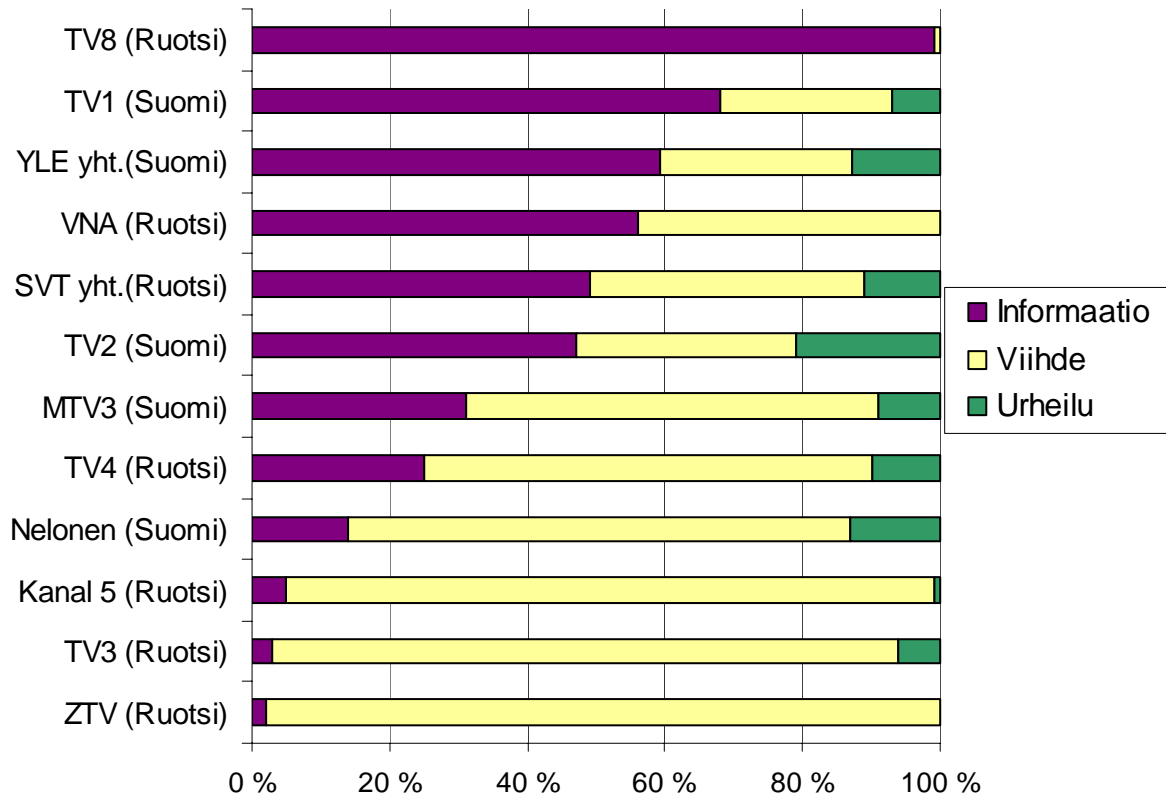
Suomalainen ja ruotsalainen julkinen palvelu näyttäytyvät tässä vertailussa suhteellisen samankaltaisina. Kokonaisuutena Yleisradio osoittautui vertailussa kymmenen prosenttiyksikön verran informatiivisemmaksi kuin SVT:n kokonaistarjonta. Samoin Yleisradio tarjosi hieman enemmän urheilua kuin Ruotsin julkisen palvelun kanavat. Yksittäisten kanavaprofiilien perusteella vaikuttaa siltä, että edellisvuoden tapaan SVT:n kanavatyönjaossa SVT1 on TV2:n kaltainen, vaikkakin TV2 tarjoaa selvästi enemmän urheilua kuin SVT1. SVT2 on puolestaan lähellä TV1:n profiilia.

Kuvio 7.2. puolestaan havainnollistaa, että parhaaseen katseluaikaan – tässä siis ohjelmistoissa, jotka alkoivat aikavälillä 19.00–21.59 – kanavien marssijärjestys informatiivisuuden mukaan muuttuu hieman. Uutis-, ajankohtais- ja dokumenttikanava TV8 lähetti luonnollisesti parhaaseen katseluaikaankin eniten informatiivisia ohjelmia. Seuraavaksi suurimmat informatiivisten ohjelmien tarjoajat olivat prime time -aikana VNA (57%), TV1 (51%) ja SVT kokonaisuudessaan (49%). Niitä seurasivat Yleisradio kokonaisuudessaan (46%) sekä Yleisradion TV2 (39%). Hyvin lähellä toisiaan prime time -ajan informatiivisuudessa ja viihteellisyydessä olivat järjestyksessä suomalaiset MTV3, Nelonen sekä Ruotsin TV4. Kanal 5 muuttui selvästi parhaana katseluaikana ja tarjosi tällöin enemmän informatiivista tarjontaa kuin koko ohjelmistossaan.

Selvin muutos näyttäisi kuitenkin tapahtuneen Yleisradion kanavilla: ne ”kevensivät” ohjelmistojaan prime time -aikaan enemmän kuin ruotsalainen julkisen palvelun televisio. Parhaaseen katseluaikaan SVT:n yhteenlaskettu tarjonta ei juuri muuttunut vaan pysyi miltei identtisenä sen koko vuorokauden ohjelmistoihin verrattuna ja ohitti iltaisin selvästi informatiivisuudessa Yleisradion kanavien tarjonnan. Sekä TV1 että TV2 lähettivätkin iltaisin suhteessa selvästi enemmän viihteellistä ohjelmistoa kuin koko tarjonnassaan. Täten Yleisradion kanavat kilpailevat prime time -aikaan kaupallisten kanavien kanssa näkyvämmiin kuin ruotsalainen julkinen palvelu. Lisäksi Yleisradio tarjosi prime time -aikaankin SVT:tä enemmän urheilua.

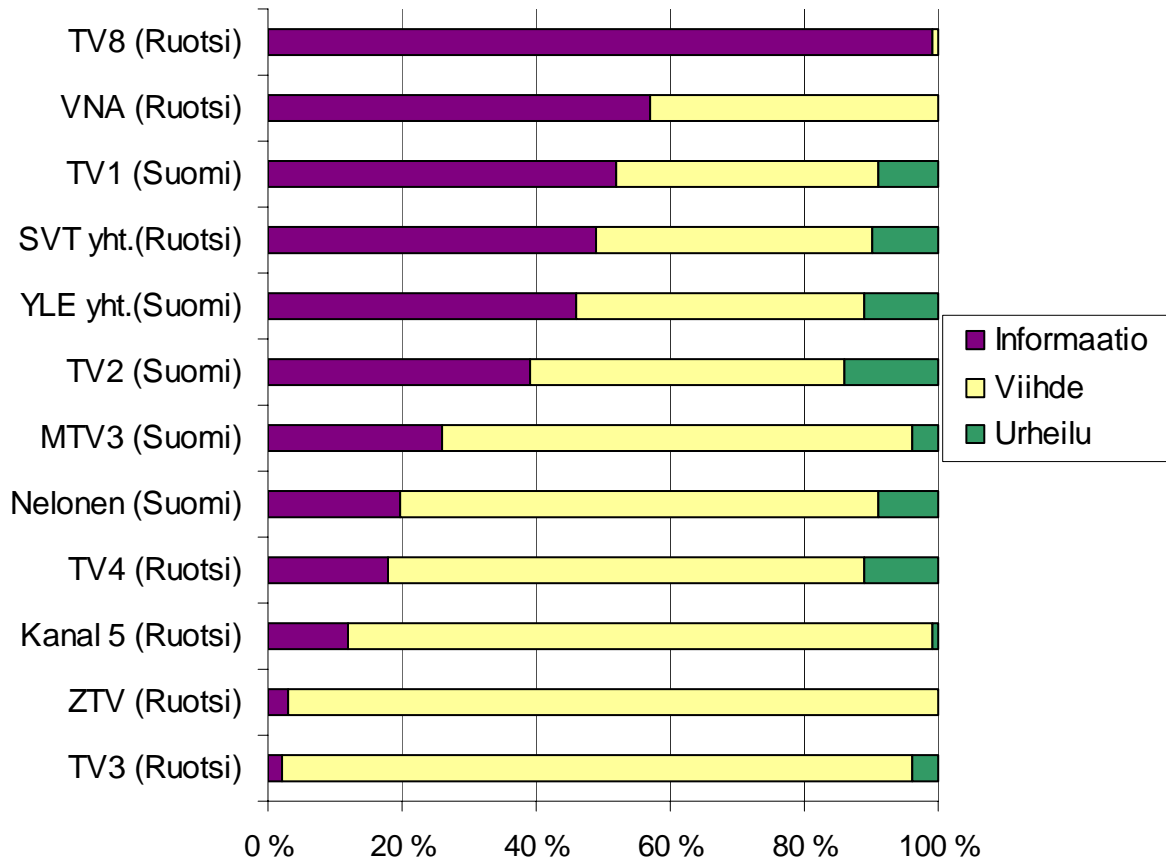
Kaupallisten kanavien vertailu parhaaseen katseluaikaan korostaa puolestaan sitä, miten ruotsalaiset kanavat selkeästi profiloituvat tietynlaisen ohjelmiston tarjoajiksi ja/tai tiettyjen kohderyhmien kanaviksi. Kaupallisten kanavien joukossa MTV3 ja Nelonen sijoittuivat informatiivisten ohjelmistojen tarjoajina heti bisnespainotteisen ajankohtais- ja dokumenttikanavan TV8:n sekä luonto- ja action-ohjelmiin keskittyvän VNA:n jälkeen. MTV3:n ja Nelosen kaltainen TV4 kevensi iltaisin tarjontaansa suomalaisia kaupallisia kanavia runsaammin. TV4:n informatiivisten ohjelmien osuus laski koko tarjonnan 25 prosentista parhaan katseluajan 18 prosenttiin, kun vastaava muutos MTV3:lla oli 31 prosentista 28 prosenttiin, ja Nelonen jopa kasvatti informatiivisuuden astetta iltaisin, 14 prosentista 20 prosenttiin. Tämä viittaa siihen, että suomalainen kaupallinen prime time tarjoaa kokonaisuutena ruotsalaisia kaupallisia kanavia selkeämmin monentyyppisiä ohjelmistoja eli MTV3- ja Nelos-kanavilta löytyy siis käytännössä suhteessa enemmän uutis- ja ajankohtaistarjontaa.

Kuvio 7.1. Informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien osuudet ruotsalaisilla ja suomalaisilla kanavilla 2002 (%)⁴⁶

⁴⁶ Toisin kuin muualla raportissa, esitetään tässä verrannollisuuden vuoksi informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien suhde niiden yhteenlaskettuun tuntimäärään nähden. Muualla raportissa suomalaisten informatiivisten ja viihteellisten ohjelmien osuuksissa otetaan huomioon kanavan kokonaistarjonta, johon siis sisältyvät yllämainittujen kategorioiden ulkopuolelle jäävät lasten- ja muut ohjelmat. Tästä syystä varsinkin Yleisradion kanavat näyttävät vertailussa Ruotsiin informatiivisempina kuin muussa tarkastelussa, jossa huomioon on otettu myös lastenohjelmat (joita Yleisradion kanavilla on suhteellisen runsaasti).

Kuvio 7.2. Informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien osuudet ruotsalaisilla ja suomalaisilla kanavilla parhaaseen katseluaikaan 2002 (%)

Lähteet

- Aslama, M., Kivikuru U., Moring, I., Parikka, T. & Valtonen, S. (2001)
Mediated Economic Reality or Aching Spots of Civic Society? Finnish Newspaper Coverage and Media Publicity of Welfare Disparities 1988-1998. Teoksessa Kiander J., Kallela J., Kivikuru U. Loikkanen, H.A.& Simpura J. (toim.). Down from the heavens, up from the ashes. The Finnish economic crisis of the 1990s in the light of economic and social research. S. 443-464. Helsinki: VATT
- Aslama, M. & Karlsson, M. (2001)
Suomalainen tv-tarjonta 2000. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 41/2001, Helsinki.
- Aslama, M. & Karlsson, M. (2002)
Suomalainen tv-tarjonta 2001. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 41/2002, Helsinki.
- Fiske, J. (1987)
Television Culture. New York: Routledge.
- Galtung, J. & Ruge, M.H. (1965)
The Structure of Foreign News. Journal of Peace Research 1. S. 64-91.
- GRN = Granskningsnämnden för radio och TV (2003)
Svenskt TV-utbud 2002. Granskningsnämndens rapportserie nr. 11, Stockholm 2003.
www.grn.se
- Halonen, I. (1995)
Suomenkielisten televisioutisten nais- ja mieskuva. Teoksessa Sana, E. (toim.). Naiset, miehet ja uutiset. Yleisradion tasa-arvotoimikunnan julkaisuja A:1/1995. S. 11-70. Helsinki: Yleisradio.
- Hellman, H. (1999)
From Companions to Competitors: The Changing Broadcasting Markets and Television Programming in Finland. Acta Universitatis Tamperensis 652. Tampere: University of Tampere.
- Hellman, H. (2001)
Diversity – An End in Itself? Developing a Multi-Measure Methodology of Television Programme Variety Studies. European Journal of Communication 16:2. S. 181-208.
- Hellman, H. & Sauri, T. (1994)
Public Service Television and the Tendency towards Convergence: Trends in Prime-Time Programme Structure in Finland, 1980-1992. Media, Culture & Society 16:1. S. 47-71
- Hujanen, T. (2002)
The power of schedule: programme management in the transformation of Finnish public service television. Tampere: Tampere University Press.

- Kivikuru, U. & Pietiläinen, J. (1998)
Uutisia yli rajojen. Ulkomaanuutisten maisema Suomessa. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Pietilä, V. (1995)
Tv-uutisista, hyvää iltaa. Tampere: Vastapaino.
- Pietiläinen, J. (1998)
Ulkomailta Suomeen: määrällinen analyysi. Teoksessa Kivikuru, U. & Pietiläinen J. (1998) Uutisia yli rajojen. Ulkomaanuutisten maisema Suomessa. S. 64-108. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Salste, E. (2000)
Tv-uutisten profiloituminen kilpailutilanteessa. TV1:n, MTV3:n ja Nelosen pääuutislähetysten tarkastelua. Pro gradu -tutkielma. Tiedotusoppi. Tampere: Tampereen yliopiston viestinnän laitos.
- Sana, E. (1995) toim.
Naiset, miehet ja uutiset. Yleisradion tasa-arvotoimikunnan julkaisuja A:1/1995. S. 11-70. Helsinki: Yleisradio.
- Schudson, M. (1995)
The Power of News. Cambridge, MA. & London: Harvard University Press.
- Spears, G., Seydegart, K. & Gallagher, M. (2000)
Who Makes the News? Global Media Monitoring Project 2000. London: WACC.
- Van der Wurff, R. & van Cuilenburg, J. (2001)
Impact of moderate and ruinous competition on diversity: the Dutch television market. Journal of Media Economics 4(4). S. 213–29.
- Zilliacus-Tikkanen, H. (1995)
Kvinnor och män i nyheterna. En undersökning av Rundradions svenska nyhetsredaktioner Aktuellt och TV-nytt. Teoksessa Sana, E. (toim.). Naiset, miehet ja uutiset. Yleisradion tasa-arvotoimikunnan julkaisuja A:1/1995. S. 123-154. Helsinki: Yleisradio.

Liite 1: Ohjelmaluokitus

Suomalaista tv-tarjontaa tarkastellaan tässä raportissa 13-luokkaisen perusluokituksen kautta. Luokitus on lähellä tv-mittaritutkimuksen vuonna 1999 yhtenäistettyä luokitusjärjestelmää. Siten tämä raportti tarjoaa tietoa, joka vertautuu luontevasti kanavien omiin mittariaineistojen analyysseihin. Samoin raportin ohjelmaluokitus luo perustan kaavailtuun vuotuisen seurantaan sekä muuhun jatkoraportointiin.

Erot tv-mittariluokitukseen on tehty lähinnä tasoittamaan luokkien kokoja. Asiaohjelmien luokasta on irrotettu erilliseksi palvelu- ja harrasteohjelmien luokka. Toisaalta musiikin hyvin pieni luokka on yhdistetty kulttuuriin. Lisäksi tv-mittariluokituksesta poiketen kulttuuridokumentit sisältyvät tässä raportissa kulttuuriohjelmiin, eivät asiaohjelmiin.

Ohjelmaluokitusta on käytetty tässä raportissa kymmenen vuoden aineistoon ja se on osoittautunut toimivaksi. *Tv-tarjonta 2000-* ja *Tv-tarjonta 2001-*raporteista (Aslama & Karlsson 2001 & 2002) poiketen muutamit keskusteluohjelmat on kuitenkin vuoden 2002 siirretty ajankohtaisohjelmien luokasta asiaohjelmien luokkaan. Tulosten kannalta muutos ei ole merkittävä.

Raportin **perusluokituksen** ohjelmatyypit ovat seuraavat:

1 Uutiset (UUTI). Tähän luokkaan sisältyvät kanavien pääuutislähetykset sekä muut säännölliset uutislähetykset. Uutisiksi on koodattu myös erilliset talousuutislähetykset. TV1:n *Aamu-TV*:n ja MTV3:n *Huomenta Suomen* uutislähetys ei puolestaan ole eritelty erikseen, vaan ne on laskettu aamulähetysten mukana ajankohtaisohjelmiksi.

2 Ajankohtaisohjelmat (AJAN). Ajankohtaisohjelmia ovat säännölliset ajankohtaismaasiinit ja -keskustelut kuten esim. *A-Studio*, *A plus*, *A-Talk* tai *Päivärinta* (TV1); *Ajankohdainen kakkonen*, *Tänään otsikoissa*, *Kotimaa.Nyt* (TV2); *45 minuuttia* (MTV3); ja *R-Studio* (Nelonen) Lisäksi luokkaan kuuluvat TV1:n ja MTV3:n aamutelevisiolähetykset, myös MTV3:n *Ihana aamu* ja TV1:n *Vekkarit*.

3 Asiaohjelmat (ASIA). Asiaohjelmiksi on luokiteltu erilaiset asia-, reportaasi- ja dokumenttiohjelmien sarjat kuten *Avara luonto*, *Ulkolinja* (TV1) tai *Ympäristöuutiset* (TV2). Samoin luokkaan kuuluvat saman genren perinteiset yksittäisohjelmat, jotka nekin usein esitetään yleisotsikon kuten *Ykkösdokumentti* (TV1), *Dokumenttiprojekti* (TV2) tai *4-D* (Nelonen) alla. Lisäksi dokumentaariset lyhytelokuvat (tässä: alle 60 min.) sisältyvät tähän kategoriaan. Asiaohjelmiin on vuoden 2002 aineistossa koodattu myös ”yleisiä teemoja” käsittelevät keskusteluohjelmat, joiden aiheet eivät kuitenkaan ole suoraan uutis- tai ajankohtaisohjelmien aihepiiristä. Näitä ohjelmia löytyy lähinnä TV1:n ja TV2:n tarjonnasta (esim. *Haastattelijana Mirja Pyykkö*, *Inhimillinen tekijä*, *T-klubi*). Samoin tähän luokkaan on sisällytetty myös nk. tosi-tv -tyyppisiä ohjelmia, jotka sijoittuvat selvästi asian ja viihteen raja- maastoon. Tässä periaatteena on ollut, että dokumentaarisuutta ja viihdettä yhdistävät ohjelmat, joista kuitenkin puuttuu kilpailuelementti, luokitellaan asiaohjelmiksi (esim. TV1:n *Sota-ajan virtuaalikoti*, TV2:n *Elämäni eläimet*, MTV3:n *Lain nimessä* sekä Nelosen *The Osbournes*, *Painopartio* ja *Gay Riviera*). Kisailun ympärille rakennetut tosi-tv -tyyppiset ohjelmat on sijoitettu viihdeluokkaan.

4 Kulttuuriohjelmat sekä musiikkitapahtumat ja -konserttitaltioinnit (KULT). Tähän luokkaan on sisällytetty yksittäiset kulttuuria käsittelevät dokumentit, esim. *Kulttuuridokumentti*-otsikon alle sijoitetut artistien ja taiteilijoiden henkilökuvat TV1:lla sekä elokuvia tms. käsittelevät *Näin tehtiin* -dokumentit MTV3:lla ja Nelosella. Samoin luokkaan kuuluvat sarjaluontoiset ohjelmat, esim. *Valopilkku*, *Artur* ja *Kirja A & O* (TV1). Myös konserttitaltioinnit sisältyvät tähän luokkaan; musiikin ympärille rakennetut nk. estradiivihdeohjelmat puolestaan on sijoitettu viihde-luokkaan.

5 Palvelu- ja harrasteohjelmat (PALV) (ei tv-mittaritutkimuksen luokituksessa). Tämä on hybridi ohjelmaluokka, jonka yhteinen nimittäjä on keskittyminen nk. human interest- tai ihmisten yksityisen alueen teemoihin. Usein ohjelmia leimaa katsojien puhuttelemisen kulluttajina pikemminkin kuin kansalaisina. Tähän luokkaan sisältyvät siten selvät kuluttamiseen ja palveluun liittyvät ohjelmat kuten *Kuningaskuluttaja* ja *Laki ja Oikeus* (TV1), *Akuutti* (TV2), *Joka kodin asuntomarkkinat*, (MTV3); nk. *life style* -ohjelmat kuten TV1:n *Vierivät kivet*; kuluttamisen ja harrastamisen välimaastossa sijaitsevat kodinhoitoon, sisustamiseen ja ruokaan liittyvät ohjelmat (esim. TV2:n *Makupalat* tai MTV3:n *Ruokala.tv*), sekä matkailuohjelmat (TV2:n *Matkapassi*, Nelosen *Folken matkassa*); sekä harrasteohjelmat kuten esim. tietokonepelien *tilt.tv* (MTV3). Luokkaan kuuluvat yleisemmistä yhteiskunnallisista piirteistään huolimatta myös sellaiset ohjelmat kuten *Poliisi-TV* (TV2), *Karpolla on asiaa* (MTV3) tai *Rikosraportti* (Nelonen) aiheiden yksityistävän ja yksilöitä palvelevan käsittelytavan vuoksi. Samoin luokkaan sisältyvät myös hengellisten teemojen ympärille rakentuvat ohjelmat kuten *Pisara* (TV2).

6 Urheilu (URHE). Urheiluohjelmiksi on luokiteltu sekä urheilutapahtumat (suorat ja nauhoitetut) että urheilu-uutiset ja ajankohtaiset urheiluaihteiset ohjelmat (esim. TV2:n *Hot Sport*, tai Nelosen *Futistähdet*).

7 Kotimainen fiktio (KFIK). Kotimaisen fiktion luokka koostuu kotimaisista fiktiivisistä sarjoista (esim. TV1:n *Kotikatu*, TV2:n *Reinikainen*, MTV3:n *Salatut elämät ja Benner&Benner* sekä Nelosen *Kylmäverisesti sinun*), taltioidusta ja erityisesti tv:lle tuotetusta draamasta (myös tv-elokuvat). Lisäksi fiktiiviset lyhytelokuvat (tässä: alle 60 min.) sisältyvät tähän kategoriaan.

8 Ulkomainen fiktio (UFIK). Ulkomaisen fiktion luokka vastaa kotimaisen fiktion luokkaa.

9 Elokuva (ELOK). Elokuviksi on koodattu sekä koti- että ulkomaiset fiktiiviset pitkät elokuvat, jotka on alun perin tehty elokuvateatterilevitykseen.

10 Lastenohjelmat (LAST). Tämä ohjelmaluokka perustuu kohderyhmään ennemminkin kuin ohjelmatyypin sinänsä: se sisältää makasiiniohjelmia (esim. TV1:n *Sohva* ja *Tiikeri*, tai TV2:n *Pikku Kakkonen*) ja fiktiota. Animaatioissa ero fiktio- ja lastenohjelmaluokkien välille on määritelty siten, että suomeksi puhuttu animaatio on lastenohjelma (esim. MTV3:n *Pokemón*), tekstitetty puolestaan fiktio (esim. MTV3:n *Simpsonit* ja *Futurama*).

11 Opetusohjelmat (OPET). Opetusohjelmiin sisältyvät niin akateemiset, muodolliset opetusohjelmat (kieliohjelmat, *Yleisradion avoin yliopisto*, *Etälukio*, koulu-tv:n ohjelmat (esim. TV1:n *Uutisjuttu*) sekä taitoja opettavat ohjelmat (esim. TV1:n *Taito-TV*).

12 Viihde (VIIH). Luokkaan on sisällytetty niin peli- ja visailuohjelmat (*Maailman ympäri*, TV1, *Leikin varjolla*, TV2, *BumtsiBum*, MTV3, *Haluatko miljonääriksi*, Nelonen), sketsi- ja estradiviihde (TV1:n *Ponille kyytiä*, TV1, MTV3:n *Plan-ilta lapselle*) kuin talk show -tyyppinen puheviihde. Puheohjelmien osalta jakoa onkin tehty aiheiden ja niiden käsittelytavan mukaan niin, että esimerkiksi *Inhimillinen tekijä* ja *Punainen lanka* (TV2) on sisällytetty asiaohjelmiin ja *Joonas Hytönen Show* (MTV3) ja *Hyppönen Enbuske Experience* (Nelonen) viihdeohjelmiin.

13 Muut (MUUT). Tähän luokkaan kuuluvat nk. täyteohjelmat sekä pieni määrä vaikeasti määriteltäviä hajaohjelmia: yhtäältä lottoarvonnot ja vastaavat, toisaalta taltioidut jumalanpalvelukset.

Ohjelmien luokittelusta vastasi tehtävään koulutettu koodaaja, VTM Jaana Wallenius. Kun koodaaja ja raportin laatija testasivat luokittelun reliabiliteetin, yksimielisyysprosentti oli 97,7.

Perusluokituksesta on tiivistetty seuraava informatiivisten ja viihteellisen ohjelmien lisäksi jako kuvaamaan yleisempiä ajallisia ja kanavakohtaisia kehityssuuntia:

Informatiiviset ohjelmatyypit:

uutiset (1); ajankohtaisohjelmat (2); asiaohjelmat (3); kulttuuriohjelmat (4); palvelu- ja harrasteohjelmat (5); opetusohjelmat (9). Aiemmasta selvityksestä poiketen on koodausluokituksen yksinkertaistamiseksi informatiivisiin ohjelmatyyppeihin sisällytetty myös ne konserttitaltiointit, jotka kuuluvat kulttuuriohjelmien luokkaan, kun ne aiemmin sisällytettiin viihteellisiin ohjelmiin. Muutos ei kuitenkaan ole analyysin kannalta merkittävä ja koskee pääasiassa vain Yleisradion kanavia.

Viihteelliset ohjelmatyypit:

urheilu (6); kotimainen fiktio (7); ulkomainen fiktio (8); elokuva (9); viihde (12); musiikki.

Luokittelun ulkopuolelle jäävät lasten- ja muut ohjelmat.

Vertailussa ruotsalaiseen televisiotarjontaan (luku 6) käytetään myös informatiiviset – viihteelliset ohjelmatyypit -jatkumoa. Vertailun mahdollistumiseksi on yllä kuvattua luokitusta kuitenkin muokattu ruotsalaisen kategorisoinnin mukaan siten, että asiaohjelmiin (3) sisällytetyt tosi tv-tyyppiset viihteelliset dokumentit on luokiteltu viihteellisiin ohjelmiin. Samoin urheilu esitetään vertailussa omana luokkana.

Liite 2: Monipuolisuusmittari

Ohjelmiston monipuolisuutta selvityksessä on mitattu nk. suhteellisen entropian matemaattisella mittarilla, joka on tullut yleiseksi ohjelmarakennetutkimuksessa. Suhteellisen entropian indeksi (H) kuvaa eri ohjelmatyyppien esiintymisen todennäköisyyttä ohjelmistossa. Mitä useampia ohjelmatyyppejä on tarjolla ja mitä tasaisemmin ne jakautuvat ohjelmistossa, sen suurempi on indeksiluku. Mitä suurempi on indeksin arvo, sen suurempi on katsojille tarjottu ohjelmiston monipuolisuus.

Indeksiluku saadaan selville laskemalla ensin ohjelmiston nk. absoluuttinen entropia (H_{abs}). Siihen tarvittava laskentakaava on seuraava:

$$H_{\text{abs}} = \sum -p_i \log_2 p_i$$

jossa p_i tarkoittaa kunkin ohjelmatyyppin ohjelmistossa saamaa osuutta. Jos esimerkiksi uutisten osuus tarkastellulla jaksolla on 7,8 prosenttia, ulkomaisen fiktion osuus 20,2 prosenttia jne., absoluuttinen entropia lasketaan seuraavasti: $H_{\text{abs}} = -[(0.078 * \log_2 0.078) + (0.202 * \log_2 0.202) + \text{jne.}]$.

Suhteellinen entropia puolestaan lasketaan jakamalla saatu H_{abs} :n arvo sen maksimiarvolla ($H_{\text{max}} = \log_2 N$):

$$H = \frac{H_{\text{abs}}}{H_{\text{max}} = \log_2 N}$$

jossa N edustaa analyysissä käytettyjen ohjelmatyyppien määrää. Esimerkiksi käytettäessä 13-luokkaista ohjelmarakennerunkoa, absoluuttisen entropian maksimiarvo $H_{\text{max}} = \log_2 13 \approx 1.114$.

Suhteellisen entropian indeksin miniarvo on 0 (kaikki ohjelmat yhdessä ohjelmaluokassa) ja maksimiarvo 1 (kaikissa ohjelmaluokissa yhtä paljon ohjelmia). Mittari käyttäytyy logaritmisesti, minkä johdosta muutos 0,80:stä 0,90:een on huomattavasti dramaattisempi kuin 0,40:stä 0,50:een. Ts. mitä korkeampi indeksiluku kanavalla on, sen vaikeampaa monipuolisuuden lisääminen on. Mittarilla laskettavaa tunnuslukua on tulkittu niin, että 0,00-0,34 edustavat erittäin vähäistä monipuolisuutta, 0,35-0,54 vähäistä, 0,55-0,69 keskimääräistä, 0,70-0,79 suurta ja 0,80-1,00 erittäin suurta monipuolisuutta.⁴⁷

⁴⁷ Mittarista lisää ks. Hellman 1999 & 2001.

Liite 3: Liitetaulukot ja -kuviot

Liitetaulukko A. Analogisten kanavien esimerkkiviikolla 43/2002 esiintyneet ohjel- manimikkeet ohjelmatyypeittäin⁴⁸

	TV1	TV2	MTV3	Nelonen
UUTI	FST: Extra TV-nytt FST: Kortnytt FST: Kvällsnytt FST: TV-nytt Tv-uutiset Tv-uutiset ja sää Tv-uutiset ja Viiden talous Viittomakieliset uutiset Ylimääräiset Tv-uutiset	Alueelliset lähetykset Extra TV-nytt FST: Extra TV-nytt FST: Kvällsnytt FST: TV-nytt Kakkosen syysää Tv-uutiset Tv-uutiset ja Kuuden talous Tv-uutiset, sää ja urheilu	Kymmenen Uutiset Päivän sää Seitsemän Uutiset TalousUutiset Uutiset ja sää Viiden Uutiset Viikon sää Yhdeksän Uutiset Ylimääräiset Uutiset	Kahdeksan uutiset Kahdeksan uutiset ja sää Maailman sää ja Keno Myöhäisuutiset Nelosen sääviikko ja Keno Talousuutiset Viikonlopun sää ja Keno
AJAN	A-plus A-studio A-studion Atlas A-talk FST: Närbild Svenskfinland FST: OBS Lauantaiseura Lauantaivekkari Maailmannäyttämöllä Päivärinta Sunnuntaivekkari Ykkösen aamu-tv	Ajankohtainen kakko- nen FST: 360 grader FST: Närbild FST: OBS Kotimaa.Nyt Kotimaa.Nyt - Remix Tänään otsikoissa	45min 45min Huomenta Suomi ⁴⁹ Ihana aamu ⁵⁰ Lööpin takana	R-Studio
ASIA	Andien jumala Avara luonto Basaari FST: Tarkkailija Haastattelijana Mirja Pyykkö Luontohetki Neandertalilaiset Norjaa ristiin rastiin Prisma Studio Prisma: Rakenteilla uusi ihminen Sota-ajan virtuaalikoti Toisten TV Tosi tarina	Dokumenttiprojekti: Näin tehtiin.. Elämäni eläimet Euroopan Vuoksi: Vapaasukellus FST: Dokumentti: Missä on voittoni? FST: gogo Idealismin lipunkantajat Inhimillinen tekijä Kansakunnan lisämuisti Kriittiset sekunnit Pohjantähden alla: Kidutetut Pohjantähden alla:	Lain nimessä Vetelehtijät	Edessä loistava tule- vaisuus Gay Riviera Painopartio The Osbournes Villit ja vapaat

⁴⁸ Kukin ohjelma/sarjanimike mainitaan vain kerran. Aineistosta on poistettu ”ei-perinteiset” ohjelmat eli uutisia välittävät tekstilähetykset, nk. tv-chatit sekä mobiilipelit ja tuotteita markkinoivat *Ostoskanava*-tyyppiset lähetykset.

⁴⁹ *Huomenta Suomi* ja *Ykkösen aamu-tv* -nimikkeet sisältävät näiden ohjelmien uutislähetykset.

⁵⁰ *Ihana aamu* on luokiteltu ajankohtaisohjelmaksi, sillä se lähetetään *Huomenta Suomen* jälkeen ”aamuohjelma-
paikalla” ja se sisältää edelliseen aiemmin kuuluneita elementtejä.

KULT	<p>Tutkittu juttu Ulkolinja Uusi Kino⁵¹ Ykkösdokumentti Ykkösdokumentti Yokotai</p> <p>Ammatti: Suomalainen kirjailija Anne Sophie Mutter soittaa Beethovenia FST: Aikaa elokuvalle Kirja A & Ö Kirjailijat ja maailma Kulttuuridokumentti Kulttuuriuutiset Sinun tähtesi klassikko Takakansi Valopilkku</p>	<p>Kofeiinia! Pohjantähden alla: Mökkikuume Satumaa Silminnäkijä: Euroopan musta aukko Suuri seikkailu Tiedefoorumi: Ilmansuojelun haasteet</p> <p>FST: Artur FST: Auringonkissat FST: Kohtaamisia lokakuussa FST: Lukuonni Olen. Ajattelenko?</p>		<p>Näin tehtiin: Kelly Osbourne...</p>
PALV	<p>FST: Joystick FST: Solarplexus Kuningaskuluttaja Laki & Oikeus Verkkoyhteys Vierivät kivet</p>	<p>Akuutti FST: Strömsö Hyvän olon aakkoset Kauhamatka Espanjaan Lemmikkiterapiaa Löytöretkellä Venäjällä Makupalat Matkapassi: Istanbul Pallo Hallussa Pallo Hallussa: -extra: Vety-auto Pisara Poliisi-tv Puskuri Villi elämys</p>	<p>Joka kodin asuntomarkkinat Karpolla on asiaa mol.fi Ruokala.tv T.i.l.a. Tilt.tv</p>	<p>Folken matkassa Rikosraportti</p>
URHE	<p>FST: Idrottsbiten Urheiluruutu Urheiluruutu ja V5 ravipeli</p>	<p>Hot Sport Jalkapallon Maailman vahvin mies Peliuutiset Ruutulippu Seikkailuja ja elämyksiä Super Jam: Break V75 ravit Vapaa liito</p>	<p>Elixir Sport Motor Forum Seikkailu-Urheilua (X-Adventure) SM-liiga Hockey Night: SM-liigan katsaus Tulosruutu</p>	<p>Sporttipalat UEFA Champions League maalikooste UEFA Champions League -viikkomakasiini Urheilu-uutiset Urheilu-uutiset ja Keno</p>

⁵¹ Uusi kino: asiaohjelmiin on koodattu dokumentaariset lyhytelokuvat, kotimaisen fiktion luokkaan taas fiktiiviset lyhytelokuvat.

KFIK	Kotikatsomo: Tappava säde Kotikatu	Pappa rakas	Paholaisen tytär Salatut elämät	Tummien vesien tulkit
UFIK	Uusi Kino: 38km/h Avaruuden tuntua Frasier FST: Ensimmäinen mustalainen avaruudessa Gilmoren tytöt Kotitilan kaksoiset Kypsymättömät Merilinja Sekavia tunteita Teko ja tuomio Todella upeeta Tämä vaikea elämä Verkko Yorkshiren etsivät	Kettu Kova laki: Erikoisyksikö Kunnian miehet Kuudes päivä Pepe Carvalho Pojat tyttökoulussa Siska Vaaleanpunainen pantteri Varustamo Virginalainen Vuoristolääkäri	24 Ally McBeal Ankantahtiin C.S.I. Cubix Dark Angel Ed Emmerdale Frendit Futurama Irti arjesta Kauniit ja rohkeat Kiitos ja näkemiin Kolmas kivi auringosta Käytäväpeliä Lucy menee naimisiin Murharyhmä Oikeus ja kohtuus Putkiaivot Rakkaat siskot Salaiset kansiot Simpsonit Sinkkuelämää Smallville Tarzan Teho-osasto Tatort: Kiristäjä Wall Streetin pörssihait Vielä kerran Zorro	\$street As If Baywatch Bergerac Candy Club Dawson's Creek Dilbert Elämä käsissä Eron lait Freaks & Geeks Higher Ground Histeria! Jackie Chan seikkailee Jätti-robotti Kaikki rakastavat Raymondia Karavaanarit Kellarin kunkku Kukkokoo-tv Kylmä rinki Largon kosto Max Steel MIB Mitä kuuluu Joanille? Moesha Monttubileet Paritellen Passions Pää sekaisin Saint-Tropez Sairaaelämää Seinfeld Sheena Sopranos Tequila & Bonetti Tuho-osasto Tunarin päiväkirja UtisetRadio West Wing Älä kerro äidille 2
ELOK	Bim Mustakorva Iso eläin Neitoperho Opettajatar seikkailee Sukulainen meren Tämä maa on minun	Kaasua, komisario Palmu Nuijalle töitä Patch Adams Pimeys laskeutuu	Ase kädessä Hullu kuningas Legendaariset Newtonin pojat Villi-Bill	Footloose Minun, sinun Pyhimys Toiset 48 tuntia Vauva tulossa

LAST	<p>Aaveiden ilta Agrippina Angela Anakonda FST: BUU-klubben FST: NU är NU FST: Oppåner å hitådit FST: Remakat ritarit FST: SICCSAC lines Kyllä onnistuu Rakas videopäiväkirja S Club 7 Saviset ja Vahaset Sohva Tiikeri</p>	<p>Arttu Franklin FST: BUU-klubben Hetkinen Huvitutti Jauhon kauppa: Rohkeussiirappi Kahden kerroksen karhut Merirosvolaiva Muumilaakson tarinoita Nooan saari: Sashan rankka päivä Omakuva Pikku Kakkonen Richard Scarryn touhukas maailma Risto Rämpääjä: Hääauto Teletapit: Ruokaa linnuille Veturi Viiru ja Pesonen Yöperhoset</p>	<p>Flipper ja Lopaka Hilarius-hiiren seikkailut Junior: Korallifisut Junior: Kummajaiset Junior: Lapitch ja taikasapaa paat Junior: Mimi Junior: Nipa Normaali Pokémon Renada Sinisen talon nalle Spies-tytöt Tabaluga Ti-Ti Nalle Vili-kissan seikkailut</p>	<p>Alvin ja pikku oravat Digimon Godzilla Puuha-Pete Tehotytöt Pihon ja Pumba Tweenies</p>
OPET	<p>English Zone Eskari-tv: Hoksaamo Etälukio Solubiologia Etälukio: Käytännön Etälukio: Psykologia Fotspår i Gamla Stan FST: Pussel FST: Ramp om FST: Världsmat FST: X-tra FST: X-tra Special Il était une fois... Kielten maailma Koulu-tv: Kotitallilla Koulu-tv: Osaatko Koulu-tv: Uutisjuttu Matkalla Nael kummi Once upon a time Opinportti Taito-tv: Metsäkoulu Tää on seksii! Yleisradion avoin: Ajatuksia Yleisradion Avoin: Iän myötä Yleisradion avoin: Miksi</p>	<p>Avoin foorumi: Työ vai elämä? Avoin foorumi: Yo-tutkinto 150 vuotta</p>		

VIIH	<p>soditaan? Yleisradion avoin: Miniääkis</p> <p>FST: Magneetti Itse valtiaat Maailman ympäri Suuri kupla Uutisvuoto</p>	<p>Estradilla: Seniorilaulaja 2002 FST: Bettina S. Jos sais kerran Leikin varjolla Raumanmeri 2002: Anssi Kela Se on siinä</p>	<p>BumtsiBum! Bänd-X Heikoin lenkki Jari Sillanpää 2002 Joonas Hytönen Show Keikalla Kokkisota Kuutamolla Kymppitonni Levyraati Paristo Pepsi Chart Plan International Gaalat Popstars Selviytyjät Speden Spelit V.I.P. Viettelysten saari</p>	<p>Giljotiini Haluatko miljonääriksi? Hyppönen Enbuske Experience Iskuryhmä Pelkokerroin Seikkailu Robinson Törkytorstai esittää: Extreme Duudsonit Törkytorstai esittää: Huonosti käyttäytyvät... Törkytorstai esittää: Jackass Unelmien poikamies</p>
MUUT	<p>Lotto Nerjan tippukiviluola Vikinglotto Ykköskatsomo</p>	<p>FST: Jumalanpalvelus: Pietarsaaren kirkko Katkonen Messu Stella Maris toimintakeskuksessa</p>	<p>Etuovi.com Lotto ja Jokeri Vikinglotto intakeskuksessa</p>	<p>Keno Lotto ja Jokeri Vikinglotto ja V5</p>

**Liitetaulukko B. Digitaalisten kanavien esimerkkiviikolla 43/2002 esiintyneet ohjel-
manimikkeet ohjelmatyypeittäin**

	YLE24	YLE Teema	FST-D	Subtv	Urheilu- kanava
UUTI	Euronews Kakkosen syys- sää Keski-Suomen uutiset Lounais-Suomen uutiset Pohjois-Suomen uutiset SVT uutiset Tv-oddasat Tv-uutiset Tv-uutiset ja Kuuden talous Tv-uutiset ja sää Tv-uutiset ja Viiden talous Tv-uutiset, sää ja urheilu Viittomakieliset uutiset Ylimääräiset Tv-uutiset		Extra TV-nytt Kortnytt Kvällsnytt TV-nytt		
AJAN	360 grader Ajankohtainen kakko- nen A-plus A-studio A-studion Atlas A-talk Flashback Iltapala Lauantaiseura Maailman- näyttämöllä OBS Press Review Tänään otsikoissa Uutispäivä Uutisviikko Ykkösen aamu-tv		360 grader Närbild OBS		
ASIA	Europeans It-uutiset Kapina Roomassa Pass Silminnäkijä: Euroopan musta aukko Silminnäkijä: Koska haluan	Dokumentti- projekti: Matka kohti valoa Haiden matkassa Historian kuvia Houkuttelua hoivaisäksi Ilmansuojelun haasteet	Dokumentti: Missä on voittoni? gogo Hauska tutustua Kolme miestä jahdissa Kreikkaan Köyhyyden naa-	A-kuppi Kerava Lekuri Maailma Kubrickin silmin Media Television NextTV	

	kuolla The Late Show with David Letterman	Kaikkeuden kannoilla Kolmas ulottuvuus Luonnonihmeet Meren ja vuoristoro tarinoita Prisma Studio Prisma.Jr Shokki Matti Sorvaajankatu 11 Suomen villi- eläimet T-klubi T-magneetti TV-arkisto: Talousruutu 1972 Työtön norsu Unohdetut liittolaiset Unohdetut sankarit Pori Jazz 2001: Keb' Mo' Aleksis K Ateljee: Billy Wilder Brasilian rytmejä Händel, viihdyttäjä Into Kulttuurikompassi Kulttuuriuutiset Kulttuuriviikko Nimetön Rinaldo Simplicius Takakansi	mio Merihistorian kertomaa Minun kaupunkini P.S. - omakuva Seitsemän päivää luonnossa Tarkkailija Vuosi Arkön saarella	Sessions Sextaasi SexTV Vetelehtijät	
KULT	Kulttuuriuutiset Kulttuuriviikko Valopilkku		Aikaa elokuvalle Artur Auringonkissat Kenneth Cole Kohtaamisia lokakuus- sa Lukuonni Väärennös		
PALV		Akuutti -extra: Vetyauto Teema-Akuutti Verkkoyhteys	Joystick Kuningas- kuluttaja Solarplexus Strömsö	Fashion Television Food: I mpossible Joogamatto Madventures Madventures Movie Television Tilt.tv Virta	
URHE	Urheiluruutu Urheiluruutu ja V5 ravipeli		Idrottsbiten Oslo Sportmagasinet Sportnytt		Aurinko- Golfia: Golfmakasiini Illan ennakko-

					tunnelmat Illan ottelu Illan ottelu- kooste Karting Keilailua Imatra Moottori- urheilua Pyöräilyä: Tour de Levi Päivän Duo Rallin SM- sarja Ravi-tv ROCSport TV UK Football Urheilustudio Urheilu- sähkeet V5 Ravit V5 Ravit -kooste Viikon puheen- aiheet Voiman- noston ja penkki- punneruksen MM-kilpailut Xtreme
KFIK		Emo			
UFIK	Hatut Merirosvolaiva Olipa kerran pilvi joka olikin lehmä Suunnitellaan äänimaailmaa	Animaatioklubi Carita pintada Mennyt maailma	Ensimmäinen mustalainen avaruudessa Kuudes päivä Rakkauden tavaus- harjoituksia Vallan korttitalo Vuospäiviä	Ammattilaiset Angel Batman Beavis ja Being Eve Beverly Hills Bionic Buffy, Cow & Exploitica Farscape Frendit Grim & Evil Ihan pihalla Kameleontti Mad TV Melrose Miekan lumo	

ELOK		<p>Game of Death - panoksena kuole- ma Ilmiantaja Ota onni omaksesi</p>	<p>Sukulainen me- ren takaa</p>	<p>Miekan lumo Monty Python Moukarimies Paljastuksia Ritari Ässä Rokkistarän käsikirja Roswell Sailor Moon STARStreet Taka- ajatuksia Taka-ajatuksia yöversio</p> <p>Darkman III.. Ford Fairlane Isojen poikien makupalat</p>	
LAST			<p>Ankan Matylda Apinasta ötökkään BORN WILD 26X5' BUU-klubben BUU-klubben: NU är NU BUU-klubben: Oppåner... DINNER FOR.. Får i ulvkläder Lotte Myran NATURIMAGE.. Ramp om mobbning Remakat ritarit Renen och skogsrenen SICSAC Sjung med Anders Storasyster Strömming... Strutsen Sture Super Sofie Timin aikamatka Tjing Tjong Viimeinen mahdollisuus WORLD'S BEST...</p>		

OPET		<p>Este país 2 Etälukio: Matematiikka Etälukio: Psykologia Fast Track Huvitav maa ja rahvas län myötä Kapusta Master 1 Kilpailuyhteiskunta Koulu-tv: Mies nimeltä Lönnrot Koulu-tv: saksalaisia lapsia Molto piacere! Opinportti Palkitseminen optioiden jälkeen Pique-nique 3 Taito-tv: Metsäkoulu Taito-tv: Ruokamatka Uuden ajan löytöretket Uusi oppiminen Venäjän karaoket Yleisradion avoin: Ajatuksia asumisesta Yo-tutkinto 150 vuotta</p>	<p>Bon Voyage Once upon a time Pussel Pussel Pussel Ranskan historian tarinoita Spread the Jam Världsmat X-tra X-tra Special</p>		
VIIIH		<p>TV-arkisto: Kabaree!</p>	<p>Bettina S. Kaupungin sävellet Magneetti</p>	<p>Austin Powersin uudet kujeet Bänd-X Late Night with Conan O'Brien New Music Pepsi Chart Phylactere Cola Popstars Puhutaan Siitä RAW Robot Wars Räsypokka Saturday Night Live SmackDown! StarTV</p>	
MUUT	Lotto		<p>Pietarsaaren kirkossa</p>		<p>Lotto ja Jokeri Vikinglotto</p>

Liite 4: Ruotsalaisten tv-kanavien kuvaukset

SVT1 ja **SVT2** ovat Sveriges televisionin⁵², Ruotsin julkisen palvelun yleisradioyhtiön kanavia ja vertautuvat siten Yleisradion TV1- ja TV2-kanaviin. Näiden ohella Granskingsnämnden för radio och TV:n tutkimuksen kohteina ovat seuraavat kaupalliset kanavat:

Ruotsin **TV4** on vuonna 1992 aloittanut, alun perin analoginen ja kaupallisten joukossa ainoa maanpäällinen tv-kanava. Vuonna 1994 TV4 nousi Ruotsin katsotuimmaksi kanavaksi. Se on ”laatukanava, joka lähettää ohjelmistoja kaikille ruotsalaisille”⁵³. Valtakunnallisen kanavan lisäksi tv-yhtiöllä on 16 paikallistelevisiokanavaa, internet- ja teksti-tv-palvelut sekä neljä webtv-kanavaa.

Mediakonserni Modern Times Groupin Viasat-kanavaryppäeseen kuuluva **TV3** on tilattavissa kaapeliverkossa tai digitaalisesti satelliittikanavana, ja siten viiden miljoonan ruotsalaisen ulottuvilla. Sen ensisijainen tavoite on ”viihdyttää yleisöjä”⁵⁴.

SBS Broadcasting -konsernin omistama **Kanal 5** on samoin kaapeli- ja satelliittivälitteinen kanava, joka ”tekee ohjelmia moderneille ja aktiivisille ihmisille, pääpaino viihteessä, sarjoissa, ruotsalaisessa draamatuotannossa ja elokuvissa”⁵⁵.

Viasatin **ZTV**⁵⁶ lähettää lähinnä musiikkivideoita ja elokuvia, vuodesta 2000 alkaen 24 tuntia vuorokaudessa. Sen kohderyhmänä ovat 12-35 -vuotiaat nuoret ja aikuiset.

Myös **VNA** (edellisvuoden raportissa **TV6**) on Viasat-kanava. Viasat Nature/Actions lähettää nimensä mukaisesti alkuillasta luonto-ohjelmia ja myöhemmin illalla toiminta-teemaisia sarjoja ja elokuvia.⁵⁷

TV8 on Viasatin uutis-, ajankohtais- ja asiaohjelmiin keskittyvä kanava, joka lisäksi hankkii osan ohjelmistoa The History Channelilta.⁵⁸

⁵² www.svt.se

⁵³ www.tv4.se

⁵⁴ www.tv3.se

⁵⁵ www.kanal5.se

⁵⁶ www.ztv.se

⁵⁷ www.tv6.se

⁵⁸ www.tv8.se

Liite 5: Uutiskoodausluokitus

Seuraavaa luokittelurunkoa on käytetty viikon 43/2002 pääuutislähetysten – Yleisradion klo 20.30, MTV3:n *Seitsemän uutiset*, Nelosen *Kahdeksan uutiset* ja FST:n klo 18.15 *TV-nytt* -lähetykset – koodaamiseen. Luokitusta on tiivistetty tuloksia raportoitaessa luvussa 8. Tutkija on tehnyt sekä rungon että koodauksen. Luokitusta on testattu siten, että tutkija ja tutkimusavustaja ovat koodanneet saman päivän 27.10.2002 (830 havaintoa), jolloin yksimielisyysprosentti oli 96,2.

1. OHJELMA

1 Lähetys

- 1 20.30
- 2 TV-nytt
- 3 Seitsemän uutiset
- 4 Kahdeksan uutiset

2 Päivämäärä

- 1 maanantai 21.10.2002
- 2 tiistai 22.10.2002
- 3 keskiviikko 23.10.2002
- 4 torstai 24.10.2002
- 5 perjantai 25.10.2002
- 6 lauantai 26.10.2002
- 7 sunnuntai 27.10.2002

2. UUTISAIHE

3 Jutun esitysjärjestys

4 Aihe A

- 0 ei tietoa
- 1 puoluepolitiikka, valtioneuvosto, eduskunta, myös EU tms. kansainvälinen politiikka
- 2 valtionhallinto
- 3 talous ja kansantalous, liike-elämä
- 4 työmarkkinakysymykset, ay-liike, lakot
- 5 kulutus, kuluttaja- ja hinta-asiat
- 6 sosiaaliset kysymykset
- 7 koulutus
- 8 rikokset
- 9 onnettomuudet, luonnonkatastrofit
- 10 puolustus- ja pelastustoimi, poliisi, turvallisuus
- 11 sota, kansalaissota, terrorismi, valtioiden väliset konfliktit, selkkaukset
- 12 rauhan turvaaminen, rauhan solmiminen
- 13 ihmisoikeudet, sukupuolten tasa-arvo, etnisten, kielellisten ym. ryhmien asiat
- 14 kehitysmaa-asiat, kehitysapu, pakolaisuus

- 15 ympäristöasiat
- 16 terveys, lääketiede
- 17 tiede, tutkimus, tekniikka
- 18 taide, korkeakulttuuri
- 29 viihde, virkistystoiminta
- 20 liikenne
- 21 urheilu
- 22 uskonto
- 23 muut

5 Aihe B (ks. yllä)

6 Juttutyypit

- 0 ei tietoa
- 1 sähke: ankkuri lukee ilman kuvitusta
- 2 sähke: ankkuri lukee kuvituksen päälle
- 3 uutisraportti
- 4 uutisraportti paikan päältä
- 5 puhelinraportti
- 6 taustoitus
- 7 kommentti
- 8 studiohaastattelu
- 9 pelkkä kuva
- 10 feature (kevennykset ja muut jutut)
- 11 sekatyypit

7 Alueellinen näkökulma:

- 0 ei tietoa
- 1 alueellinen
- 2 kansallinen
- 3 ulkomaat + Suomi
 - a) Eurooppa
 - b) Latinalainen Amerikka & Karibia
 - c) Pohjois-Amerikka
 - d) Lähi-itä
 - e) Afrikka
 - f) Aasia
 - g) Oseania
- 4 ulkomaat
 - a) Eurooppa
 - b) Latinalainen Amerikka & Karibia
 - c) Pohjois-Amerikka
 - d) Lähi-itä
 - e) Afrikka
 - f) Aasia
 - g) Oseania
- 5 globaali

3. TOIMIJAT

– haastateltava tai muuten uutisessa esiintyvä henkilö; koodattu kaikki paitsi anonyymit kuvituksen esiintyvät ihmiset

8 Toimijan ammattiala tms. rooli

- 0 ei tietoa
- 1 Valtio/t, valtion organisaatio (paitsi tutkijat), valtion edustajat kv. tilanteessa
- 2 Hallituksen edustaja, virkamies
- 3 Poliitikot, puolueet, ay-liike, aktiivit, edustajat, myös muut työmarkkinoiden etujärjestöt
- 4 Tutkija, tutkimuslaitos, muu "virallinen asiantuntija"
- 5 Yritykset, yrityksen edustajat, yksityisyrittäjät tms.
- 6 Työntekijät: sekä "tietyn organisaation työntekijöinä" että professionaaleina (ts. poliisi, maanviljelijä ym.)
- 8 Rivikansalaiset
- 9 Järjestöjen (kansalaisjärjestöt ym.) tai "epävirallisten ryhmittymien" edustajat
- 10 "Julkkikset", artistit
- 11 "Toimittaja asiantuntijana"
- 12 Muu
- 13 et
- 14 ei ole

9 Toimijan näkyvyys

- 0 ei tiedossa
- 1 nimi
- 2 nimi ja ääni
- 3 nimi ja kuva
- 4 100% (haastateltavana, kokonaan kuvassa)
- 5 ei ole

10 Toimijan sukupuoli

- 0 ei tiedossa
- 1 nainen
- 2 mies
- 3 ei ole

11 Arvioitu ikä

- 0 ei tiedossa
- 1 lapsi (->14 v.)
- 2 nuori (15-30v.)
- 3 keski-ikäinen (31-64 v.)
- 4 vanha (65 v. ->)
- 5 ei ole

4. TOIMITTAJAT

12 Rooli

- 0 ei tiedossa
- 1 uutistenlukija
- 2 studion ulkopuolella
- 3 muut
- 4 ei ole

13 Näkyvyys

- 0 ei tiedossa
- 1 nimi mainittu
- 2 nimi ja ääni
- 3 nimi, ääni ja kuva
- 4 100%
- 5 ei ole

14 Toimittajan sukupuoli

- 0 ei tiedossa
- 1 nainen
- 2 mies
- 3 ei ole

5. UUTISKRITEERIT

15 kriteeri A

– sama uutinen voi sisältää monen kriteerin tunnusmerkit; tässä on tulkittu ja koodattu näkökulma, jota kyseisessä uutisessa on erityisesti painotettu. Esimerkit ovat viikolta 43/2002.

- 1 ei tietoa
- 2 Kielteisyys. Uutisarvo selittyy tapahtuman negatiivisuudella. ”Air Francen lennolla pommiuhka.”
- 3 Tuoreus. Uutisarvo uutuuden vuoksi. ”Tänään julkistettu Eurobarometri kertoo, että suomalaiset luottavat aiempaa vähemmän EU:hun”.
- 4 Läheisyys. Uutisarvo määräytyy maantieteellisen tai kulttuurisen läheisyyden perusteella. ”Ruotsin hallituksen uusi kokoonpano”.
- 5 Yhdenmukaisuus, esim. kulttuurinen. Uutisarvo määräytyy sen perusteella, että joku asia, ilmiö, tapahtuma tai persoona on oletetusti suurimalle osalle yhteinen ja siksi merkittävä. ”Jeesuksen olemassaolo tieteellisesti todistettu.”
- 6 Selkeys. (Ei pääkriteerinä viikon 43 uutisissa; viittaa yksiselitteisyyteen, varmuuteen)
- 7 Odottamattomuus. Uutiskriteerinä yllättävyys. ”Hawk-hävittäjää kohti ammuttiin jotain eilen.”
- 8 Superlatiivisuus. Uutisarvona paras, ensimmäinen, suurin... ”Arabella-ooppera ensi kertaa Suomessa”.
- 9 Relevanssi. Uutiskriteerinä käytännön merkitys ”keskivertokatsojalle”. ”Etelä-Suomen rinteillä voi jo lasketella.”
- 10 Henkilöitävyys. Uutisarvona se, että yleisempään aiheeseen voidaan pureutua nostamalla esiin henkilö. ”UMTS-kauppojen kritiikki Suvi-Anne Siimeksen tuoreessa kirjassa”.

- 11 Eliitti. Uutiskriteerinä eliitin edustajien toimet. Hägglund vierailulla Suomessa.
- 12 Edustavuus. Uutisarvo muodostuu lähteen auktoriteetista. ”Maa- ja metsätalousministeriön mukaan kettukuolemat ovat botuliinimyrkytyksen syytä”.
- 13 Faktisuus. Uutiskriteerinä se, että asia havainnollistuu tilastoilla, määrillä, luvuilla, prosenteilla. ”Metallialan näkymät heikentyneet taloudellisten tunnuslukujen valossa”.
- 14 Human interest, tunteet. Uutisarvo on tunteiden herättämisessä, useimmiten yksityisen ihmisen ilon, surun, onnettomuuden tms. kautta. ”Viking-linen laivalla tapahtui seksuaalirikos.”
- 15 Jatkuvuus. Uutisarvon synnyttää se, että aihetta on seurattu tiiviisti aiemminkin. ”Syyskuun 11. terrorisioikeudenkäynti Saksassa jatkuu”.

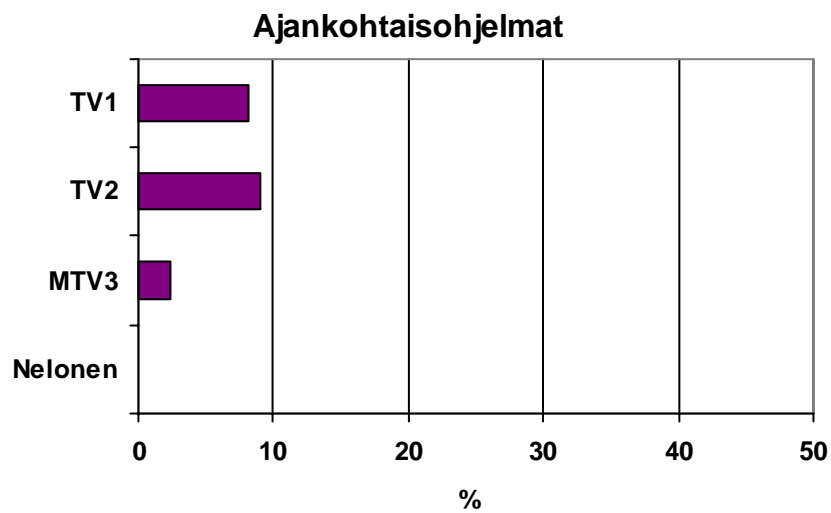
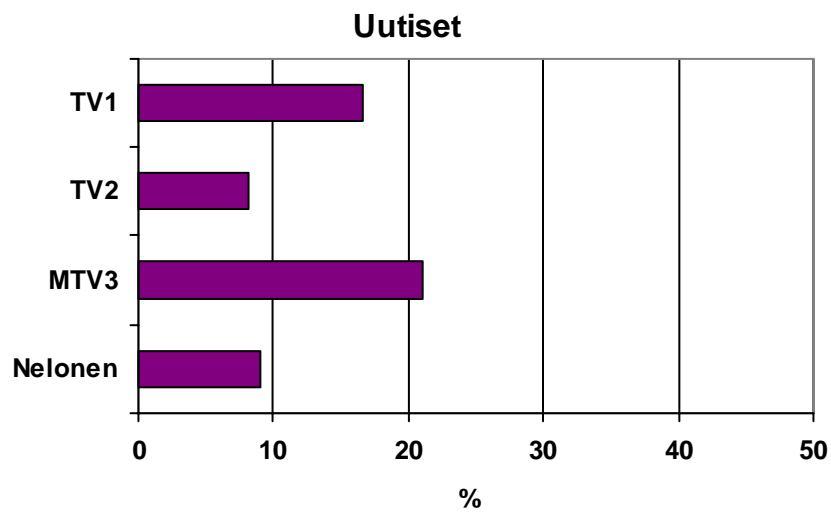
16 kriteeri B (ks. yllä)

17 Julkinen/yksityinen – näkökulma

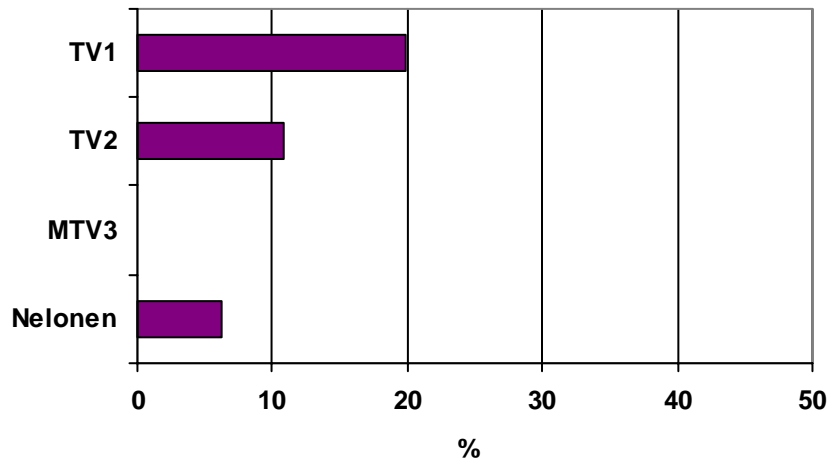
- 0 ei tietoa
- 1 yleisellä, julkisen alueen tasolla
- 2 yksityisen alueen tasolla
- 3 yhdistelmä edellisiä

Liite 6: Liitekuviot ja -taulukot

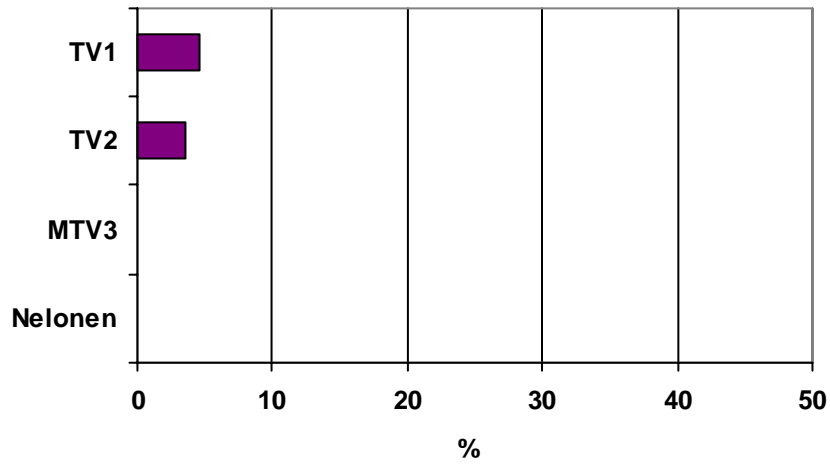
Kuvio A. Parhaan katseluajan kanavavertailu ohjelmatyypeittäin 2002 (%)

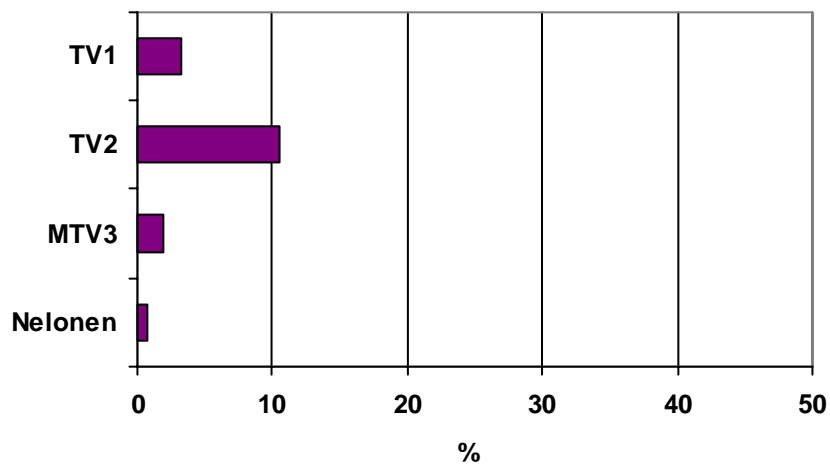
Asiaohjelmat

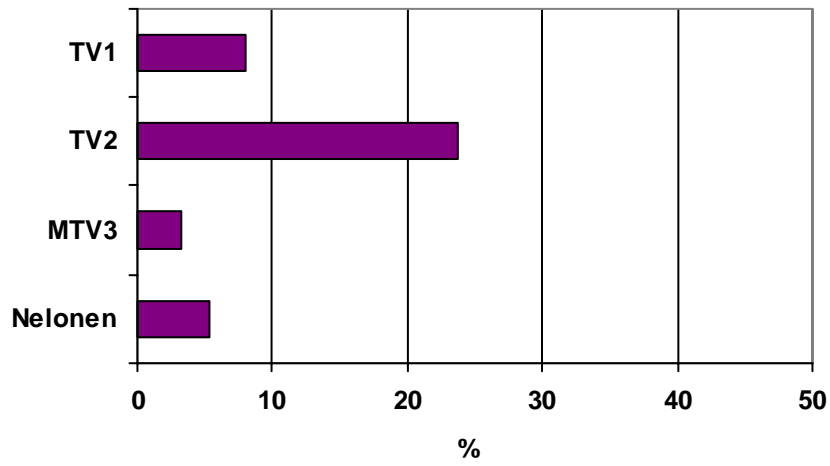
Kulttuuriohjelmat

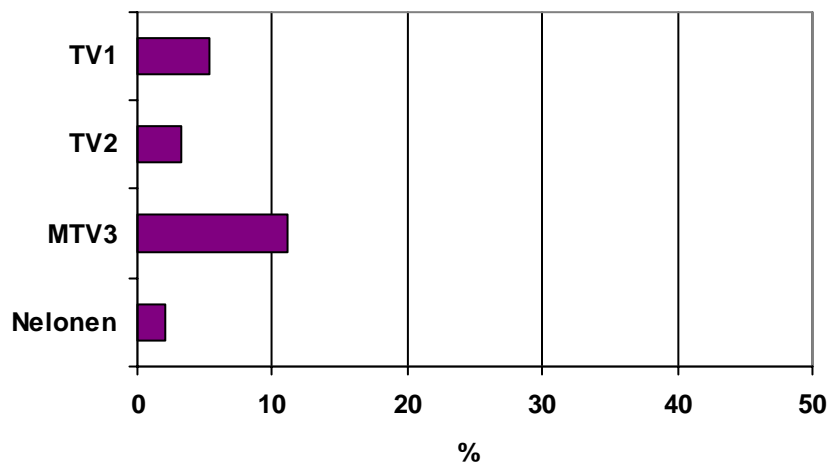
Palveluohjelmat

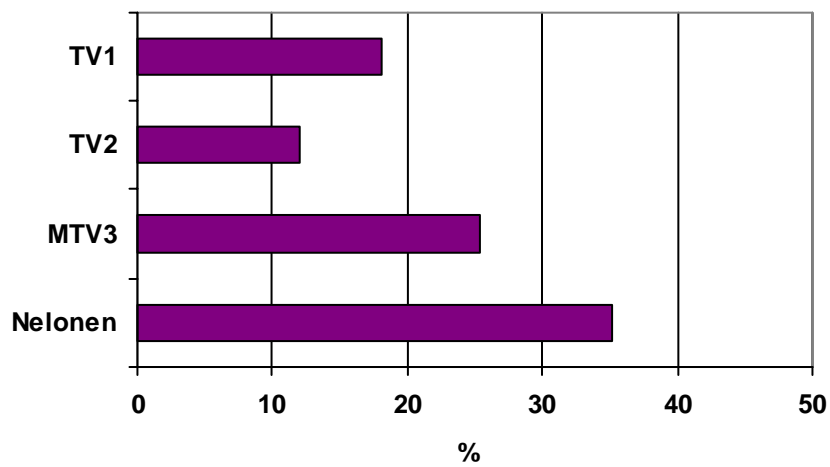
Urheiluohjelmat

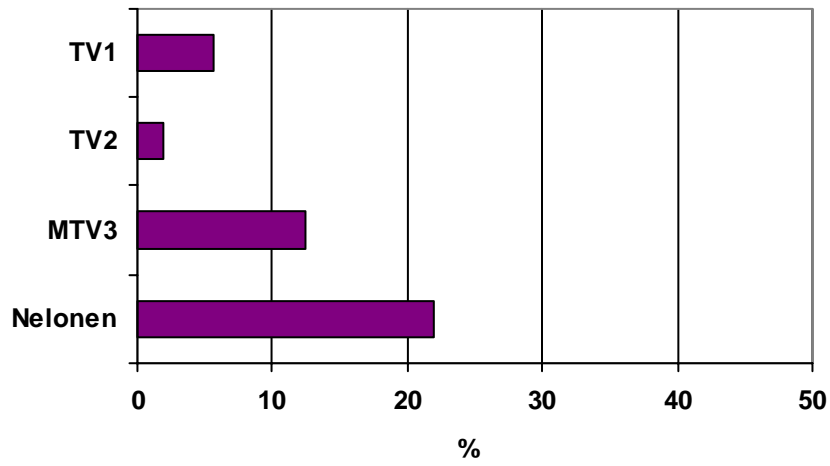
Kotimainen fiktio

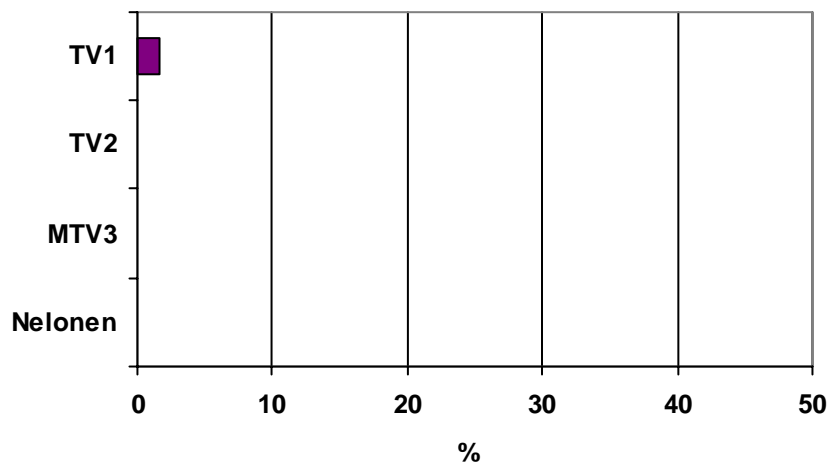
Ulkomainen fiktio

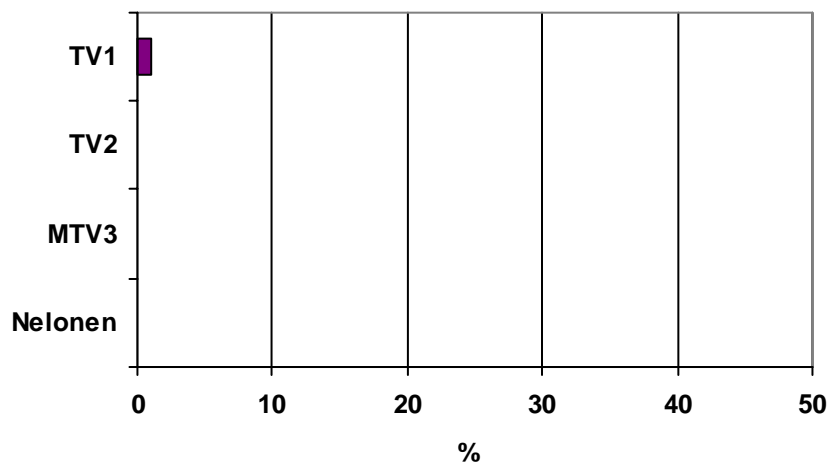
Elokuvat

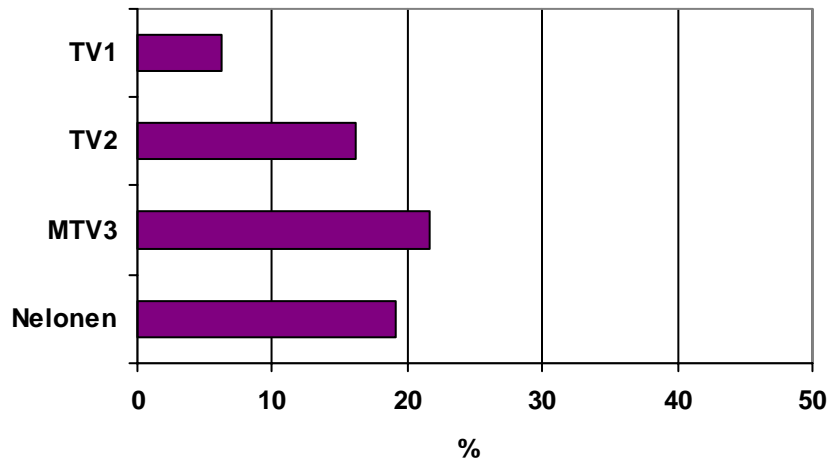
Lastenohjelmat

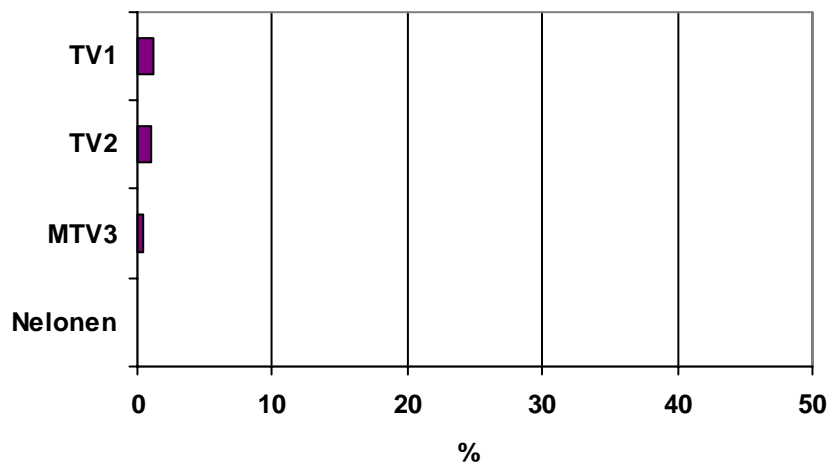
Opetusohjelmat

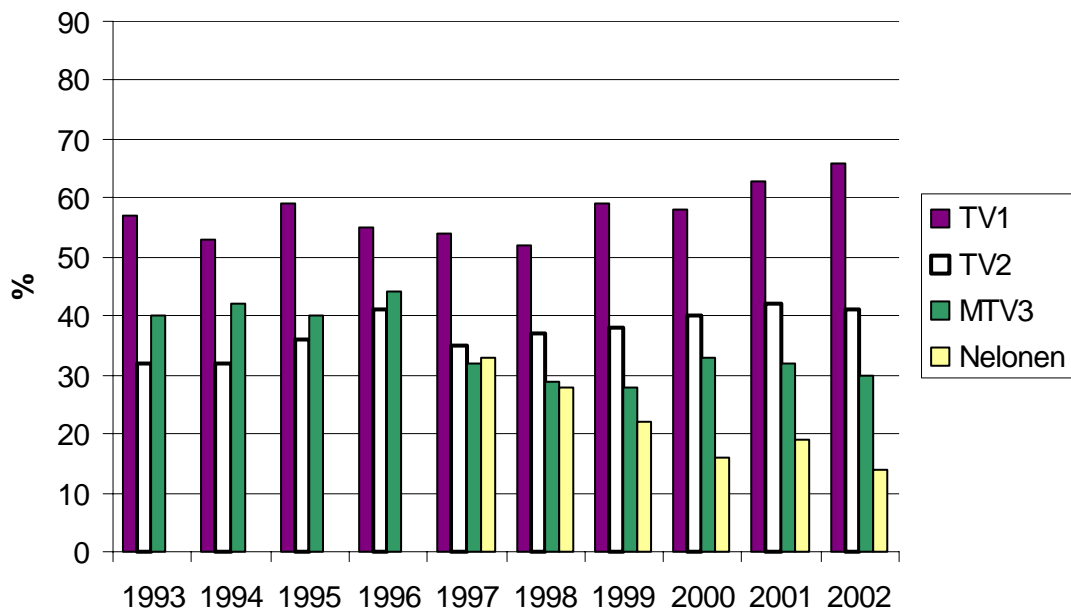
Viihdeohjelmat

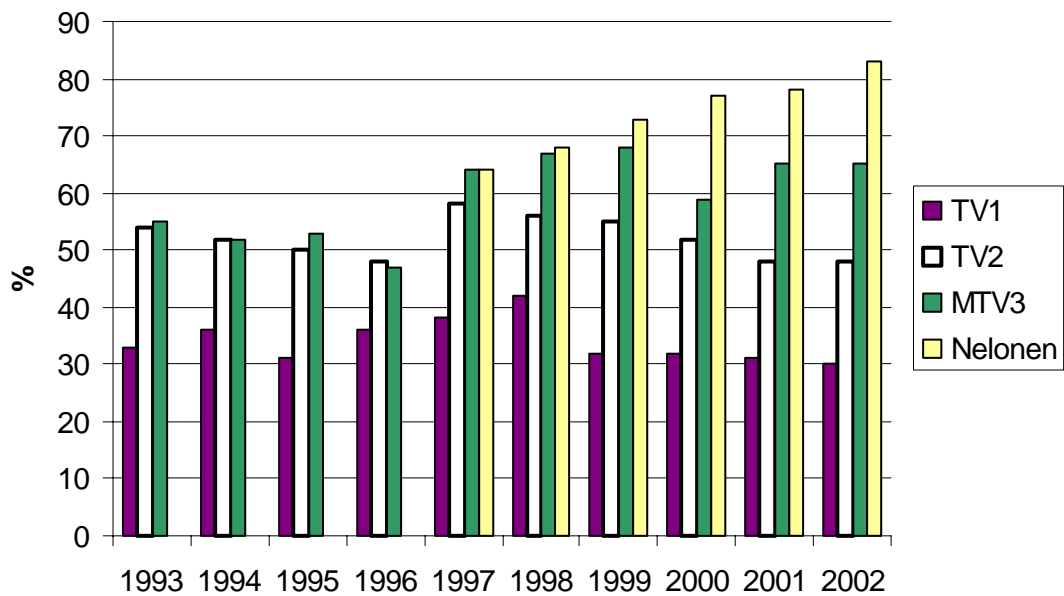
Muut ohjelmat

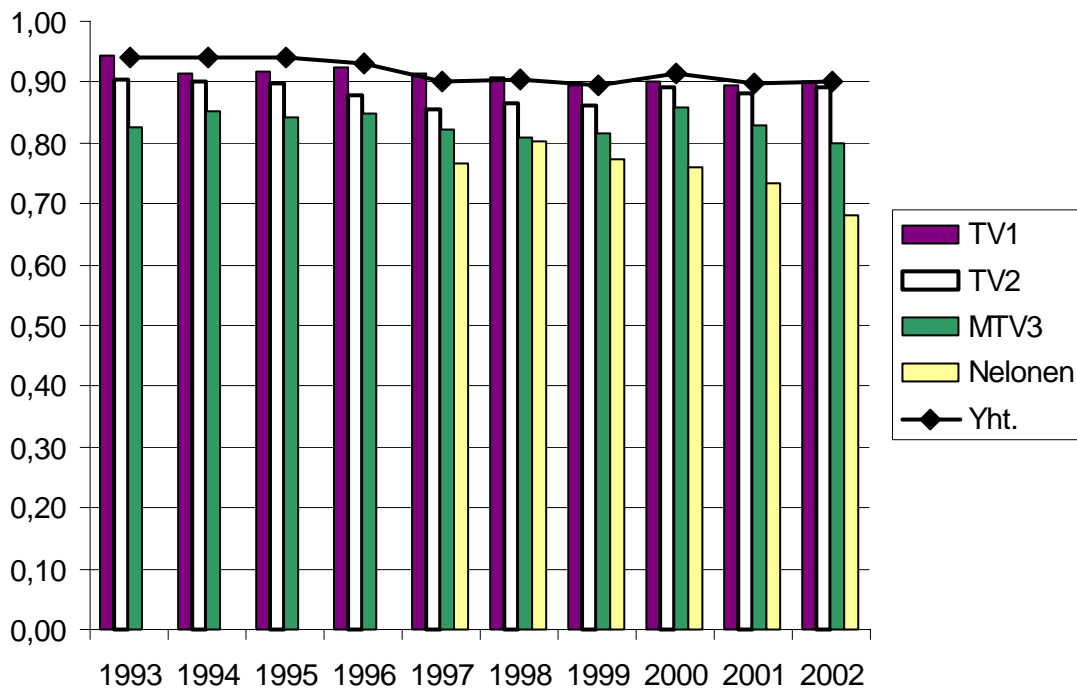
Kuvio B. Informatiivisten ohjelmien osuus kanavittain 1993-2002 (%)

Kuvio C. Viihteellisten ohjelmien osuus kanavittain 1993-2002 (%)

Kuvio D. Koko ohjelmiston monipuolisuus eri kanavilla 1993-2002

Taulukko A. Parhaan katseluajan keskimääräiset ohjelmatyyppivaihtoehdot 2002

	vaihtoehtojen määrä
vuosi 2002	3,02
vaihtelu (vko 28, 7)	2,81 - 3,49
ma-to	2,95
pe-su	3,11
talvi	3,20
kesä	2,83
syksy	2,93

Taulukko B. Kanavien väliset eroavuudet 1993-2002

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	1993-02 Keski-arvo
TV1/TV2	0,51	0,52	0,63	0,60	0,69	0,67	0,71	0,61	0,59	0,60	0,61
TV1/MTV3	0,72	0,80	0,76	0,68	0,73	0,80	0,76	0,72	0,74	0,73	0,74
TV1/Nelonen					0,89	0,91	0,99	0,97	1,00	1,09	0,98
TV2/MTV3	0,58	0,52	0,53	0,59	0,57	0,63	0,65	0,65	0,65	0,75	0,61
TV2/Nelonen					0,44	0,61	0,57	0,75	0,74	0,87	0,66
MTV3/Nelonen					0,64	0,45	0,55	0,61	0,56	0,48	0,55
Keskim. eroavuus	0,60	0,61	0,64	0,62	0,66	0,68	0,70	0,72	0,71	0,75	0,67